KGAEP

RL04

THE GIFT OF
LESSING J. ROSENWALD
TO THE LIBRARY OF CONGRESS

a

Musica.

Decastichon. D. Jo. Wendelstein
in musicam exhortatorium.

Quos dolor & luctus mentis mala gaudia tangunt
Huc huc assitis: Orphea consulite.
Musica diuersis effingit vocibus vnum
Concors nempe melos: delicias animi.
Hic non illecebris locus est: non carmina spurca
Canginus: ingrate non canimus domine
Nos celestis amor moueat: blando resonare
Concentu: & suaui voce replere choum
Quare agite O iuuenes. perparua hūc mole libellū
Sumite mente pia: quem pius edit amor.

Remacli florenatis Decastichon

Si tibi rhetium vis conciliare lepotem
Et testudinee plectra canora lyre
Suscipe dyrceos helyconis gurgite fontes
Artificis referes munera grata chelis
Addidit ad mulas coelei cura Johannis
Que non liuor edax rumpere dente queat.

DE LA BIBLIOTHEQUE
DE Mr DE LA PLACE
DE MONT-EVRAY.

In musicā p̄faciūcula eiusdē. M. Jo. Wendelstein

¶ Quāto studio. quantaq; laude ac veneratione. priscis illis tēporib; musica fuerit celebrata: quāto quoq; in honore habiti sint eiusce professores atq; inuētores: nō tā nobis recentioribꝫ quā vetustioribꝫ illis summaq; auctoritate viris fides habeat. Mittā Mercuriū Trismegistū (primuꝫ Tetrachordi ac lyre: quā orpheo tradidit: inuentorē) Pretereo Pythagoram Samiū (qui: teste Boecio: ꝑ malleoꝝ ferientiū inequalia pondera. perq; chordarū inequalē tensionē. ac ꝑ calamoꝝ inequalē longitudinē. apud grecos musicen adinuenit). De Socrate nihil dicā (q̄ cū phoꝝ fons existimaretur. iam senex institui lyra non erubescat). Aristotilem tñ Stragiritē (nostre inquā phie auctorem) nequaq̄ silentio p̄tereundū arbitror. qui non modo suadet. verūetiā ꝯstantissime p̄cipit: harmoica inq̄ disciplina. teneros aīos esse imbuendos. Quippe in 8° poli. inter cetera quāpluria (que de musices rōe disserit) ⁊ id affert. Clarū est (inquit) ꝙ musica: cū possit animi morē aliquē facere: ⁊ ad puerorū disciplinā est adhibenda. ⁊ in ea pueri sunt instruēdi. Nec immerito. Nā ea ipa est. ex qua singulis q̄busq; addiscentibus futura est nō modica iocūditas Cuius meminit Aristotiles. inq̄ens. fatemur em̄ oēs. musicam esse ex iocūdissimis ⁊ musicū carmen dulcissimā rem esse mortalibꝫ. Nec minor ex ea expectatur dignitas. de qua mentionem facit Quintilianus. in primo institu. dū inq̄t. Nā quis ignorat: Musicen tm̄ illis iam antiq̄s tp̄ibꝫ nō studij modo. verūetiā veneratōis habuisse. vt ijdem musici ⁊ vates ⁊ sapientes iudicarent. Utilitas v̄o musice minime ꝑuipendenda est. De qua Arꝫ. in loco nuper iā dicto inquit. Dicimꝰ aūt nō vnius vtilitatꝫ gratia. oportere musica vti sed multarū nā ⁊ doctrine gr̄a ⁊ purificatiōis. Tertio degendi ocij quietisq; cā ⁊ remissionis curaꝝ. patet oībus harmonijs eē vtendū. Antiq̄tatis aūt eminētia musica cūctis p̄stare videtur disciplinis. Testāte Quinti. Et tymagenes Autor est. oīm in lr̄is studioꝝ antiq̄ssimā musicen extitisse. Non igitur (inquit ipe) frustra Plato ciuili viro (quē politicuꝫ vocant) necāriam musicen credidit. Atq; eam natura ipsa videtur ad tolerandos facilius labores veluti muneri no-

Mercuriꝰ
Pythagoras
Socrates.
Aristotiles
Musica puerꝫ tradenda
Iocūditas musice.
Aristoti.
Dignitas
Quītiliaꝰ
Utilitas
Arestꝫ.
Antiq̄tas musice
Quītilia.
Plato

bis dedisse: Siquidem ⁊ remigē cantus hortat ac singulorꝝ fatigatio qualibet se vel rudi modulatōe solatur. At quāti- faciūda sit suis ex effectibꝫ (mirificꝫ sane ac stupendis) nō facile dixerim. Phytagorici eñ animorꝝ ferotiā tibijs fidibusqꝫ emolliebant. Timotheus aūt musicus dū voluit efferatū reddidit Alexandrū. ad armaqꝫ furentē. atqꝫ aliter cū libuit. ab armis ad ꝯuiuia retraxit emollitum. Damon pythagoricus ebrios ⁊ proinde petulantes adolescentes. grauioribꝫ modulis ad tempantiā reduxit. Xenocrates organicꝫ modulis limphaticos liberauit. Tales Cretensis suauitate cythare. morbos pestilentiāqꝫ fugauit. Thraciꝰ Orpheus ferarū sensus fidibꝫ cantuqꝫ inflexit: Hoc est. ferinos hominū mores. leges ad cytharā canendo. ad moderatam humanitatē reduxit. Teneros adhuc infantiū sensus. cantus ꝑmouent. crepitaculaqꝫ vagientū sedant. Delphines suis sibi fidibus conciliauit Arion. Quo fit. vt oēs nimirꝝ (quibus saltem christiana relligio cure est) musicen libenter amplectamur. seduloqꝫ studio addiscamus. Nam si claros nomine sapientie viros (vt ꝟbis vtar Quinti.) nemo dubitauerit. musice fuisse. studiosos. qūo nos (q̄ deū quotidie musicis laudamꝰ modulis) nō ignauissimi censebimur. si musicen tanq̄ posthabitā ignorabimus: Quare nullus (saltez animi compos) hec paucula musices p̄cepta. tp̄e vel modico ꝑdiscenda aspernet: que summi gentiliū phi. ymouero ⁊ christianissimi doctores. imꝑatores ac reges inuictissimi. pontificesqꝫ maximi tantoꝑe coluerunt.

Effectus musice pithagorici Thimoteꝰ Damon Xenocrates Tales Orpheus. Arion Quitilia

De definitione Musice eiusqꝫ diuisione.

Musica est (inquit Augꝫ.) recte modulandi scientia. Vel musica (vt Boetio placet) est facultas acutorꝝ ⁊ grauium sonorꝝ dr̄nas. sensu ac rōe ꝑpendēs. Et deducitur a musa vocabulo greco qd̄ cantū significat. pro quo ⁊ Vergiliꝰ musam posuit dicēdo. Pastorꝝ musam Damonis ⁊ Alphesibei. Hinc poete musas finxerūt deas eē magni Iouis ⁊ mēorie filias q̄ poetꝫ ⁊ musice p̄essent Est aūt quantū ad p̄ns sufficit duplex musica Choral' vicꝫ vel plana q̄ vno accētu: platōeqꝫ existit Oēs siq̄dē huiꝰ musice notule. etsi diuersis depingāt figurꝫ. eq̄li tn̄ tp̄is mēsura debēt pronūciari. Mensuralis ꝟo que vario modo: variaqꝫ vocuꝫ harmonia modulat: de qua posterius dicetur.

Augu. Musica Boetius Vocabuli allusio Musica plana Mēsuralis

Guidonis Introductorium musice.

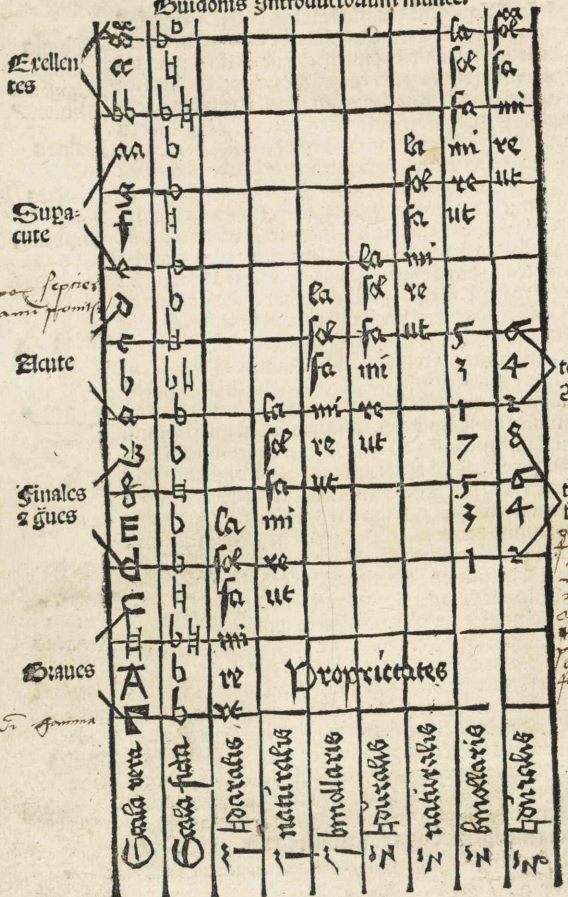

3ro que sint signate claues

Claues at signate deo inuente sunt. nam tediosum esset semper in principio cantus omnes claues ponere sed satis est ut aliquis ponantur 2m quas ~~[illegible]~~ facilius alias 3m suas distantias indicari et dinosci valent ha quoque quinque claues omnes per quintam distant nisi solum sunt et sunt que per septimam distant

De clauibus musicē.

Clauis est Reseratio cantus. Sane clauis dr in musica. Aut quia vel linea vel spacio claudit. Aut qr incognita atqz arcana monochordi (vocem .scz z cātum atqz tonum) reserat. Si quidē duo sunt musice principia Quorū vnū est lr̄a (que et clauis) Alterū vo est syllaba vel vox. [illegible] claues quot in manu dictiones que om

Clauis

[illegible] septē sunt [illegible] re voce [illegible] rma dif [illegible] ntes [illegible] aues sig [illegible]

Nota aliquas Aureas relas pro introductione Schale huius musicie pro reuerendo ingenio Glorioso

Primo consideret aliquis claues Inuicio positas quarum sunt septem tantum essencialiter distincte hic septem lr̄is A b c d e f g sed pro repeticione sunt viginti nam prime septem sunt maioribus lr̄is signande secunde minoribus lr̄is 3ae geminatis lr̄is

Alia dr̄a nam primi 4o claues graues dicuntur secunde 4o finales et graues 3e 4o acute quarte 4o superacute sono 5te 4o excellentes qr communem tonorum cursum excedunt

2o animaduertendum quare sint clauium distancie Nam clauis a sibi proxima dicitur distare per secundam a 3ia per 3iam et sic de re liquis. Vlterius autem de lr̄a ad lr̄am eiusdem speciei est octaua Vt de vna g ad alterum g de vna a ad alterum a de linia ad linia semper est 3ia

Sequitur aurea rela

De octauis quod est indicium quecumque voces in aliqua claue communiter regulariter sed et in octaua sua pot cani ~~geminatum~~ seu ubi ponatur seu non ponatur exemplum ubi ponitur vt a acutum et aa geminatum ~~[illegible]~~ ubi non ponitur et tamen cani possunt vt a graue et a acutum nam sicut in a acuto canuntur mi la et re sic etiam in A graui pot cani quamuis ubi non ponitur

[illegible] ex [illegible] res sunt [illegible] tes Sex [illegible] nt nomi [illegible] vocum [illegible] ropetas. [illegible] eductio. [illegible] Septē de [illegible] ctiones. [illegible] res ppri [illegible] ates. [illegible]

De vocum mutatione.

A iij.

nota

Cum in cantu ascendimus inferiorem vocem clauis accipimus. Cum descendimus superiorem vocem inferioris ~~[illegible]~~ dicimus. Vt re mi superiores fa sol la

Cantus duralis sic dictus quia duriter ad bfabemi conscendit ascendit Mollis qr molliter ad bfabemi conscendit Naturalis at dr qui illum clauem nunquam attingit

Supacute

Acute

Finales 2 gues

Graues

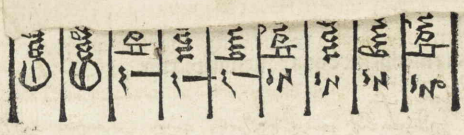

De clauibꝫ mūficē.

Clauis est Reseratio cantus. Sanē clauis dr̄ in mūfica. Aut quia vel linea vel spacio claudit̄. Aut qr̄ incognita atqꝫ arcana monochordi (vocem .scz ⁊ cātum atqꝫ tonum) reserat. Si quidē duo sunt mufice principia Quorū vnū est lr̄a (que et clauis) Alterū v̄o est syllaba vel vox. Tot aūt constat esse claues quot in manu dictiōes: que omnes cōprehenduntur sub septem lr̄is bis terne in scala repetitis. videlicet A. ♮. C. D. E. F. G. quo aūt pacto discernantur inter se claues. precedens descriptio sufficienter informat. verū si vox vel notula sese obtulerit extra introductorij claues: non secus ac eius octaua est modulanda. Clauiū aūt quedam signantur: hee profecto potissime. scz. F. c. g. d. que omnes in linea ponuntur. harū quedam sunt magis familiares sicut F. c. et g. G vero greco rarius vtimur. d d la sol rarissime.

Clauis

Septē sūt littere voce ⁊ forma differentes

Claues signate

De vocibus.

Vox est aer spiritu verberatus. Voces autem siue syllabas quas ad mufice opus assumimus sex constat esse: scilicet vt re mi fa sol la: sumpte (vt aiunt) ex hymno vt q̄ant laxis Quarum due puta vt ⁊ fa molles existunt: re sol naturales ⁊ mi la dure. his itaqꝫ syllabis pleraqꝫ cantica cuiuscūqꝫ generis depromuntur per crebram continuamqꝫ harum variationem.

Vox.

Tres sunt voces Sex sunt nomina vocum

De vocum proprietatibus.

Propietas est singularis sex syllabarū deductio. Deductio autem est sex ipsarum syllabarum progressio: vt ascendendo hoc ordine: vt re mi fa sol la. descendendo vero la sol fa mi re vt. quarum vt caput ⁊ principium existit. Hee autem voces septies repetuntur in manu. hinc septez dicimus esse deductōes in scala muficali. ⁊ has septem dedeductiones vocamus proprietates: quarum tres ♮ dure: due nature: ac due b molli ascribuntur. ♮ durales autē in g: b mollares in f: ac naturales in c litterulis exordia sumunt. versus. In C natura f b mol gqꝫ ♮ dura. quod ex ordine introductorij precedentis liquido percipitur.

Propietas.

Deductio.

Septē deductiones.

Tres ꝓprietates.

De vocum mutatione.

Uocū mutacio

Mutatio est consona vocis in vocem peruersio. Uoces autem ipsas deductionum syllabas intelligo. non enim vox in vocem mutatur: sed syllaba in syllabaz ⁊ proprietas seu qualitas in qualitatem. quod vulgo dicimus cantum in cantum verti. In clauibus item vnam tm̄ vocem habentibus nulla fit mutatio. quod quū fieri necessitate contingeret: pristinum deductionum ordinem iterabis. In clauibus duarum vocum due alternatim eueniunt mutationes. Prima fit mutādo priorem syllabam in sequentem ascendendi gratia. Secunda fit econuerso descendēdo quū vertimus sequentem syllabam in precedentem: quod in sequenti notularum descriptione potest facile comprehēdi. In clauibus autem tribus vocibus preditis sex prodeūt mutationes. Primo em̄ mutatur syllaba prima in secundam. Secundo uertitur syllaba prima in terciam. Et tercio mutatur secunda in terciam. ⁊ hee ascēscensum respiciūt. Quarto econuerso mutamus syllabam terciam in secundam. Quinto variamus syllabam terciam in primam Et sexto mutamus secundam in primam. descensus gratia. vt his sequentibus percipitur exemplis.

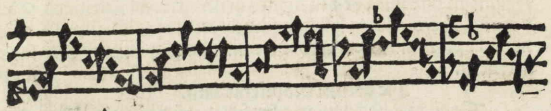

C faut D solre E lami F faut G solre

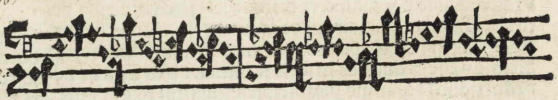

ut alamire

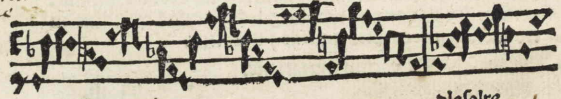

c solfaut d la solre

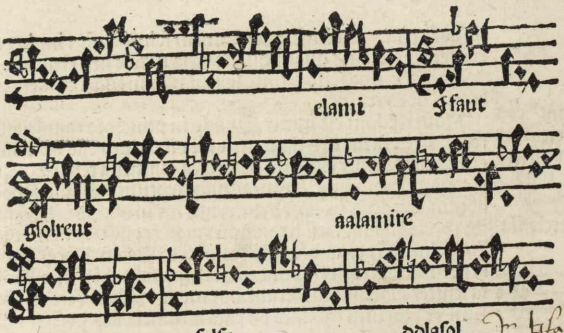

In bfahmi aūt ꝙ ambe syllabe nō sint vnisone.i. eiusdem soni nullā posse fieri mutatōem nemo est qui nesciat: apotomes cm̄ interuallo hoc est maiore semitonio abinuicē sunt disiuncte. Mutationū insup pluralitatē asserunt fugiendam. nec ocius tardiusve ac necesse fuerit mutationem prosequendā esse ferunt. Et si euenit transitus notularū vltra ordinem deductionis alicuius sine interuallo: puta per septem aut octo voces vel etiaz ꝑ plures: qd̄ in mensuratis cantilenis frequentius obseruat̄: fiat saltus sine mutatione de notula in notulam: dicendo mi mi: fa fa: ⁊ sic deinceps.

In bfahmi non fit mutatio

Documē

Cautela

De mentali vocū mutatione

i Stis igit̄ clausulis bene imbibitis de mentali vocuz mutatione disserendū est: quū .s. vna syllaba mente seruat̄: altera (in quā .s. fit mutatio) exprimitur. q̄ quidez mutatio est amica cantilenis mensuratis: vbi non ꝑmittit̄ ꝑcipue in diminutioribꝫ figuris ꝙ ambe syllabe exprimātur. qñquidē ista mora geminando syllabas gigneret dissonantiam. totusqꝫ concentus ꝯfunderetur: vt quisqꝫ ex seipso facile considerare potest. In cantu igitur duro ascendētes: in d ⁊ a. re sumamus: descendentes vero: in a. ⁊ e. litterulis. la capiamus. In cantu aūt molli ascendentes: in d ⁊ g. re sumam⁹: descēdentes v̄o in a ⁊ d. litterulis: la capiamus Verū in cantu ficto: quēadmodū etiam in vero cantu: dūtaxat obseruandū est fa, quo habito reliquę syllabe sua spon

Regl̄a mutationum

te se offerent. Et his liquet omnem solmisandi vim in eo existere: vt sciam⁹ qn̄ mi quādo ve fa maxīe in b claue modulandū sit: quo scito omnis solmisandi modus euidenter haberi poterit.

Cant⁹ cognoscitur ex signatura

Ex tono

ex melodia

Aduertēdum est igitur Quādo in principio cantilene b rotundū ponitur in b claue: tūc ibi dicendum esse fa. alias em̄ cū illo semper esse mi. Preterea cantilena tercij ⁊ quarti tonoꝝ exiens in Elami: cantusq; septimi ⁊ octaui tononorum occidens in Gsolreut: exigit mi in bfa♮mi. si nō sit ibi specialiter signatū b rotundū: quod (vt p̄dixi) fa innuit In primo aūt tono ⁊ secūdo desinēti in Dsolre. si post la sola notula conscenderit puta ad bfa♮mi: tum ibi non mi sed fa leniter iubilandum ferunt: hoc modo q. alias vero in bfa♮mi vt plurimū (qd̄ dico ob paucas cantilenas poscētes in prefato loco fa) in primo tono et secundo mi dicimus. At quintus tonus ⁊ sextus exiēs in Ffaut: postulat fa in b claue. si non mutetur bmollis qualitas in durā. Quod potissime fit quū post la sola notula conscenderit ad e supacutum mox iterū ꝑ descensum tangendo bfa♮mi: quia tunc ad deuitandū tritoni duriciem: ibidem mi dici quadrat: quousq; cantus iterū ad suam naturā recurrerit. Sinaūt dictus cantus terminetur ꝑ trāspositionem in csolfaut tunc habebit mi in bfa♮mi demptis certis clausulis in q̄b⁹ ante trās: positionem coactus tono ⁊ necessitate in elami fa habuit. gratia cuius ecclesiastici nostri eiusmodi cantilenas: ad deuitandam musicā fictam: in confinalib⁹ finiunt.

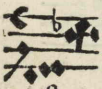

q

Gaudea⁹

De clauium Transpositione.

Trāspositio. Claues signate

Transpositio est clauis signate ob cantus vel ascensum vel descensum de linea ad lineā trāslatio. Siquidē sole claues signate (q̄ vel sole expresse signātur) transponūtur. atq; oēs in linea situantur Ac vnaqueq; ab altera sibi proxima diapentes interuallo distat: Dempt⁹ Fut ⁊ Ffaut. q̄b⁹ septīa interiacet Quelibet r̄o clauis solū eas regit notulas que sequūtur ip̄am immediate Sane īmediate sequūtur dū nulla alia īterponat̄ clauis: Clauis aūt interposita vim p̄oris clauis destruit nō q̄dē rōe cantus ꝫ rōe ascensus ⁊ descēsus

Regl'a trāspositōis generalis

Quātū igit̄ clauis trāsposita ascēdit. tm̄ subseq̄ns nota descēdit ⁊ ꝯtra quātū clauis ad ima ruit. tm̄ nota ip̄a i altū tē

dit ꝑm melodiā. ab eo quidē loco. quē facta trāspositōe pos
sidet. Debet aūt clauis trāsposita (si eiusdē fuerit cū claue ꝑ
ore figure) iudicando poni ad locū clauis ꝑcedentis. nā q̄n-
tum ab illa ascendit vel descendit in trāspositiōe. tm̄ variat
ꝛ notule ascensus vel descēsus. Atuero clauis trāsposita dis
similis existēs figure cū ꝑcedēte. nō debet iudicādo referri
ad locū illius clauis (ꝑcedentis inq̄) ꝫ ad cū locū quē ipsa
... illo loco ascēsum

2ª spēalis

3ª itidē spe
cialis

Hic oritur dubium ex his que supra diximus quod
dū descendimus semper superiores voces clauis
sunt accipiende. Et econtrario dū ascendimus
inferiores voces sunt accipiende. Quod si ...
et solfauit faciendum est vel in alia claue
que habet ... duas superiores ... duas inferiores
Ad hoc dicendum. Natura sua omnes toni si sextum
et quintum demas qui fa optant ... habet in b
claue. Quot cū sint octo toni sex mi habet in
bfaffemi. Alie due fa a quinto et sexto. Mi
specialiter fa vel mi in utrisque eueniat
Quod si ... voces habeatur omnes media voce
secundum naturam sequuntur. Ut si tenor fa habeat
... bfaffemi. Bassus fa habebit in ...
... Et discantus fa in bbfaffemi

Quando b ponitur in principio significatur per totum
bfaffemi cami fa. Quod si non ponatur signum
est ibi debere cami mi. Sin autem tm̄ ad vnam
notulam ponitur solum ibi et non sequentur fa
canitur

Solfizare

...rimū do
...mentuz.

in bfaqmi ... expostulat Lautissime igitur bfa-
qmi clauē obseruet nā in eā totius fere musices difficultas

4m

te se offerent. Et his liquet omnem solmisandi vim in eo existere: vt sciam⁹ qn̄ mi quādove fa maxīe in b claue modulandū sit: quo scito omnis solmisandi modus euidenter haberi poterit.

Cant⁹ cognoscitur ex signatura Ex tono ex melodia

Aduertēdum est igitur Quādo in principio cantilene b rotundū ponitur in b claue: tūc ibi dicendum esse fa. alias em̄ cū illo semper esse mi. Preterea

q

Baudea⁹

Trāspositio Claues signate

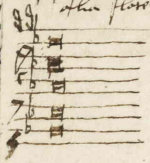

Reg'a trāspositōis generalis

Quātū igit̄ clauis trāsposita ascendit in subiecqns notas ei cēdit ⁊ ꝯtra quātū clauis ad ima ruit, tm̄ nota ipa i altū tē

dit ꝑm melodiā. ab eo quidē loco. quē facta trāspositōe pos
sidet. Debet aūt clauis trāsposita (si eiusdē fuerit cū claue ꝑ
ore figure) iudicando poni ad locū clauis ꝑcedentis. nā q̄n-
tum ab illa ascendit vel descendit in trāspositiōe. tm̄ variat
ꝛ notule ascensus vel descēsus. Atuero clauis trāsposita dis
similis existēs figure cū ꝑcedēte. nō debet iudicādo referri
ad locū illius clauis (ꝑcedentis inq̄) ꝫ ad cū locū quē ipsa
ante trāspositōez habuit. de hinc quātū ab illo loco ascēsum
vel descēsū diuersificat. tm̄ ꝛ notula intēdi vl' remitti debz.

2ª spēalis

3ª itidē spe
cialis

Ecce concipies

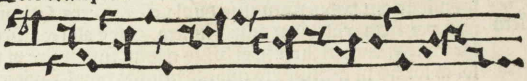

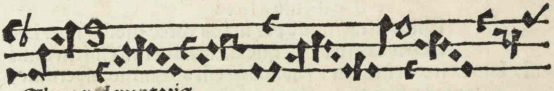

Alma redemptoris

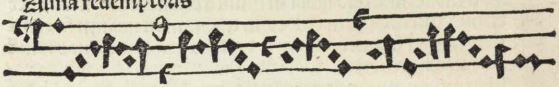

De recta Solfizatione

Solfizare Est modulādo sex vocū syllabas exp̄mere Sūt
em̄ sex illesillabe adiuuēte. quo nouicij ꝯmodi⁹ īstruant. vo
cūq̄ distantias canere certius addiscāt. Qui igit̄ ꝯmode
se his asuefacere cupit syllabis. recteq̄ eas canendo exp̄me
re intendit. Primū ad clauē signatā (que vocē apit). respi-
ciat. Deinde cātus ascensum ꝛ descensum ꝯsideret. Ascen
dente nāq̄ cantu. vox capiat̄ inferior. descendente v̄o supe-
rior. Atuero ꝑq̄ diligenter cui⁹ toni sit cantus consideret
Nā diuersoꝝ tonoꝝ. diuersi sunt solfizandi modi Quippe
in bfa♮mi hi fa. illi v̄o mi expostulāt Cautissime igit̄ bfa-
♮mi clauē obseruet nā in eā totius fere musices difficultas

Solfizare

Primū do
cumentuz.

2m

3m

4m

5m

Natura cõiunctarum

resoluitur. Necminus coniũcta examinabit loca. In quibꝫ signatura b vel ♮ ponitur. Et eñ natura coniũctarum est: cũ (necessitate coacti) semitonij loco tonũ cantamus. aut cõtra toni loco semitonium modulamur. Hinc liquet. coniũctas non esse in his semitonijs. que naturali serie in musicali scala reperiuntur. sed ea que in locis (vbi reperiuntur) naturalem locum non habent. musicam fictam admittentia.

Regula ꝑ cõiunctis

Quandocunqꝫ igitur in locis coniunctis assignatur b. semper de tono fit semitonium. dum vero ♮ designatur. est contra. tunc eñ de semitonio tonus enascitur. Solent autẽ octo coniũctarum loca (de quibus in margarita phie) assignari Pro quibus hanc subnecto regulam.

Regl'a pro voce ficta

Qñcũqꝫ vox aliqua assumit in quacunqꝫ claue extra vel in manu. si correspondentiam habuerit in eius dupla. est vox vera: Sinminus. vox ficta censebitur atqꝫ cõiuncta.

Coniũcta latens

Est ⁊ alia coniũcta (sed latẽs) vniuersaliter in oĩ bꝫ his clausul' finalibꝫ. re vt re sol fa sol. qđ in instrumẽto quopiã liquido dinosci poterit

De Musica ficta

Musica ficta est. que per fictas voces modulatur. hoc est per eas syllabas que essencialiter in eisdem clauibus non continentur.

Rõ musice ficte

Nonnũqꝫ eñ ob cantus asperitatez ad b molle. sine quo nulla in musica est suauitas. nos cõuertimus: dicentes fa in eo loco. in quo tamen nullum fa continetur: quod frequentius in e. ⁊ a. fieri videmus. mox tamẽ ad priorem reuertendo solfam. Interdum etiam quum voluerimus nimiam cantus molliciem subterfugere ad ♮ durum nos conuertimus. dicentes mi in ea claue vbi fa essencialiter locatur. quod potissime in c. ⁊ f. fieri conspicimus. Nam in singulis clauibus in quibus fa localiter ponit potest dici mi. Et in quibus fa localiter non continetur: poterit modulari fa per musicam fictam: quemadmodum in ꝑcedenti introductorio perlucessit. quando autem modulandũ sit pro mi fa signatura b mollis indicabit: ⁊ si pro fa mi dicendum sit ♮ durum manifestabit.

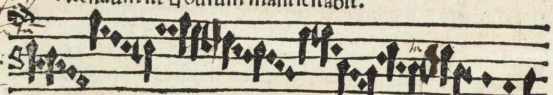

Discantus Vocũ mutationes in cantu duro

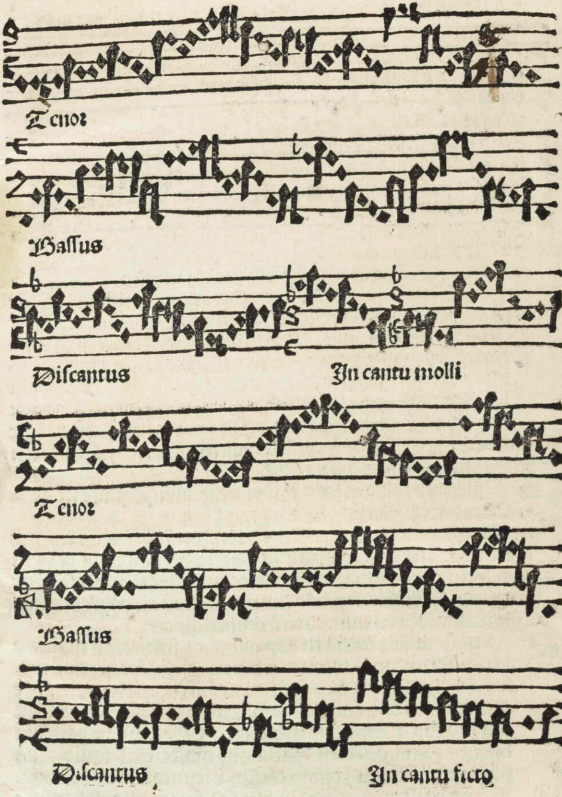
Tenor
Bassus
Discantus
In cantu molli
Tenor
Bassus
Discantus
In cantu facto

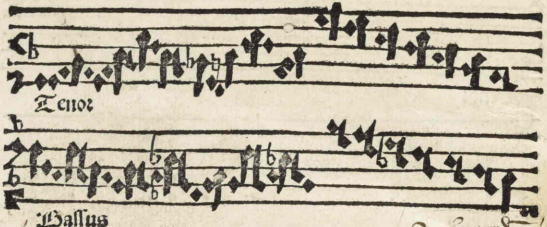

De modis seu interuallis musice

Quid sit Interuallū

Est eñ interuallū soni acuti grauisq; distantia. Sūt aūt 15 vocū interualla discreta ⁊ essentialia. s. vnisonꝰ semitonū: tonus: semiditonꝰ: ditonꝰ: diatessaron: tritonus: semidiapente: diapente: semitoniū cum diapente: tonus cū diapente: semiditonus cū diapente: ditonus cū diapente: semidiapason: diapason. Ex q̄bꝫ septem consona: reliqua v̄o dissona exaudiunt̄. de quibꝫ posterius dicetur. nunc hoc tm̄ nosse sufficiat. quibꝫ quantisve intercapedinibꝫ seu interuallis cantilena texatur.

a

Vnisonus igit̄ dicitur quasi vnus sonus: q̄nquidē fit quādo eadem vox crebre repetitur vt hic a

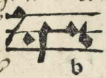

b

Tonus secūda ꝑfecta: dictus a tonādo. i. perfecte ⁊ integre sonando: fit quū graditur in proximam notulā. vt ex vt in re: vel econuerso descendēdo de re in vt: hoc modo b. sicq; de reliquis syllabis: mi ⁊ fa dempt3. q̄ tñ cū alijs syllabis sursum ac deorsum iuncte. tonū constituunt

Toni diᵒ Diesis

Diuiditur aūt tonus in Apotomen. i. semitoniū maius ⁊ diesin. i. semitoniū minus. Est aūt diesis spaciū quo maior est sesquitercia ꝓporcio (. i. diatessaron) duobꝫ tonis. Et diuiditur in duo diaschismata. Et eñ diaschisma est dimidiū dieseos. i. semitonij minoris. Apoteme v̄o partit̄ in diesin ⁊ cōma. quod est spaciū quo maior est sesquioctaua proporcio (. i. tonus) duabꝫ diesibꝫ. i. semitonijs minoribus. Cōma consequēter secat̄ in duo schismata Et est schisma dimidium cōmatis. Maius ergo semitoniū vincit minus vno cōmate: quod vltimū comprehendere potest auditus.

Diaschisᵃ. Apotoᶜ Cōma

Schisma

De modis et [illegible] musice

Finis huius capitis [illegible] terminis musicis distantias
[illegible] posse [illegible] quomodo [illegible] [illegible]
[illegible] vocabulo distantia que est inter
ut et re vocem. Inter ut et mi: inter
ut et fa. Inter ut et sol et sic de re-
liquis. Sciendum quoque omnes hos distantias
subdividi in perfectum et in imperfectum
[illegible] ut 2a perfecta et imperfecta 3a perfecta
et imperfecta. et de reliquis sol.

Introductio distantiarum thongorum a sonorum
quedam [illegible] sunt premittenda: Primo
quod prima consonantiarum et simplicissima est
diapason a octava que est in dupla proportione
[illegible] dividitur in diapente quintam
et in diatesseron a quarta. Diapente autem
est in proportione sesquialtera ut tria ad duo
Diatesseron vero in proportione sesquitertia ut
quatuor ad tria. [illegible] sesqui totum interpretatur
[illegible] in proportione sesquioctava ut nove
ad octo. Quinque musici amplius querunt
An tonus a 2a perfecta posset dividi in duo
equalia ubi respondetur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] habitudo [illegible] dividi in
duo equo tonus autem est in supparticulare habitudine
[illegible] [illegible] in duo equa dividi [illegible] et minus
patent auctoritate [illegible] li. 3o in principio

Semitoni
n maius

c

d

f

g

[illegible] diatesseron a [illegible] [illegible] [illegible]
in acutū; ac etiā a bfa sursum ad e supacutū vt hic g

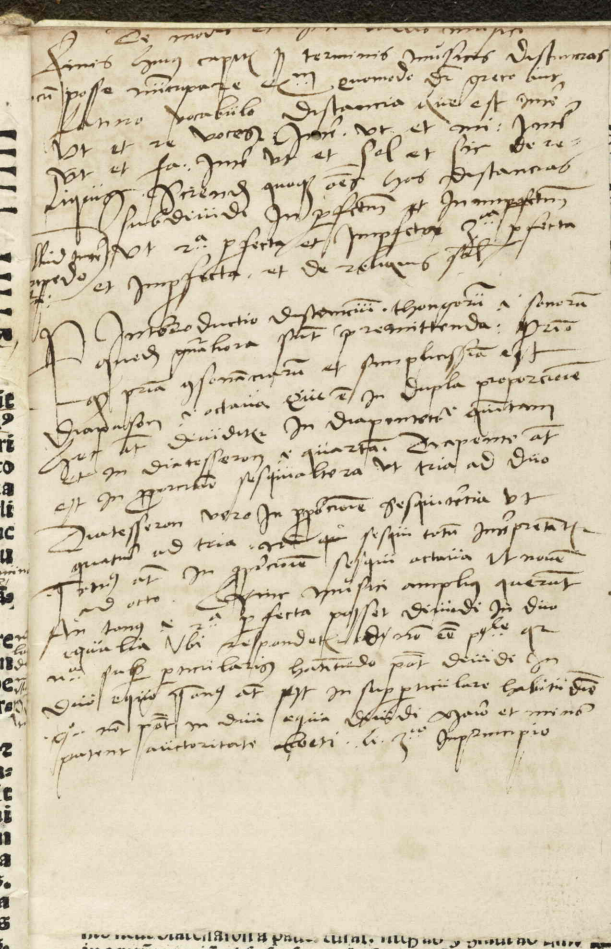

B.

vno comate: quod vltimū comprehendere potest auditus.

Semitoniū insup̄ maius ꝯymphoniā nō intrat: ꝫ dūtaxat minus quod passim inter mi ⁊ fa concipitur. Ex dictis liquet mi ⁊ fa voces in bfa♮mi semitonio maiore ab inuicez esse disiunctas.

Semitoni um maius

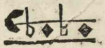

Semitoniū scda imp̄fecta: fit quoqꝫ quū progreditur in proximam vocem: sed dūtaxat de mi in fa: ⁊ econuerso. vt hic c. Et dicitur a semi quod est imp̄fectum vel incōpletū vel non integrū ⁊ tonus quasi imp̄fectus et non integer tonus. nō aūt ꝙ dimidius sit tonus vt quidam imperiti autumant: siquidem tonus in equa diuidi non potest: sed vt predixi in maius ⁊ minus semitoniū: vel in duo minora et vnū cōma: vel in quatuor diaschismata ⁊ vnuz cōma. Una aūt diesis est maior 3 cōmatibus ac minor 4: apotome v̄o vna est maior 4 cōmatib̄ ⁊ minor 5. igit̄ tonus est maior 8 cōmatibus ac minor q̄ nouem

c

Ditonus tercia dura: est duorū tonorū aceruus. dict⁹ a dia id est duo ⁊ tonus: ꝙ ex duob̄ iungatur tonis. Et fit duobus modis: primo ascendēdo de vt in mi: secūdo de fa in la et econuerso descendendo. hoc modo d. minuitur autē ditonus semitonij maioris subtractione.

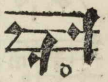

d

Semiditonus tercia mollis: ē toni ac semitonij ꝯmixtio a semū dictus quasi imp̄fectus ditonus. habet species duas scz re fa. ⁊ mi sol. vt hic e. Fitqꝫ maior p̄ semitonij maioris additionem.

e

Diatessaron quarta naturalis: ꝯstat ex duob̄ tonis ⁊ semitonio minore. dicta a dia qd̄ est de ⁊ tessaron quatuor quasi ex quatuor vocib̄ facta. hz tres figuras diuersas: quū oīs ꝓportio vnā semp̄ minus habeat figurā q̄ sint eius voces. p̄ma p̄transit ex re in sol. secūda procedit ex mi in la. tercia tendit ex vt in fa: hoc modo f. differūt tñ inuicē diatessaron figure hoc pacto: nā prima que inter re ⁊ sol deducta est semitoniū in secūdo interuallo hz. scda retinet duos tonos semitonio acutiores. tercia aūt semitoniū duob̄ tonis acutius habet.

f

Tritonus quarta durior. dictus a tris ⁊ tonus: ꝙ tres tonos sustineat excluso semitonio: quū nō habeat tm̄ dulcedinis sicut diatessaron a pauc̄ curat̄. fitqꝫ ab F graui ad ♮mi in acutū; ac etiā a bfa sursum ad e sup̄acutū vt hic g

g

B.

Diapente quinta integra: tres tonos ⁊ vnū semitoniū cōplectitur. dicta a dia qđ est de ⁊ penta quinq; qp ab vna incipiens voce ad quintam transiliat. Atq; quatuor hȝ species. prima procedit de re in la: secunda de mi in mi. tercia de fa in fa: quarta de vt in sol: hoc modo h.

Semidiapente quinta non integra: duos tātum tonos ac totidem semitonia sustinet. a semi dicta quasi imperfecta et diminuta diapente. Fitq; a hmi in F graue: ⁊ plerisq; alijs locis: ponendo mi contra fa: vt hic i. Et repitur rm̄ in mensuratis cātilenis plerūq; in figuris diminutioribꝫ.

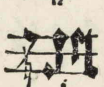

Tonus cū diapente sexta maior: a sex vocibꝫ dicta: constat ex tono ⁊ diapente hoc est ex quatuor tonis ⁊ semitonio minore. Fitq; duobꝫ modis: primo de vt ad la: secūdo de re ad mi: hoc modo k.

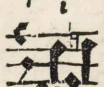

Semitonū cum diapente sexta minor: ꝓstat ex semitonio ⁊ diapente: hoc est ex tribꝫ tonis ⁊ duobꝫ semitonijs minoribꝫ Et fit ab E graui ad c acutum ⁊ plerisq; alijs locis: vt hic l.

Ditonus cū diapente septima ꝓfecta: ꝓstat ex ditono ⁊ diapēte: ptinet em̄ tonos quinq; ⁊ vnū semitoniū Et fit a E graui ad h durum. vt hic m.

Semiditonus cū diapente septima imperfecta: constat ex semiditono ⁊ diapente: confectus quatuor tonis ac semitonijs duobus. Fitq; ab E graui ad d acutum: ac alijs plerisq; locis: hoc modo n.

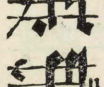

Diapason octaua integra: ꝓstat ex quinq; tonis ac duobus semitonijs minoribꝫ Dicta a dia quod est de ⁊ pason omne quasi ex oibus vocibus ꝓsistens. Sunt aūt septem differentes diapason species: ꝑm septez clautum lras distincte. prima fit ab A graui ad a acutū Secūda a h graui ad h acutum. Tercia a C graui ad c acutū. Quarta a D graui ad d acutū Quinta ab E graui ad e supacutum Sexta ab F graui ad f supacutum. Septima a G graui ad g supacutū vt hic o.

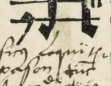

Semidiapason octaua non integra: constat ex quatuor tonis ⁊ tribꝫ semitonijs minoribus. Fitq; quēadmodum diapason de littera ad proximam sibi parem: ponēdo mi cōtra fa: hoc modo p. que etiā nō nisi in mensuratis cantilenis ⁊

plerūq; in figuris diminutioribꝫ inuenitur: quēadmodum semidiapente. ⁊ si tibi alie clausule preter dictas occurrant quod in mēsuratis cantilenis nonnūq; vsu venit eas ad p̄dictas reducito: sunt em̄ equisone precedentibꝫ. Nam quē admodū diapason equisonat vnisonorita tonus cum diapason tono: ⁊ ditonus cū diap[illegible] [illegible]cq; de reliq̄s clausulis quas oēs [illegible] [illegible]cile ⁊ ratione; et [illegible]

[illegible] [illegible]censum quēuis [illegible] [illegible]d grecos tantū [illegible] Deuterus Tri[illegible] [illegible] habem⁹ Po[illegible] [illegible]n discordiam [illegible] tonū in duos [illegible] [illegible]dum Deute[illegible] [illegible] in quintū ⁊ sextuꝫ Te[illegible] [illegible] ⁊ octauū. atq; iccirco nunc octo habemus modos. i. tonos in duas partes partitos. Uni de numero impari costantes. s. primus tercius quintus septim⁹ autentici siue principales nūcupantur. Alteri vero de nūero pari constantes puta secundus quartus sextus octauus plagales seu collaterales vocantur. Quorum tenores subiectis notulis pernoscuntur.

Tonus

Autentici

Plagales

Adā p̄m⁹ hō Noe scd̄s Terci⁹ Abraā Quatuor euāgeliste

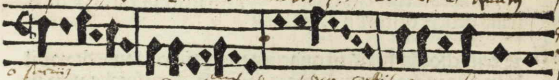

Quinq; libri moysi Sex hydrie posite Septē schale sunt artes Sed octo st̄ ꝑtes

Diapente quinta integra: tres tonos ⁊ vnū semitoniū cōplectitur. dicta a dia qđ est de ⁊ penta quinq; ꝙ ab vna incipiens voce ad quintam transiliat. Atq; quatuor hꝫ species. prima procedit de re in la: secunda de mi in mi. tercia de fa in fa: quarta de vt in sol: hoc modo h.

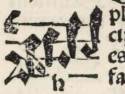

h

Semidiapente qu[illegible] duos tātum tonos ac totidem semitonia[illegible] imperfecta et diminuta diapent[illegible] locis: ponendo mi [illegible] suratis cātilenis p[illegible]

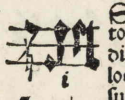

i

Tonus cū diapen[illegible] ex tono ⁊ diapent[illegible] nore. Fitq; duobꝫ [illegible] mi: hoc modo k.

k

Semitoniū cum [illegible] ⁊ diapente: hoc [illegible] ribꝫ Et fit ab E [illegible] hic l.

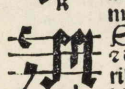

l

Ditonus cū diapente septima ꝑfecta: ꝯstat ex ditono [illegible] pēte: ꝯtinet eñ tonos quinq; ⁊ vnū semitoniū Et fit a E graui ad ♮ durum. vt hic m.

m

Semiditonus cū diapente septima imperfecta: constat ex semiditono ⁊ diapente: confectus quatuor tonis ac semitonijs duobus. Fitq; ab E graui ad d acutum: ac alijs plerisq; locis: hoc modo n.

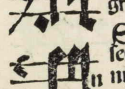

n

Diapason octaua integra: ꝯstat ex quinq; tonis ac duobus semitonijs minoribꝫ Dicta a dia quod est de ⁊ pason omne quasi ex oībus vocibus ꝯsistens. Sunt aūt septem differentes diapason species: ꝑm septez clauium lr̄as distincte. prima fit ab A graui ad a acutū Secūda a ♮ graui ad ♮ acutum. Tercia a C graui ad c acutū. Quarta a D graui ad d acutū Quinta ab E graui ad e supacutum Sexta ab F graui ad f supacutum. Septima a G graui ad g supacutū vt hic o.

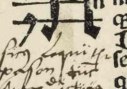

o

Semidiapason octaua non integra: constat ex quatuor tonis ⁊ tribꝫ semitonijs minoribus. Fitq; quēadmodum diapason de littera ad proximam sibi parem: ponēdo mi cōtra fa: hoc modo p. que etiā nō nisi in mensuratis cantilenis ⁊

p

plerūq; in figuris diminutioribꝫ inuenitur: quēadmodum semidiapente. ⁊ si tibi alie clausule preter dictas occurrant quod in mēsuratis cantilenis nonnūq; vsu venit eas ad p̄dictas reducito: sunt em̄ equisone precedentibꝫ. Nam quē admodū diapason equisonat vnisono: ita tonus cum diapason tono: ⁊ ditonus cū diapason ditono. sicq; de reliq̄s clausulis quas oēs quis in p̄dictis vsitatus; facile ⁊ ratione; et vsu apprehendere potest

De Tonis.

Tonus est Regula ꝑ ascensum ⁊ descensum quēuis cantū in fine diiudicans. Quoꝝ apud grecos tantū quatuor fuisse constat: videlicet Prothus Deuterus Tritus ⁊ Tetrardus: vnde ⁊ quatuor tm̄ finales habemꝰ Posteri autē hos videntes non sufficere ob eorum discordiam quam in altū ⁊ profundum habuere: quēuis tonū in duos ꝑtiti sunt: vtputa Prothum in primū ⁊ secundum Deuterum in tercium ⁊ quartū Tritum in quintū ⁊ sextuꝫ Tetrardum in septimū ⁊ octauū. atq; iccirco nunc octo habemus modos. i. tonos in duas partes partitos. Uni de numero impari costantes. s. primus tercius quintus septimꝰ autentici siue principales nūcupantur. Alteri vero de nūero pari constantes puta secundus quartus sextus octauus plagales seu collaterales vocantur. Quorum tenores subiectis notulis pernoscuntur.

Tonus

Autentici

Plagales

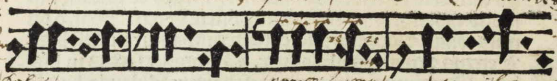

Adā p̄mꝰ hō Noe scd̄s Terciꝰ Abraā Quatuor euāgeliste

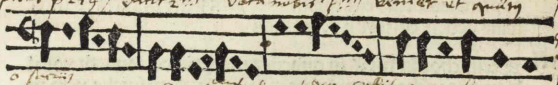

Quinq; libri moysi Sex hydrie posite Septē schale sunt artes Sed octo sꝫ ꝑtes

Tenor: Autẽtci Vnci Plagal' pit | Ip supta ꝗrtã in ꝗrta aut sub quarta | Quita Vinc | Autẽtco. ỏr cẽ ppa Quarta Plagali

Tenor tonorum

Tenor nãq autentus excedit tenorem plagalẽ in duabꝫ clauibꝫ Vinc nõ iniuria altius elevaſ ꝓgressio eius q̃ plagal' Sane autenti dicũtur q̃ ceteꝛ maiorẽ ascendẽdi facultatem habent ¶ Nã ad octauã a finali exilire pñt. Collaterales vero solũ quintam regulariter attingũt. hñt aũt maiorẽ q̃ autenti descendendi prãtem. ad quartã em̃ sese precipitare possunt. Vinc tres claues vltra diapenten a finali corda. sunt autento ꝓpie Tres ỏ sub finali depꝛessas plagalis rãq̃ ꝓpias sibi vendicat Quinq̃ autẽ intermedie vtriq̃ cõmunes censentur

De tonorũ finalibus.

Finis

Finales

Cofinales

Vnis est teste philosopho vniuſcuiusq̃ rei perfectio. Tonorũ aũt claues finales in q̃bꝫ ois cãtus solito more definit esse. sunt quatuoꝛ ꝑm octo tonoꝝ conbinatiõẽ :vi delicet D E F G graues. Sunt insup tres ꝓfinales magis familiares. scz a ♮ c acute: quas sibi cantꝰ in ꝓpio cursu deficientes vsurpant. ¶ Nãq primus tonus ꝛ secundus terminanꝫ in Dsolre: nõnũq in alamire. Tercius ꝛ q̃rtus in Elami: q̃nq̃ in ♮ acuto. Quintus ꝛ sextus in Ffaut: interdũ in c acuto: vel eriã in E graui dicẽdo mi in ♭mi. Septimus ꝛ octauus in Gsolreut terminanꝫ: praro in dlasolre vel in E graui modulando in ♭mi fa. Verũ qui mẽsurabiles cãtilenas describũt ad nutũ sibi ꝓfinales vendicãt. dum modo eadem ꝓsonantia cantus pñstere poterit. Decirco primus tonus ꝛ secũdus ꝓdecenter terminantur in Gsolreut Tercius ꝛ quartus in alamire. Quintus ꝛ sextus in bfa ♭mi. Septimus ꝛ octauus in csolfaut modulando bmolliter. quãq̃ ecclesiastici quotaciõibꝫ raro ꝓcesserint bas q̃rtuoꝛ ꝓfinales. dicũt em̃ quamlibet ꝓfinalem diapentes intervallo debere distare a voce finali

Allie confinales

Chorda finalis,

Et em̃ chorda finalis quacũq̃ manerie vel tono. ỏr vor illa in qua inchoatur diapentes formula. Confinalis vero in qua diapente in acutũ terminaſ. Haber aũt autentus suã diapẽte infra diatessaꝛon dispositã. Collateralis vo supta

Hinc autentici harmonice mediantur. Subiugales vero arithmetice Mediā aūt chordā nostri finalē vocant Sub ea cm̄ placalis diatessaron possidet

De cursu tonorum.

Cursus siue ambitus in ꝓposito est spacium qd̄ regula

Cursus

Prīa regl'a p autētic.

Scda regula ꝑ subiugalibus

Regularū intellectus

Regula

Permixti toni

Impfecti toni

Ton⁹ cognoscitur ex melodia

Prīa regl'a

Secunda.

Tercia

Vide ad finem tenorum et ad principium [illegible] et videbis aliam figuram [illegible]

Tenor	Autẽti / Plagal'	Vnci pit	Sp supra qrtã / in qrta aut' / sub quarta	Mine: Quita / Quarta — Autẽto. / & ceppa / Plagali

Tenor to norum

Tenor nãq autentus excedit tenorem plagalẽ in duab'

[illegible]

Finis

Finales.

Cõfinales

Alie confi nales

Chorda finalis.

[illegible]

Antiphone pro [illegible]

De peregrinis tonis [illegible]

Peregrinus tonus [illegible] plurali [illegible] O preclara [illegible] Antiphone [illegible] Alma redemptoris [illegible]

Hinc autentici harmonice mediantur. Subiugales vero arithmetice Mediā aūt chordā nostri finalē vocant Sub ea eñ placalis diatessaron possidet

De cursu tonorum.

Cursus siue ambitus in ꝓposito est spacium qđ regula vnicuiq; tonorū in scala musicali indulget quantū scz quisq; a finali suo ascendere vel descēdere debeat Oēs itaq; autentici a finali suo ad octauā regulariter ascendūt: licēter ad nonā vel decimā. Descendūtq; ab eodē ad proximā: dempto quinto qui propter euitare semidiapente in finali manebit: aut ꝑ semiditonū ac etiā ꝑ diatessaron descendit

Plagales aūt oēs a finali ad quintā regulariter ascendūt ⁊ licenter sextā assumūt. Descendūtq; a finali ad quartaz: ⁊ licenter ad quintam. dempto sexto qui propter euitare semidiapente non descendit. Qꝫ aūt dicimus autenticos ad octauas ⁊ ad quintas collaterales ascendere sic accipiendū est: ꝙ tā alte ascendant. i. ascendēdi potestatē habeant. neq; eñ oīs cantus autēticorum ad octauas. neq; omnis plagalium canor ad quintas pertingit. Si igitur cantus ascendat ad quintam supra vocem finalem ibiq; aliquādiu versetur aut sepius remigret certū est eum de autenticoꝝ esse numero. Sinaūt sub eius finali plus ꝑseueret etsi saltū in quintam vel sextā faciat: mox iterū ꝑcipitando nullam ibi faciens morā est toni plagalis. Sed hoc quoq; aīaduertendū: cantus nōnūq̄ ꝑmixtos habere tonos: quos ecclesiastici autentico ascribunt tono si equaliter mixti sint. nam quū inequaliter duobꝫ tonis miscentur. illius sunt cuius naturam magis ꝑticipāt. Silr antiphonas breuiores quarū notule a finali voce ditono tñ ascendūt autentico ascribunt

Cursus

Prīa regl'a ꝑ autētics.

Scđa regula ꝑ subiugalibus

Regularū intellectus

Regula

Permixti toni

Impfecti toni

De vera ⁊ infallibili tonorū agnitione

Melodia insuꝑ ducit in cuiusuis toni agnitionē vsq; adeo vt solū audita harmonia alicuius modulatōis mox cuius toni sit facillime poterit agnosci Cantus igit̄ qui versat̄ in re: pluries repetēs in acutū la repcuciendo sursum ad fa est primi toni. Si v̄o versetur in re sepius sursum fa eius terciam reuerberans est toni secundi. Verū si in mi verset̄: ⁊ sepe visat sursum fa eius sextam est tercij toni. Sinautē sepius repetat a mi sursum la est quarti toni. Quū aūt sepius fa occupauerit; arripiens sursum sol; ⁊ si freq̄nter deci

Tonꝰ cognoscitur ex melodia

Prīa regl'a

Secunda.

Tercia

Quarta

dat adeius terciam. s. mi: iterũ reuerberando est quinti toni. Si vero frequẽtius a fa sursum la repcuciat est sexti toni. Quod si in vt moram fecerit: pluries repetens in acutũ sol: reuerberando sursum ad la est septimi toni. Sinautẽ sepius ab vt fa reuerberet decidens p quintam ad fa est toni octaui. quod his duob; versiculis plucescit. Pri re la: se re fa: ter mi fa: quart quoq; mi la: Quint fa sol: sext fa la: sept vt sol: oct tenet vt fa. quod etiam presentibus exemplarib; notissime percipi potest.

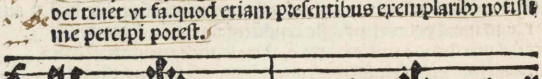

Formula primi toni — Progressio secundi

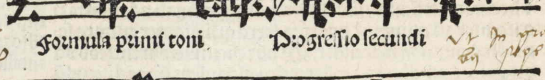

Formula tercij toni — Progressio quarti

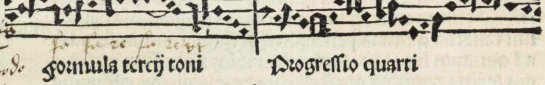

Formula quinti toni — Progressio sexti

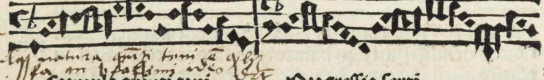

Formula septimi toni — Progressio octaui

De clauibus tonorum inicialib;

Tonorum inicia

Inicia primi toni sunt C D F graues ⁊ a acuta. At secũdi toni principia sunt A C D F graues. Inicia tercij toni sunt E F G graues ⁊ a acuta. At q̃rti toni principia sunt C D E F G graues. Inicia quinti toni sunt F grauis a ⁊ c acute. At sexti toni principia sunt D F graues. Inicia septimi toni sunt G grauis ⁊ a h c d acute. At

octaui toni principia sunt C D E F G graues ⁊ a c acute Que vera sunt: si toni in ꝓprijs finalibꝫ exierint. sin autē in confinalibus terminentur ipi sua inicia ꝑm proporcionem dictarū distantiarū variāt. Et quia eiusdem toni antiphone diuersa habent inicia. iccirco diuerse sunt tonorū differētie. Nanq̄ primus tonus quinq̄ habet differentias: secundus nullā: tercius quatuor: quartus quatuor: quintus vnā: sextus vnā. septimus quatuor: ⁊ octauus quatuor: vt in subiectis notulis peruidetur. que quidē differentie solū ornatꝰ gratia peritoꝝ cantorū placito sunt inuente: quo facilior et suauior fiat antiphonarū inceptio sup̄ psalmos: atq̄ introituuz super gloria patri (nam sicut se habet principium secularum amen ad finem antiphone ita principiū versiculi ad precedentē sui cantus terminationem) Quo circa in diuersis locis alias ⁊ alias tonoꝝ differentias offendimus: quas tamē passim in Antiphonarijs comperies ꝑnototas. Et quāq̄ toni vt supra dictū est in fine discernantur: differentie tamen eorum non nisi in ꝑncipio valent dijudicari. Verum Gradualis atq̄ Responsorij: finale ante versum cōprobatur. ⁊ cui tono gradualium ⁊ alleluya atq̄ responsorium cantica attribuuntur: eidem ⁊ eorum versus sunt ascribendi: Sequunrur tonorum differentie.

Tonorum differentie.

Cur vtamur differencijs

Primi toni scd̄a dr̄ña 3ª dr̄ña 4ª dr̄ña 5ª dr̄ña Tercij toī dr̄ña prīa

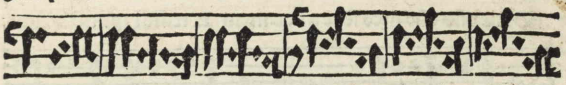

2ª dr̄ña 3ª dr̄ña 4ª dr̄ña Quarti toni 2ª dr̄ña 3ª dr̄ña dr̄ña prima

4ª dr̄ña Quīti toni dr̄ña Sexti toni dr̄ña Septī toī dr̄ña prīa 2ª dr̄ña 3ª dr̄ña

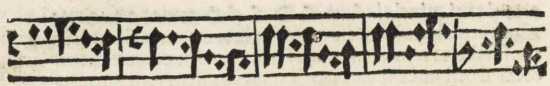

4ª dña | Quarti toni dña prima | 2ª dña | 3ª dña | 4ª dña q̄ ꝛ pegrina dr

De psalmorū intonatione

Pause producte

Corrupte

Forma intonandi est duplex. quedam fit in pausis productis: vbi nō ponūtur dictiōes monosyllabe vel hebraice: aut apud nos indeclinabiles: vt me te fac Syon Hierusalem. ꝛc. Quedā fit in pausis corruptis vbi ponūtur dictiones iam dicte ꝛ ꝯsimiles: que oēs contra toni naturā debent eleuari. vt his exemplaribus comprobatur.

Dixit dñs dño meo sede a dex.m . Credidi ꝓpt̄ qd̄ locu.sum

Magnificat aīa mea dñm Benedictus dñs deus israel

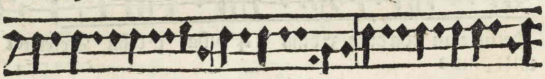

Dixit dñs dño meo sede a dex.meis Credidi ꝓpt̄ qd̄ lo.sum

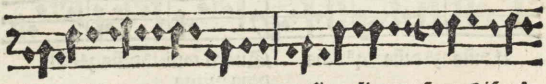

Magnificat anima mea dñ.m Benedictus dñs deꝰ israel

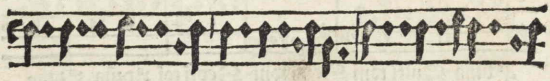

Dixit dñs dño meo sede a dex.meis Credidi ꝓpt̄ qd̄ lo sum

Magnificat aīa mea dn̄m Benedictus dn̄s deus israel

Tres sunt psalmi maiores magnificat benedictus et nunc dimittis Alii dicunt minores

Finiginlis

4ᵘ

m.

Hyppolydius

5ᵘ lydius

6ᵘ ~~mixolidius~~ hyppolidius

m

el

7ᵘ mixtholidius

m.

4ª dña Quarti toni 1ª dña 3ª dña 4ª dña q̄

Magnificat aīa mea dñm. Benedictus dñs deus israel

Dixit dñs dño meo sede a dex. meis Credidi ppē qō lo. sum.

Magnificat aīa mea dñm. Benedictus dñs deus israel

Dixit dñs dño meo sede adextr̄. m. Credidi ppē qō lo. sum

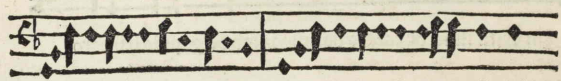

Magnificat aīa mea dñm. Benedictus dñs deus israel

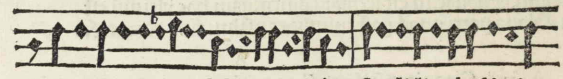

Dixit dñs dño meo sede a dex. meis Credidi ppē qō lo. sum

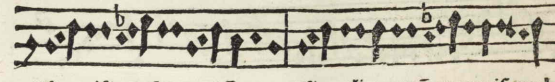

Magnificat aīa mea dñm. Benedictus dñs deus israel

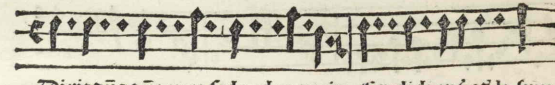

Dixit dñs dño meo sede adex. meis Credidi ppē qō lo. sum.

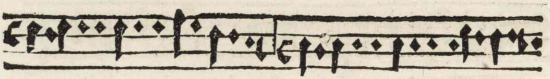

Magnificat aīa mea dn̄m Benedictus dn̄s deus israel.

8ᵘ

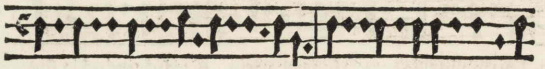

Dixit dn̄s dn̄o meo sede a dex. meis Credidi ꝓpt̄ qd̄ lo. sum

Magnificat aīa mea dn̄m Bn̄dictus dn̄s deus israel

Tonus peregrinus

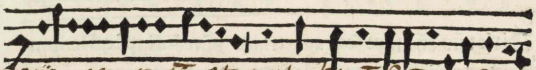

In exitu israel de egipto domus iacob de populo barbaro

Psalmi quoqꝫ terminantur multifarie ſm ānotationem suorum Euouae. id est seculorū amen: nam hoc vltimū est in Gloria patri quod post cuiuslibet psalmi finē decantat.

Sequitur solfizandi exercitium

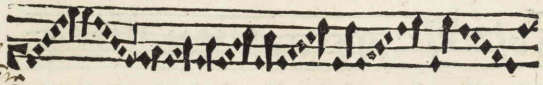

Prime ꝓprietatꝫ hdularis Tritura prima

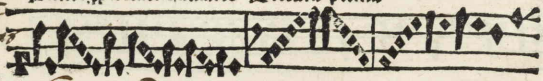

Prime naturalis Tritura 2ª

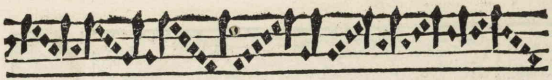

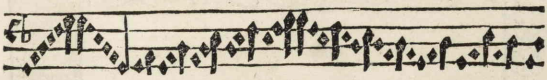

Prime bmollarꝫ Tritura tercia

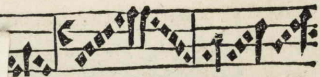

Secūde ♮duralis Tritura 4ª

Scde naturalis Tritura quinta

Secūde bmollaris Tritura sexta

Tercie ♮duralis Tritura septima.

Finis Dufice plane. prime q̄dē ꝑtꝫ huiꝰ instituti oꝑis

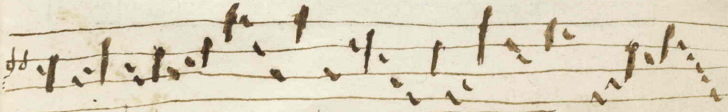

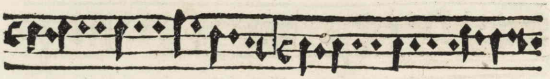

Magnificat aīa mea dn̄m Benedictus dn̄s deus israel.

8ᵘ

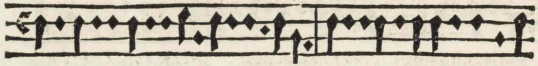

Dixit dn̄s dn̄o meo sede a dex. meis Credidi [illegible]

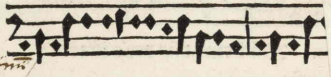

Magnificat aīa mea dn̄m Bn̄di[illegible]

Tonus peregrinus

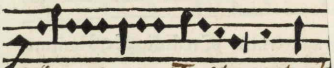

In exitu israel de egipto domus iacob de populo barbaro

Psalmi quoq; terminantur multifarie s̄m ānotationem suorum Euouae. id est seculorū amen: nam hoc vltimū est in Gloria patri quod post cuiuslibet psalmi finē decantat.

Sequitur solfizandi exercitium

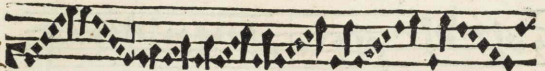

Prime ꝓprietatꝫ ꝑdularis Tritura prima

Prime naturalis Tritura 2ª

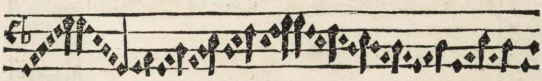

Prime bmollarꝫ Tritura tercia

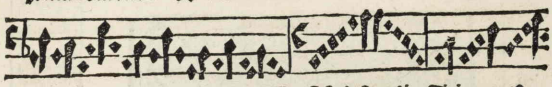

Secūde ♮duralis Tritura 4ª

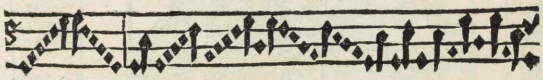

Scde naturalis Tritura quinta

Secūde bmollaris Tritura sexta

Tercie ♮duralis Tritura septima.

Finis Musice plane. prime q̄dē ꝑtꝫ huiꝰ instituti oꝑis

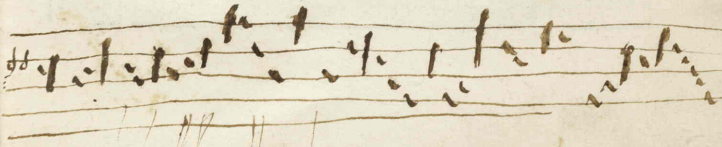

Necitas
h⁹ opus-
culi

ytilitas
eiusdez.

Ex 20
clauib⁹
q̃nq; fig
nate.

Regula
olfizan-
i
Regula
mutãdi

...su
versus illud fa. Non debet aũt ytraq; vox in mutatõe expri

A

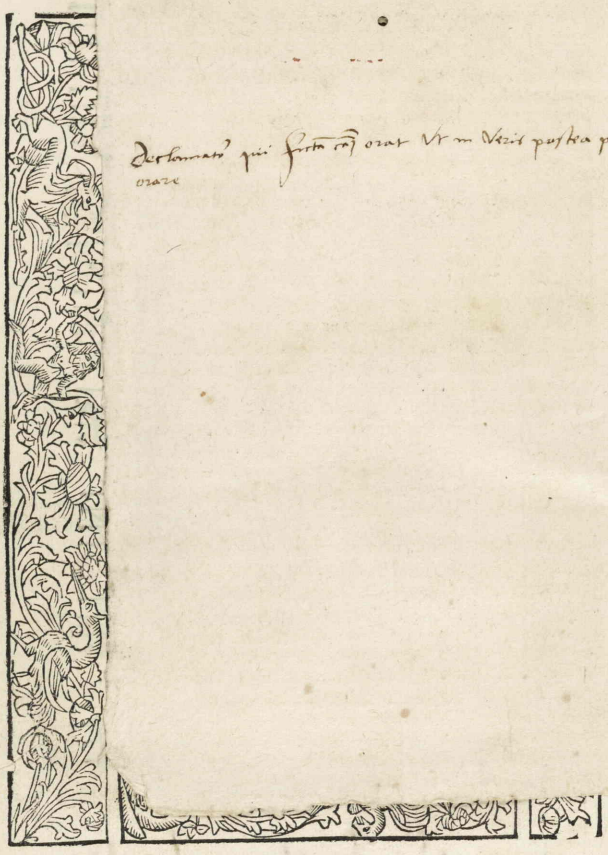

In cantus chōalis exercitiū. Eiusdem Magistri Jo. wendelstein prefaciūcula.

Etsi ars atq; virtus circa difficilia versantur: teste phō. cū tñ queq; difficillima videntur ijs. qui hoc ipoc ignari sunt ꝓpecciū esse duri. docētes pro frugi addiscentiū ꝙmodo. varia attētare. secudū variā atq; inequalē ingenioꝝ capacitatē. Vnde fit. vt que vsui fore cōiecrē studētib: libēs admodū ꝛplectar. vl aptissima queq; musices rudimēta. si ab ijsdem minus integre capiātur. Cū itaq; praxis musice. nō i solis ꝓsistat ꝓceptis. verū etiā (q̄dē potius) in sedulitate q̄ dā. canēdiq; exercitio. nō sup̄uacuuz existimaui. preter ipa vtriusq; musices ꝓcepta. qōdā subnectere exercitiū. certaq; regulas. p canēdi promptitudine habenda. Multi nāq; q nūq; cecinerint (arte tñ canēdi plurimū egeāt) ex nudis ꝓceptis. non obiter firmā cantandi certitudinē (q̄ solo acq̄ritur exercitio) habere possunt. Pro illoc ergo ꝙmodo. mecū aio decreui. paucula ijc vnū ꝓgerere precepta. ad vsum canēdi manuducēria. Ex quib: profecto nō modica expectanda est vtilitas. nō solū. pro rudiū voce moderanda q pro notac: distantia cū certitudine ꝓdiscēda. pro recta ac mediocri cātilenaꝝ inchoatiōe hāda q p diuersa tonoꝝ natura (tū i. progressu tū in fine) ꝓnoscenda. sed etiā pro vitādo scādalo: ne sꝛ sterur in choro. muti more. Aut si canatur discorditer cū alijs. astantiū ledatur auditus.

Necessarius opusculi

vtilitas ciusdez.

De clauib: rectaq; sex vocū mutatiōe Ca. ꝑmū.

Viginti esse claues in scala musicali (pro hūana q̄dem voce sufficiēres) nemo est q̄ ignoret. Et quib: quiq; dicuntur figmate. sꝛ dd g c f ⊓: q signari solent in cant⁹ exordio (imo ꝙ in qualibet linearuꝝ riga) inter quas imprimis ꝓsiderari debent c q f (q ceteꝛ frequētiores sunt) cū suis adiacētib: vt facilius ac expeditius addiscas et modum solfizandi. q vocū mutatione. Nā in solfizando id obseruandū est. vt sꝛ accipiatur inferior vox clauis. si cārus ascenderit. Superior ꝙ. si descenderit. At nūq; mutetur fine necessitate. Si q mutandū fuerit. diligentius respiciendū est. ad proximū fa. ingenio vt semp fiat mutatio in tercia añ b: mōi fa (si fuerit ei saltē notula subiecta) canēdo la in descensu q re in ascensu versus illud fa. Non debet añ ytraq; vox in mutatōe exp̄i

Ex 20 clauib⁹ q̄nq; figmate.

Regula solfizandi

Regula mutādi

mi. sed omittēda mente teneatur. tū ꝙ in figurabili cantu hmōi duplatōem breuiores notule nō patiantur. tū ꝗ in cātu chorali pro vna sp̄ due ĩ tali mutatōe canerēt correpte notule. qḋ absonū ē. Postremo. maiorē in modū. respiciendū est ad bfa♮mi. An scʒ mi vel fa expostulet. Nam omnino diuersi sunt solfizandi modi. dū mi cantr̃. ⁊ dū fa. vt in hac subiecta figura licet intueri

ela		la	la			
ddlasol	dd	sol	sol	dd	la	la
ccsolfa		fa	fa		sol	sol
bbfa♮mi		mi	mi	b	fa	fa
aalamire		re	la		mi	la
gsolreut	g	sol	sol	g	re	sol
ffaut		fa	fa		fa	fa
elami		mi	la		mi	mi
dlasolre		re	sol		re	la
csolfaut	c	fa	fa	c	sol	sol
bfa♮mi		mi	mi	b	fa	fa
alamire		re	la		mi	la
Gsolreut		sol	sol		re	sol
Ffaut	F	fa	fa	F	fa	fa
Elami		mi	la		mi	mi
Dsolre		re	sol		re	la
Cfaut		fa	fa		sol	sol
♮mi		mi	mi	b	fa	fa
Are		re	re		mi	mi
Γut	Γ	ut	ut	Γ	re	re
					ut	ut

Prima igit̃ scala. cōis est. oīm clauiū voces ꝯplectēs Scd̄a peculiaris est cātui duro. cꝰ mutādi modū tū in ascensu tū in descensu. explicat Tercia vo. ꝓpria ē cātui molli. cꝰ itidē mutationē limpide presefert.

De clauiū transpōe. vniusqʒ ad aliā habitudine. Ca. ij.

Quomō claues trāſponunt̃.

Sole claues signate trāsponi dicūtur. ꝗ sole in cātu expsse ponūtur. Alie aūt implicite ⁊ ex ꝯñti. vm trāspōem clauis signate Nā vna claue ꝑ terciā trāsposita. oēs alie piter trāsponūtur itidē ꝑ terciā. qr sp̄ manet in manu clauiū eadē et habitudo ⁊ distantia. Quelibet aūt clauis signata. solū eas regit notulas. q̄ sequūtur ipam īmediate. Sane. īmediate sequunt̃. dū nulla alia interponat̃ clauis. Nā clauis īterposita. vim. pors destruit. ⁊ aufert gubernatōem eius. pro quis

bus hec ponit regula Quātū clauis trāspositā ascendit. tm̄ subsequēs nota descendit. et ꝯtra. quāto clauis sit decliuior tanto nota sit altior. Scd̄m scz melodiā. ⁊ ab eo q̄dem loco quē facta trāspositōe possidet. Distat aūt vnaqueq̄ signatarꝝ a proxima claue signata ꝑ q̄ntā F ⁊ ⊏ dēptis q̄bꝫ septima interiacet. Aliarꝝ aūt clauiū distantiā. tū a scipis. tū a signatis. ex scala facile cognosces. Atq̄ ex lrārꝝ nūero ⁊ ordine. Nā q̄ eiusdē sunt lr̄e. ꝑ octauā distāt. Sz a ꝑ terciā mediat vtrobiq̄ inter F ⁊ c. silr̄ et e inter c et g signatas. D in sup ponit in tercia sub F. d ꝟo in scd̄a supra c. dd aūt in quīta supra g. ♮ item in tercia sub D. b in scd̄a sub c ⁊ bb in tercia supra g. De transpositione itaq̄ sit hoc exemplum

Regula trāspositiōis clauium

Distantia clauium a scinuicez.

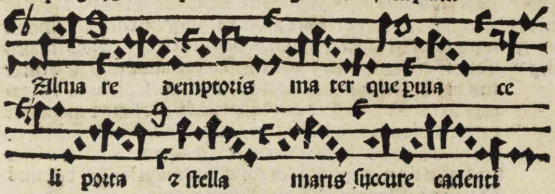

De interuallis. Ca. iij.

Unisonus ꝓprie interuallū nō est. sed interuallorꝝ ꝑncipū. sicut vnitas nūerorꝝ. Scd̄a aūt duplex ē. moll' scz que dicit semitoniū. ⁊ dura. q̄ꝫ tonū appellamꝰ. Semp em̄ proxīa vox a sibi proxīa tono distat. dēptꝫ mi ⁊ fa. q̄ semitonio stꝫ disiūcte. Tercia itidē duplex ē. dura vt ditonꝰ. moll' vt semiditonus. Quarta quoq̄ duplex ē. moll' vna (⁊ q̄dē vsitata) vt dīatessaron. Altera dura (sed prohibita) vt tritonꝰ. Quīta ꝑit duplex ē. moll' ⁊ prohibita vt semidiapēte. ⁊ dura (hoc ē naturalis) vt diapēte. q̄ quatuor hꝫ spēs. sicut diatessaron tres Sexta etiā ē duplex. moll' vt semitoniū cū diapēte. ⁊ dura vt tonꝰ cū diapēte Silr̄ ⁊ septīa dura ⁊ moll' repit. Octaua aūt moll' (semidiapason dicta) ꝓhibita ē. q̄ꝛ ponit mi ꝯ fa vt ⁊ seīdiapēte Octaua āt natural' ⁊ dura. oīm ꝯsonantiarꝝ suauissima. diaposon d̄r. in cātu āt chorali. crebriora interualla ⁊ vsitatiora sūt. Seītoniū. tonꝰ. seīditonꝰ. ditonꝰ. diatessaron. diapēte. seītoniū cū diapēte. Tonꝰ cū diapēte. ⁊ diapason. Sed reliqua aut prohibita. aut inusitata sunt.

Interuallorꝝ distinctio.

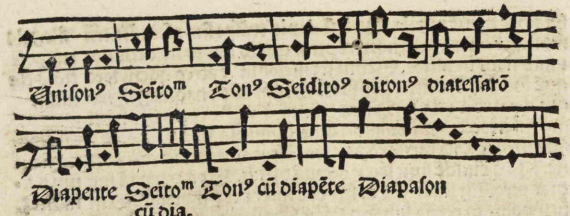

De nūero Tonorū. finalibusq; eorūdē clauib⁹. Ca. iiij.

Nūer⁹ tonorū atq; finales

Apud latinos octo extant toni. Apud ātiquos v̄o ⁊ grecos quatuor dūtaxat extitisse ꝯstat. cui⁹ argumentū est finaliū numerus. Nā solū quatuor habemus claues tonoꝝ finales Prim⁹ em̄ tonus atq; scd̄s in Dsolre claudūt̄. terci⁹ ⁊ quartus in Elami. quītus ⁊ sextus in Ffaut. septimus ⁊ octauus in Gsolreut Que quidē finales ꝓprie sunt ⁊ magis vsitate. Nonnūq̄ tñ ad effugiendā musicā fictā. vel nimis insolētē cantus decliuitatē in clauib⁹. trāsponit̄ cantus a finali ad ꝯfinalem. ꝑ quintā (vt cōiter licet non semꝑ) distantē De qua quidē transpōe due extant regule.

Due regule de trāspōe cantus

		alamire	1 vel 2		bfa♮mi mi
Prīa		bfa♮mi	3 vel 4		
	Oīs cāt⁹ trāspositus exiens in	csolfaut	5 vel 6	Toni	♮mi fa Si v̄o
		Cfaut ē	7 vel 8	Si canat̄ in	mi. est 5 vel 6
		Gsolreut	1 ā 2		
Scd̄a		alamire	3 ā 4		bfa♮mi fa. id aūt raro fit ī cātu gregoriano. quādoq; in figurabili
		bfa♮mi	5 ā 6		
		csolfaut	7 ā 8		

De Cursu ac Melodia Tonoꝝ Ca. v

Due regule de cognitione tonorum

Quilibet tonoꝝ triplici via cognosci potest. ꝑn° (inq̄) me° ⁊ fine. Nō est aūt in fine dr̄na. inter autenticū ⁊ plagalez. ꝫ in ꝑn° ⁊ me° pro quib⁹ due extant regule. Prīa his duobus ꝯtinetur versiculis. Pri. re la. se re fa. ter mi fa. quart quoq; mi la. Quint fa sol. sext fa la. sept ut sol. oc tenet ut fa. Scd̄a Cātus crebrius v̄sans in 5ª aut 6ª l̄ 8ª, sup̄ finalē ē autētici

toni. Si vo sepi⁹ sub finali deprimit. aut proxime finales in imo serpit. toni est plagalis.

De mō inciplēdi. Pm quēlibet tonū in generali. La. vi pter varias claues iniciales eiusdē toni. ponēde sunt diuerse tonoꝝ dñe Sūt em dñe solū ouatus ⁊ cōmoditatis gra adiuuente. vt sez antiphona facili⁹ possit inchoari sup psalmos 2ª ¶ Nulla spalmodia i acutiore voce. quā q̄ pncipio sui Euouae nosci⁹ ꝓpetere. iniciari dz. 3ª Spalmodia insequi debet sue antiphone tonū. ¶ Naz anti. in ꝓpōe intendū equalitatem ꝑcat. inde Antiphona. quasi equalis cū spalmodia modulatio. 4ª Cantus toni autēticī. bassi⁹ dz incipi. in cadē claue. quā cantus toni plagalis. Quia alti⁹ tēdit autēticus q̄ plagal'. 5ª pcuidēda est cantus progressio aī inchoationē. nā quanto altius ascendit supta clauē inicialē. tanto bassius iniciari dz. 6ª Incipiens antiphonā studeat debite altitudini. ita vt pmode ⁊ correspondēter sup eam spalmodia inchoari possit. 7ª. Distinctōes (que p neumas declarātur) debent fieri ⁊ terminari. vbi sepi⁹ ⁊ pdecentius tonus ille. in quo fuerint. poterit regulariter sortiri pmordia. Est aūt neuma. vocū seu notularū. vnica respiratione congrue pnūciandarum. aggregario

De recepcione sep tē regule. pma 2ª 3ª 4ª 5ª 6ª 7ª

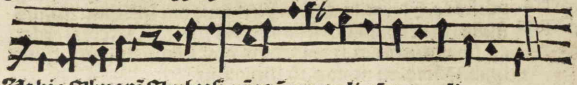

Ut hic. Alme pī Ambrosi. nīas pces audi. rpe exaudi nos

De Canēdi mō generali. in quolibet tono La. vij

Pro cantandi mō hec notenī regule. Puma diligenter obseruādū ē. vt in grauioribꝫ notulis. plenior ꝙramur voce ꝫ in sublimo aūt vor rpari atq; tenuari dz. 2ª Mīe fa molliter exprimi dz. etiā nō explicādo hmōi syllabā fa. 3ª Descendēdo de sol in fa. pfecta 2ª exprimatur. de fa vo in mi. imperfecta. ita q̄ fa molliter in pma ⁊ mi durit⁹ in sequēte proferat 4ª Ad tāgendas interuallorꝫ notas. exercitiū sex vocū plurimū ꝑducit. ita q̄ si 4ª aut 5ª sese obtulerit. si nō exprimāt saltē mente teneātur syllabe vel voces hmōi distantiarum. Aut correpti per intermedias syllabas fiat ral' ascēsus aut descensus. 5ª Si inusitatior distanciū notarū casus sese ob-

De mō canendi sepē regule. p⁹ 2ª 3ª 4ª 5ª

iecerit. sūmodpe notāda est mente. aliqua p̄cedentiū notarū
hᵒ distātie lᶜ notule equal' ꝛ ciusd̄ clauis. vt hm̄ priorē ca-
Sexta. nal' ꝛ posterior: Sexta ad canēdas trāslpōis notulas ꝓmp
te. multū ꝓfert ꝓnoscere clauiū abinuicē distantiā. eo ꝙ nō
Septia sp̄ sumᵒ memores linee. i qua stat clauis signata. necē ē cm̄
tūc notulaꝝ claues in mēte tenere. Septia cātᵒ materie de
cantande accommodari debet. vt bassus de re tristi. altus
vero de re leta.

De p̄mo ꝛ scōo Tonis in speciali Ca. viij.

Septez Ad'cantū p̄mi et scōi tonoꝝ ꝓnoscendū. he ꝺducūt regule.
Regule Dūa. si vtriusq; toni cātᵒ in Dsolre (vt plerūq;) ꝛordiatur
spēales. tūc altiᵒ dz inchoari cātᵒ scōi ꝙ p̄mi. nā minᵒ ascēdit. des-
puma cendit aūt magis. Scōa p̄mᵒ tonus magis applicādus ē ma
Scōa terie lete ꝙ 2ᵒ iuxta illud distichon Mobil' est labiliscz pro
Tercia thus. ꝛ nouerit oēs affectus ai flectere neuma ꝓthi. Ter-
cia in hmōi cātu obseruāda ē natural' toni progressio. ita ꝙ
4ª mi i Elami sp̄ duriter ep̄hnaf. ꝛ fa i Ffaut molliter Quar
ta. si hmōi cātᵒ ascēderit. vltra alamire ad ēcia. canendū est
mi in b clauē Si vo ꝙ scōam dūtaxat se sursum ererit. fa
Quīta. molliter in eadē. pferat. Quīta. in p̄mo tono. frequentissima
est diapente a D ad a. in scōo vo semiditonus ab A ad C
vel a D ad F. que iccirco ꝑceteris obtinēde sunt. ꝓfectiuscz
Serta. ꝓdiscēde. Serta. spalmi in p̄mo tono dīt inchoari. in q̄nta
Septia supra finalē chordā. in scōo aūt solū in tercia. Septia eadez
est finalis vtriusq; z longe dīs ꝛordiū mediū atq; finis
spalmodiaꝝ. tū maiorū. tū minorum

De tercio ꝛ quarto tonis in spēali Ca. ix

Septē. Pro cāticis tercij ꝛ quarti tonoꝝ decātandis. he manudu-
regle pa cūt regule. Dūa imp̄mis ꝓsiderāde sunt claues finali sursuz
adiacētes. qꝝ vtriq; cōes sunt Scōa. tercij toni cātus bassi⁹
2ª iniciari dz q̄ quarti. ꝙ totā suā octauā supra finalē possidet
3ª ac Tercia. moll' sexta ab E ad c nō est negligēda. ꝙ i tercio
4ª freq̄ntissima sit ꝛ plurimū suauis. Quarta. in quarto tono
freques ē diatessaron. de E ad a vel eō. Sed ꝛ diapēte de h
ad E nō dz nō curari. tū ꝙ nō est iter sex voces ꝓxta. tū ꝙ
in 4º tono frequēs ē. Quīta spalmodie minores tercij toni
5ª inchoari dēnt in 6ª supra finalem. q̄rti vo solū in 4ª. Serta
6ª mediū hmōi spalmoꝝ in quarto tono erigit ad bfa♮mi du
7ª riter. in p̄mo vo tono. molliter Septima. in maioribꝫ spal-

modꝰ incipitur quartus in sua finali. tercius vero in tercia supra eandem

De quinto et sexto tonis in specialt. Ca.x.

Pro cātilenis quiti ⁊ sexti tonoꝝ agnoscendis. he subijcian tur regule. Prima ⁊ntꝰ ⁊ sextꝰ tonus. aliū solfizandi modū ex igūt. ꝫ cetert. ꝑter bfa ⁊mi in quo fa exposcūlāt. Scōa in Ffaut nūꝫ cantf ut. nisi canal fa in b. alioꝙ ꝓmitteref tritonus. Tercia in 5o crebꝛe sunt istiusmodi tercie ex F in a et ex a in c. Hinc est. ꝙ tenoꝛ suus sol expostulat in c ⁊ non fa Quarta in 6o vsitatiom ē tercia ex F in a canēdo fa la vel eꝰ et tercia ex G in b. silꝛ ⁊ ex F in D. Raro āt in E ad effugiendū semidiapēte. Quinta ꝫ diligētissime obseruandū ē fa in b. ꝙ totū cātus hmōi progressum. ne tota labefactetur mollis cātus melodia Sexta in ꝙbusdā regionibꝫ. eodē mō inchoant spalmodie maiores ⁊ minores ⁊ntꝰ toni. ascendēdo scz a finali ꝑ tercias vsqꝫ ad c. in quibusdam vo minores spalmi in ⁊nta supra finalē sortiunt initiū. Septia sextꝰ tonus minores spalmodias. silꝛ ⁊ maiores pfonunt ducit ve primus vsqꝫ ad mediū. nisi ꝙ hic in quita supra finalem. ille āt in tercia supra finalem sumit principium

De septimo ⁊ octauo tonis in speciali Ca.xi.

De cantibꝫ āt septimi ⁊ octaui tonoꝝ. he adjiciende sunt regule. Prima. septimꝰ ⁊ octauus tonꝰ mi in bfa ⁊mi reꝙrunt sp. ficut ⁊ tercius cū quarto. Scōa septimꝰ tonus ꝙ autenticus est. altius tendit ꝫ octauus. imo vo oim est altissimus. ꝙ finalē habeat ceteris magis elcuatā. cꝰ octauꝰ attingere pōt vel regularit. Tercia. quinta ex G in d ⁊ rursus tercia ex d in h. iterū refiliens in d. freꝙnti celebrant vsu in cantu septimi toni. q̄ eā ob cām diligentꝰ notande sunt Quarta. octauꝰ tonus freꝙnter vsatur in diapēte supra finalem. ⁊ mazie in diatessaron ex G in c. qñꝫ cū medio. sepe etiā sine media notula. Quinta spalmi maiores in septimo quintā arripiunt vltra finalem. in octauo autez equalem finali petūt tendendo sursuz ad c. Sexta. Spalmi minores supra finalem. in septimo quintam exigunt. qñ inchoantur. in octauo vero solam quartam. Septima. octauꝰ tonus in minoribus ⁊ maioribus spalmodꝫs scōo conformatur vsqꝫ ad medium. septimus vero quarto fere. in minoribus spalmis. non in maioribus.

Septez regle. ꝑa 1a

Septez regle. ꝑa 2a

Septez regle. ꝑa 2a

Quatuor diffe^e Autētici ⁊ plagal. p^a

Toni de nūero impari dicunt̄ duces ⁊ autentici. Reliqui vero quatuor de nūero pari. plagales atq; subiugales vocitantur ꝙ sint sub alioꝝ iugo. Cū em̄ cēt nimia nōnūq; diuersitas altitudinis ⁊ decliuitatis etiā in eadem cantilena (vt in quibusdā canticis adhuc hodie videre licet) modernio-res musici ꝯsulte tonos distinxere in autēticos ⁊ plagales

Scda

Cū aūt quilibet tonoꝝ octauam pro regulari suo progressu obtineat Autentic⁹ eā totaꝫ supra finalē ducit plagalis vero

Tercia

quintā supra ⁊ quartā infra finalem ꝯplectit. Hinc Autētici harmonice mediātur. ea in claue in qua diapentes formula terminatur. hoc est in quinta supra finalem. plagales vero mediātur Arithmetice in chorda finali ⁊ sic suā diapenten cū autenticis cōem habent. supra scꝫ finalem. diatessaron vero peculiariter hn̄t sub finali. autētici vero supra diapenten. Quo fit. vt tres claues supra diapentē a finali. sunt autentico ꝓprie Tres econtra sub finali peculiares sunt plagali. Quīq; vero intermedie (que diapentē ꝯplent) vtriq; sūt cōes. Hꝫ em̄ autentic⁹ suā diapētē infra diatessaron. plagalis vero supra. Cui āt tono. Gradualiū. all'a. Introituū atq; responsoriorū cātica tribuuntur. eidē ⁊ eoꝝ vsus sunt ascribendi. Inicia aūt tonoꝝ. a chorda finali diuersimode in diuersis distant tonis. Nam iniciū primi quinti ⁊ septimi. ꝑ diapenten sursum eleuat̄/a finali. scdi ꝑ semiditonū ʒij ꝑ semitoniū cū diapente. quarti ⁊ octaui ꝑ diatessaron. Sexti vero ꝑ ditonū vt hic.

4^a

Regula de vsibꝫ

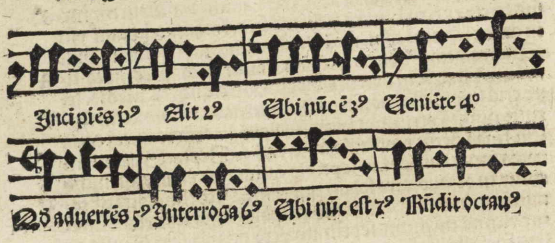

Prologus in ptem scdam musice q̄ figurabilē vocāt

Quod inter Oratorē atq; Rhetora. id inter Cantorē ꝛ musicū interesse volūt: Neq; oratorem quēq; dici mereri. qui idem Rhetor non sit. Ita ne cantor q̄dez

Differunt cātor ꝛ musicus Mimi et histriones.

Diogenes Aristoteles 8° politi.

Theophrastus Homerus In odissen

Quitilia⁹ de iopa

primū ꝓ
ntore do-
mēm 2m

De mensura musicali in alia latera foli et

Essencialis que constat tempore modo et prolacione

Una que fit p alterationes imperfectiones

Actualis et ii duplex

Altera que fit p proportiones varias

Jusque ii mensura

d

Quatuor diffe^e Autēti ci ⁊ plagal'. p^a

Scd̄a

Tercia

4^a

Regula de ꝟfib

Toni de nūero impari dicunt̄ duces ⁊ autentici. Reliqui ꝟo quatuor de nūero pari. plagales atq; subiugales vocitan

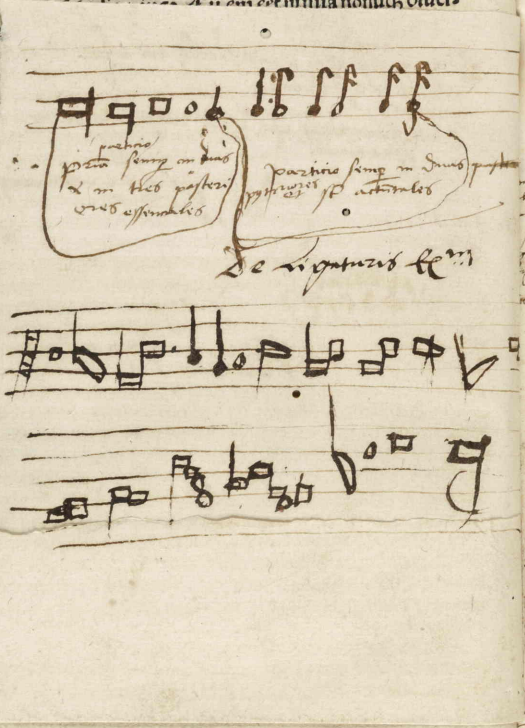

Prologus in ꝑtem scd̄am musice q̄ figurabilē vocāt

Quod inter Oratorē atq; Rhetora. id inter Cantorē ⁊ musicū interesse volūt: Neq; oratorem quēq; dici mereri. qui idem Rhetor non sit. Ita ne cantor q̄dez dici mereť. qui idem musicus nō fuerit: Pulchre mimos ⁊ histriones a cantorū honesto cetu sequestrantes. Tanq̄ epicureos a sobria mensa. castoq; phoꝝ dogmate. Nec iniuria quidē: Est em̄ musica. vt quedā moderatōis lex atq; regula. Quāobrez bono iure eos ridebat Diogenes musicos: qui cū cytharā ad harmonicos ꝯsensus tꝑatā haberēt. aīm gererent incōpositū: ac prorsus harmonia vite destitutum Quare nō inscite id voluit Arist. 8° poli. dū inq̄t Quēadmodū gymnastica tale aliquod corpus reddit. Sic ⁊ musica talē aliquē morem efficit asuefacientez posse recte letari. vel ad degendi rōem aliq̄d ꝯfert vel ad prudentiam. Hinc Theophrastus ad aīmi ꝑturbatōes moderandas. musicos adhibuisse memorať modulos. Unde ⁊ homerus diuinus poeta vbiq; doctū ⁊ seria modulatū introducit cantorez vt apud Odisseā vbi penelopē. Phemiū fidicinē. ad neruos ꝟba mouētem. his ꝟbis alloquutā effingit. Preterea illachrimās diuū est affata canentem Phemi multa tenes hominū mulcētia pectus: Facta hoīm atq; deū. ⁊ que laudē autoribꝫ addūt Ex ijs pange aliquid. Et iopas ille Vergilij (vt cū Quintiliano loquar) nōne canit errantē lunā solisq; labores: ⁊ cetera. quibꝫ certe palā ꝯfirmat Auctor eminentissimus. Musicen cū diuinaꝝ. etiā reꝝ. cognitione eē cōiunctaz Quo fit: vt non modo nō suꝑuacaneū sit. verū etiā summope necārium videť. pauca recte canēdi precepta. in medium afferre.

Differunt cātor ⁊ musicus

Mimi et histriones.

Diogenes Aristoteles 8° politi.

Theophrastus

Homerus In odissen

Quītilia⁹ de iopa

Quō cantor se regere debet.

Imprimis igiť qui cantū exordiť. idoneus erit vt cū tot⁹ insequať chorus. Diligentiq; examine ꝯsiderare debet cantus arsim ⁊ thesim (q̄d certe ꝯmodius fiet. si tonorū autenticoꝝ a plagalibꝫ dr̄nam nō ignorauerit) ne nimis alte aut basse incipiat: Autentici nāq; toni cantus nō ita alte iniciari debet vt plagalis. Studeat deinceps debitū ac regularez canēdi mēsurā obseruare. Oēsq; vocales s̄m earū naturalē sonū cantando ꝓferre. Caueat de hinc quilibet summa cū

Primū ꝓ cantore documē^m 2^m

3^m

4^m

5^m

industria. ne inhonesto ac insolito oris hiatu. aut ridiculo
6m forte cachinno voces modulando proferat: ne (galli more) os
quātū p̄t apiat aut in modū canū vlulet. Voces insup̄ per
strepētes atq; tremebūdas reijciat. Sūt em̄ sibijpsis eadē
extēsione dissimiles. q̄re ceteris vocib; ꝯcordes esse nō p̄nt.
7m Decet aūt alterū alteri vocē accōmodare (puta tenorē can-
tui) ne alter alteri⁹ clamoris excessu ꝯfundat̄ atq; succūbat.
8m Postremo insolens ac indecorus capit; manuū ne motus.
cantorē declarat insanū Non em̄ caput aut manus concor-
dem sonū efficit sed vox bene modulata

De mensura musicali

Mensura Sonorū mēsura (q̄ in ip̄ius soni ꝯtinuata q̄ntitate cōsistit:
q̄ tēpori ascribūt) est dispositio q̄ntitat; vniuscuisq; figure
Essential'. Duob; q̄dē modis ꝯsideranda Primo cū mēsuram⁹ essen-
tialē singule note mēsurā iuxta p̄mariā musicor̄ dispositōz
Accidētal' est duplex Scd̄o dū figurar̄ q̄ntitatē accidētalit̄ ꝯnūeram⁹ Quod ⁊
duplici ꝯsideratōe, pcedit Tū q̄dē scd̄m hui⁹ figurabilis de
scriptionis accidentia (puta alteratōem. imp̄fectoem. dimi
nutōem ⁊ hmōi) Tū ip̄is accn̄tib; diuersarū p̄porcionum
quoquo mō ꝯmēsurabiliū. Quare hāc figurabilē seu mēsu
rabilē disciplinā. essentia ⁊ accidētib; ꝯstat eē deductā Nā-
q; figure ⁊ pause essentiā ip̄am p̄prijs quātitatib; vsurpant
modo. s. tp̄e ⁊ platōe Que v̄o p̄ter tria hec ipsis figuris ob
ueniūt. accidētib; ascribunt̄. Ois aūt mēsurabilis descrip-
tio. vel notul' vel pausis (q̄ omissas ⁊ mēsurabiles voces mō
strant) vel signo vel canone pernotatur.

De figuris notularum.

Figura Figura ē rep̄sentatio voc; recte atq; ommisse. Recte
q̄dē vocis figure st; ip̄e notule Ommissa vox pausis
declarat̄. Sūt aūt q̄nq; figure essentiales. s. maxīa lōga bre
a uis semibreuis ⁊ minīa. Maxīa ē figura q̄drāgulo corp̄e de
scripta hn̄s v̄gulā in latere dextro ascendētē vel descēdentē
cui⁹ longitudo triplicat latitudinē vt hic a. Lōga aūt ē no
b tula quadrata cum v̄gula in dextro latere sursum vel deor-
sum ab ip̄o quadrato deriuāte. hoc modo b. Breuis quoq;
quadrato corpore describitur sed absq; virgula. vt hic c.
c Semibreuis insup̄ ip̄ius breuis (in duas equas p̄tes dia-
metraliter p̄tite) medietatē obtinet hoc modo d. Minima
d

quoq; describitur vt semibreuis apposita alteri angulorum virgula plerūq; acutiori. vt hic e. Minimā inde posteritas ad eleganciorem ornatāq; melodiaz duas in ptes equas distinxit quas seminimas vocamus: descriptas q̄dem vt minimas ꝫ pleno corpe: vel vacuo vncata dextrorsum virgula: hoc modo f. Rursus seminimā duas in ptes equas distinguūt quas fusas noīant pleno corpe scriptas vt seminimas ... virgula vel vacuo cū duobus vncis: vt

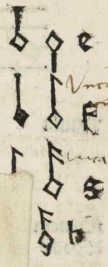

igatura

rsa regla
Scda
Tercia
Quarta

Exempla regularū.

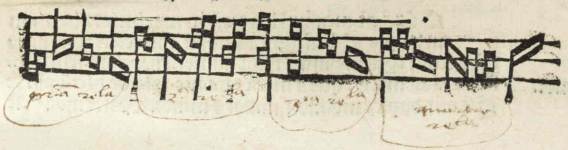

industria. ne inhonesto ac insolito oris hiatu. aut ridiculo
6m forte cachinno voces modulando proferat: ne (galli more) os
quātū pt apiat aut in modū canū vlulet. Voces insup per
strepētes atq; tremebūdas reijciat. Sūt eñ sibijpsis eadē
extēsione dissimiles. q̄re ceteris vocibꝫ ꝯcordes esse nō pñt.
7m Decet aūt alterū alteri vocē accōmodare (puta tenorē can-
tui) ne alter alteriꝰ clamoris excessu ꝯfundat atq; succūbat.
8m Postremo insolens ac indecorus capitꝫ manuū ne motus.
cantorē declarat insanū. Non eñ caput ...

Densu...

Essenti...

Accidēt...
est duple...

Figura

a

b

c

d

tula quadrata cum v̄gula in dextro latere ...
sum ab ipo quadrato deriuāte. hoc modo b. Breuis quoq;
quadrato corpore describitur sed absq; virgula. vt hic c.
Semibreuis insup ipius breuis (in duas equas ptes dia-
metraliter ptite) medietatē obtinet hoc modo d. Minima

partitio in tres vel in duas

partitio sup in duas posteriores

quoq; describitur vt semibreuis apposita alteri angulorum virgula plerūq; acutiori. vt hic e. Minimā inde posteritas ad eleganciorem ornatāq; melodiaz duas in ꝑtes equas distinxit quas seminimas vocamus: descriptas q̄dem vt minimas ꝫ pleno corpe: vel vacuo vncata dextrorsum virgula: hoc modo f. Rursus seminimā duas in ꝑtes equas distinguūt quas fusas noīant pleno corpe scriptas vt seminimas sed vncata dextrorsum virgula: vel vacuo cū duobꝫ vncis: vt hic g. Semifusam aūt plerūq; describūt fusam plenā vncata dextrorsum virgula: vel vacuā bis vncata dextrorsum virgule summitate: angulo insup deorsum vncato: hoc mō h.

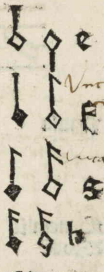

De ligaturis figurarum

Ligatura est simpliciū figuraꝝ. ꝑ tractus debitos ordinata ꝯiūctio. Ligabiles notule sūt q̄tuor. s. maxīa longa breuis ⁊ semibreuis Ligaturaꝝ igit̄ alia hz virgulaz in sinistro latere: alia ī latere dextro. Ligaturaꝝ quoq; alia hz virgulā ascēdentē alia descendentē: Si habuerit ꝟgulaz ascendentē in latere sinistro semibreuis est vna cū sequente Sinaūt descendentē. breuis est. Verū oīs ligatura cui⁹ notula virgulā habuerit a latere dextro tā ascendentē q̄ descēdentē longa est. Medijs aūt ligaturaruz notulis nulla inest essencialis dr̄na. sunt em̄ oēs medie breues Maxīa insup siue colliget̄ siue nō nulla vnq̄ quātitatis diuersitate variat̄. Reliquē ligaturaꝝ notule his duobꝫ ꝟsiculis facile innotescunt. Prima carēs cauda sit longa cadente scd̄a. Ultīa quadrata dependens sit tibi longa.

Ligatura

Prīa regl̄a
Scd̄a
Tercia
Quarta

Hinc constat longam principio ⁊ fini ligature ꝯpetere posse Semibreuem principio tm̄. nisi solum due ligentur Breuem vero non solum principio ⁊ fini sed et medio. At accidentia que simplices patiuntur (puta alterationem. imꝑfectionem ⁊ huiusmodi) hec ⁊ ipsis ligatis sol ēt intimari.

Exempla regularū.

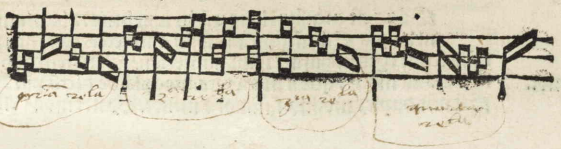

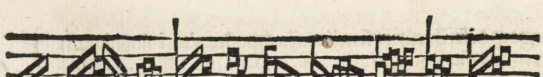

De pausis.

Pausa

Generalis

Modi

Longa

Pausa

Semipau

sa

Suspiriū

Semisu-

spirium

Pausa est figura artificiosam a cantu desistentiā mon
strans q̄ cantoribꝫ innuit a cantu se continere. Hanc
musici ꝛ ad refectionē vocis:ꝛ ad cantus suauitatem insti
tuerūt. Pausaꝝ alia generalis:alia modi:alia longa: alia pau
sa:alia semipausa:alia suspiriū:alia semisuspiriuꝫ. Pau
sa generalis est virgula simplex vel duplex p̄ omnes lineas
chori ducta:finemꝫ vocis declarat. Pausa modi est triū
tēporum .i. breuiū virgula:q̄ quatuor lineas attingens tria
integra occupat spacia. hec longam pfectam valet. Pausa
longa duaꝝ.s. breuiū est virgula duo integra triū linearum
cōplectens interualla. Pausa est virgula ducta a linea ad li
neam vicinioꝛem vnū tm̄ spaciū pplectens ꝛ valet breuem.
Semipausa est virgula q̄ alicui linee adherens ad mediū
tm̄ spacij descendit hec semibreuē valet. Suspiriuꝫ est vir
gula linee apposita ascēdens ad mediū interualli viciniorꝭ
hec dimidiā semibreuis obtinet quantitatē. Semisuspiri
um describitꝫ vt suspiriū.s. ascendēs vncata finistroꝛsuꝫ sum
mitate ꝛ valet seminimā. Sunt igitur ipsarum pausarum
descriptiones hoc modo.

Generalꝭ mōi longa pausa semipausa suspiriū semisuspiriū

De modo tempore ꝛ platione

Maior.

Modus est mensura longarū in maximis:ꝛ breuium
in longis. Est em̄ (quēadmodū ꝛ in ceteris rebꝫ) in no
tulis secōm rpis mēsurā ꝛ ipaꝝ numerū notularū semp obꝫ
seruandus modꝰ. quē a moderata modulatōe dictū putāt
Est aūt duplex modus.s. maioꝛ ꝛ minoꝛ. Maioꝛ modꝰ est

longarū in maximis debita mensura. Minor aūt modꝰ est breuiū in longis sub debito numero ꝓsiderato. Rursus modus est duplex ꝓfectus .s. z impfectus. Perfectus igit modus est quū in ipsa maxima tres longe: z in longa tres breues ꝓsistūt. Impfectus vo quū maxīa duas longas: z longa duas tm̄ breues claudit. Binariā cm̄ hmōi notulaꝝ ꝓsiderationem unperfectam existimant. ꝓfectam vero ternariam: vt hac descriptione ꝓcipitur.

Minor

Perfectus

Impfectꝰ.

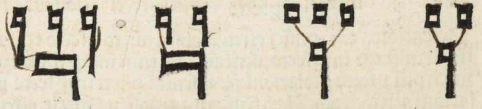

Modus maior perfectus

Modus maior ipfectus

Modus minor ꝓfectus

Modus minor impfectus

Maxima igit ipa. tris hns longas (si longa hmōi tres duxerit breues) nouē breues ꝓtinebit. Quare multi oēs consentiunt. Nouē ad plus tpa hmōi (teste Anselmo) vnica figura posse ꝓtineri. quez solo hiatu. potest haud facile ꝓpria voce cantor excedere

Nouē tpa in vna figura

Tempus est quātitas breuibꝫ notulis ascripta. Est cm̄ duplex tps. ꝓfectū. .s. z impfectū. Perfectum tps breui notule tres semibreues ascribit. Impfectū vo tps eidez duas tm̄ semibreues attribuit vt hoc demonstratur exemplo i.

Tempus.

Prolatio est quantitas semibreuibus ascripta. Est cm̄ duplex ꝓfecta .s. z impfecta. Perfecta ꝓlatio semibreuez figuram in tres minimas distinguit. Impfecta vo prolatio eandē in duas tm̄ minimas diuidit. vt hoc ꝓstat exēplo k.

Prolatio

k

De signis.

Signum est quod priorem facit cognitionem de cantu quo ad modum tempus z prolationem. Frustra cm̄ modus tempus z prolatio absqz signis agnoscerentur que priorem eorum dant cognitionem. Verum signoꝝ aliud prolationis perfecte: aliud impfecte: aliud diminutionis: aliud modi. vt in subiecta descriptione notissime comprehendi potest.

Signa extrinseca.

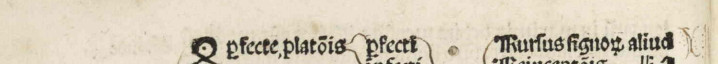

Q	pfecte, platōis	pfecti		Rursus signoꝝ aliud
		ipfecti		Reinceptōis
O	impfcē, platōis	pfecti	tpis	Conuenientie
C		ipfecti		Pause generalis
Q		pfecti		b mollis
C	diminutōis	ipfecti		
Oꝛ	maiorꝫ	pfecti	tpis ♮ duri	
Oꝛ		ipfecti	tpis pfecti	Ffaut
Oꝛ	minorꝫ	ipfecti	tpis ipfecti	csolfaut

Circulus Punctus Numerus

Recentiores em̄ musici circulū absq; nūero pfecto tpi. ⁊ semicirculū tpi impfecto ascribūt Pūctum insup figuo tpis inscriptū pfecte prolationi: ac absentiā pūcti impfecte prolationi attribuētes. Ueꝝ si nūerus appositus fuerit circulo vel semicirculo: tunc nūero ternario ⁊ binario tps pfectū ac impfectū declarant. Modū insup perfectū circulo (ꝙ pfecta sit figura) ascribi volūt. ac impfectū modū semicirculo tali nūero p̄posito declarātes. ita vt nūerus circulo vel semicirculo postpositus diminutionez innuat. Inde ⁊ pfectam maximaꝝ quantitatē: ꝙ maior in ipis modus ꝯstat: monstrant hoc modo k. demū pfectū minorē modum in longis hoc declarant signo l. Constat igit̄ ex dictis prolationē sine tpe: atq; modū maiorē sine minore: ⁊ minorē item sine tpe in cantilenis constitui non posse

Modꝰ ma. k Oꝛ

Modꝰ mi. l Oꝛ

Sig̃ itrīse mōi pfecti m

Tpis pfci n

platōnis pfecti o

Preterea modus maior pfectus duabꝫ ipsis triū spaciorū pausis declarat̄. atq; vnica īsup triū temporꝝ pausa: Ac etiam triū longarū repletione minoris modi pfectio ostendit̄ vt hic m. Tempus aūt pfectū triū breuiū repletione: aut duabꝫ semibreuiū notulaꝝ pausis principio cātilene descriptis facile ꝯsideratur. hoc modo n. At prolatio pfecta triū semibreuiū repletione: aut duabꝫ minimaꝝ pausis ꝯtiguis plerūq; in fronte cantilene descriptis notissime comprehendi potest. vt hic o.

Circuli pfectio

Est scite quidē Musici pfecto circulo. pfectā ternariam breuis diuisionē designāt. Nā in ipa circūferentia. p̄ncipium mediū ⁊ finis equaliter ꝯsistūt. vel qꝛ senario numero (qui pfectus est) spherica ⁊ circularꝫ illa circūferentia. scdm ipsius distantiā a medio pūcto (quē centrū appellāt) naturali

ter noscit' ee pducta. Si em̄ cētrū a circūferētia solo distet digito. ipa tūc circūferētia sex digitoꝝ mēsurabit' quantite Hinc mathematici circinū sextū vocant.

Theoretica mathematicū

Semicirculū ꝛo nō vt dimidiū existimes circulū ꝫ impfectū Nā semū impfectū sonat Quare semicirculo ipo tps impfcm̄ in breuibꝫ exprimi voluerūt: Nō eqdē vt vnicuiqꝫ breui dimidiā pfecti tpis q̄ntitatē ꝯferat (q̄ ē semibreuis cū dimidia) sed vt duas tercias ...

Semicirculus

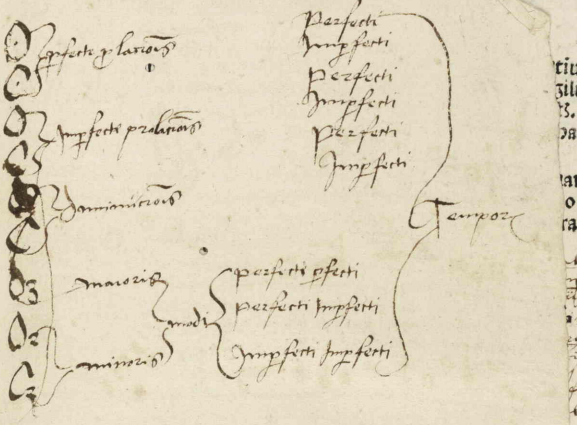

...tius
...gilius
...ꝫ.
...bago.
...arij
...o
...ratio.

...liquota que aliquoti... ...pta precisse ...
...ut duo ... ...
...ne ... ...
...ia ... aliquata ...
...ios ... ...
...sed vel ... ...
...ficit Vt quatuor ...
...liquanta ... sem...

Diminutio in ꝓposito est abstractio certi tempoꝝ ab ipsa mēsura. Fit em̄ in tempore pfecto p virgulam circulum integrum scindentem. hoc modo p. In tali em̄ signo tercia mensure pars minuitur; non notularū numerus

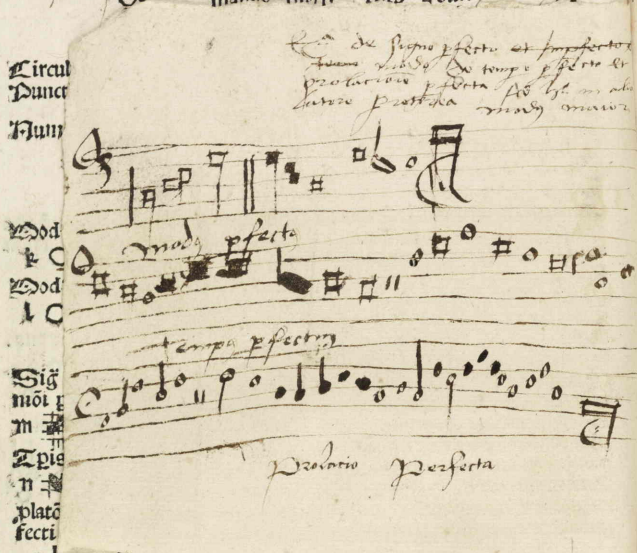

Signa extrinseca.

Q	pfecte, platōis	pfecti		Rursus signoꝝ aliud
C		ipfecti		Reinceptōis
O	impfcē, platōis	pfecti	tpis	Conuenientie
S		ipfecti		Pause generalis
Q		pfecti		b mollis
C	diminutōis	ipfecti		
O	maiorꝝ	pfecti	tpis	b duri

Circul
Punct

Num

Mod
k C
Mod
l C

Sig
mōi p
m
Tpis
n
platō
fecti
o

Circuli pfectio

Et scite quidē Musici pfecto circulo. pfecta ter... uis diuisionē designāt. Nā in ipa circūferentia. pncipium mediū ⁊ finis equaliter ꝯsistūt. vel qꝛ senario numero (qui pfectus est) spherica ⁊ circularꝫ illa circūferentia. scdm ipsius distantiā a medio pūcto (quē centrū appellāt) naturali

ter noscit cē pducta. Si cīm cētū a circūferētia solo distet digito. ipa tūc circūferētia, ser digitoꝝ mēsurabit quantite Vnde mathematici circinū sertū vocant.

Theoretica mathematicū

Semicirculū ro nō vt dimidiū cristimes circulū ꝫ impfectū ¶ā semū impfectū sonat Quare semicirculo ipō rps impfcm in breuibꝫ expuni voluerūt: ¶ō eqdē vt vnicuiꝫ breui dimidiā pfecti tpis q̄ntitatē pferat (q̄ ē semibreuis cū dimidia) sed vt duas tercias ipius pfecti tpis gres. tam ꝫ impfectam tpis diuisionē designet.

Semicirculus

De perfectione.

Perfectio in musica ternario mēsurat nūero (vt vult Boe). Imperfcm ro binario. Cui alludit et id Vergilij ¶Nūero deus impare gauder. ¶Nec id negauit Aris. dū (primo celi) oē pfectū trib⁹ cē determinatū. asseuerat. Pythagoras ro (nūeroꝝ princeps) censuit dualitatē cē nūerū parē et femineū Ternarium ro nūeꝝ imparē ac masculinū. Sane multiplex ternarij pfectio ostēdi pt ¶ uz primo rōe priozitatis. ¶Nā primū parem (quē femineū putāt) binariū. atꝫ impare primū. s. scipm monstrat Et quoꝝ alterna pjugatōe ceteri, pcreāt ¶ uz 2o rōne oim diuersaꝝ prīū suaꝝ ¶Nā vnitas aliquota et binariꝰ aliquota. ipm ducit ¶ uz 3o rōe pcordie in ipis tribꝰ positis naturalr pseqntibꝫ dispōite (vt inqt Augs hoc fuc mufice) ¶Nā ꝫ ternariꝰ et vno et duob⁹ pficit. qb⁹ nullus naturalr interedit nūerus. qō in reliqs nō euenit. ¶Nā duo et tria nō redūt q̄uor pcise. et tria et q̄tuor nō efficiūt pcise q̄narīū naturaliter eos subseqntē: atꝫ in reliqs eodē mō ¶ uz 4o rōe ternarie eqlitatis: in ipo nāꝫ ternario. pncim medīū et finis eque disponūt. Quare in sumno deo diuinā pfitemur trinitatem. Tum postremo rōe mutue aggregatōis ¶Nā si ipm ternariū binario multiplices vel binariū ternario. senariꝰ illico psurget: quē ꝓprijs ptib⁹ aliquotis pfectū pdicant mathematici.

Boetius Vergilius Arists. Pythago. Ternarij pfectio prima ratio. 2a 3a Augs. 4a 5a

De diminutione

Diminutio in ꝓposito est abstractio certi temporis ab ipsa mēsura. Fit cīm in tempore pfecto p virgulam circulum integrum scindentem. hoc modo p. Jn tali cīm si quo tercia mensure pars minuitur; non notularū numerus

Diminu

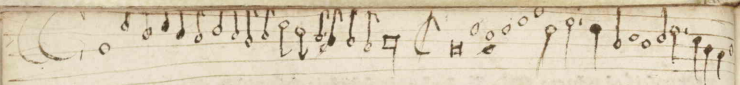

Diminutio tpis pfecti

breuis siquidē tpis pfecti (siue diminute siue integre ducatur) tres semp ꝯtinet semibreues: seruata perfectiōe. Eodē quoqꝫ modo duas semp semibreues ꝯtinet breuis. tpis impfecti etiā ipsi diminutioni subiecta. At in hmōi signis q. est diminutio tpis pfecti: si equaliter per oēs carminis partes ponantur. ⁊ breuis perfecta aut tres semibreues vno mēsurantur tactu

Seiditas.

Semiditas aūt fit in tempore impfecto quū. s. semicirculus p virgulā scindit. hoc modo r. In hoc em̄ signo precise altera ps tpalis mēsure minuit. Idem quoqꝫ ꝯtingit in illis signis s. quia vt dictū est nūerus postpositus circulo vel semicirculo diminutionem innuit

Triplex apud musicos diminutio

Tribꝫ aūt modis solet a musicis demōstrari diminutio. s. Canonice quū figurarꝫ q̄titates declināt ac variant scdm canonis ac regulare inscriptā sniam. puta hac descriptione Maxīa sit longa ⁊c. Est em̄ ppe ac pmarie q̄ntitatꝫ secūdū notule formā variatio Proporcionabilit. que ppijs nūerorꝫ characteribꝫ ꝯstituit. Virgulariter Que p virgulā signū tpis scindentē declarat Hec autē proprie tpali competit mensure. non ipsis figuris

Et hꝫ augmētationē sibi oppositā Que declarat per

Canois descriptionē. dicendo sit breuis maxima ⁊c.

Minoris ineqlitatis pportiōeꝫ Augent ei notule sm dispositē pporcionis ꝯsideratiōem. Pūctuꝫ circulo vel semicirculo inscriptū circa vnā cātilene ptē

Dupla proportio

Verū cū dupla pporcio ceterꝫ ⁊ diuisione ⁊ pronūciatōne sit notior. atqꝫ facillima: mēsure hmōi virgulariter cōsiderata diminutio. in duplo velocior solet a cantoribus frequēcius obseruari.

De augmentatione.

Augmētaᵒ

Augmentatio ē alicuius cantilene in suis notulis plurificatio. vt ponēdo minimā pro semibreui: semibreuem pro breui ⁊ hmōi. Et cognoscit per circulum vel semicirculū cui inscriptus est punctus; plerūqꝫ penes vnā dū

Sig̃ augmētatōnis

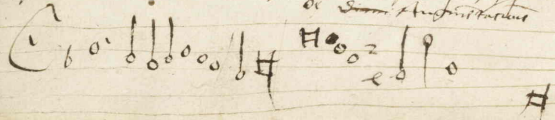

taxat cãtilene ꝑtem positũ. hoc modo t. ⁊ sic minima valet tactũ. Si aũt oẽs cãtilene ꝑtes pũctum in circulo vel semicirculo ꝯtineant prolatio ꝑfecta declaratur. in qua tres minime aut ꝑfecta semibreuis tactu mensurat. Verũ intrinsecũ augmẽtatõis indiciũ est. paucitas notularꝝ in vna car [illegible] sine signo repetitionis In augmẽta-

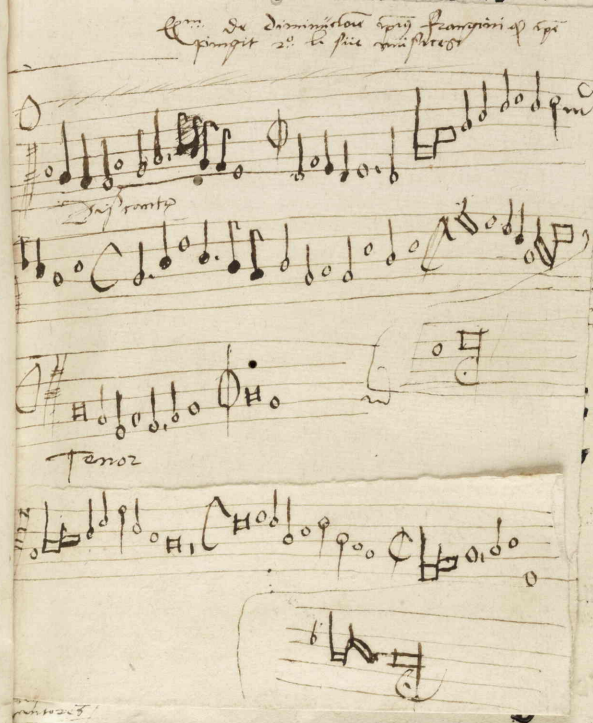

Diminutio tpis pfecti

breuis siquidē tpis pfecti (siue diminute siue integre ducatur) tres semp ꝯtinet semibreues: seruata perfectiōe. Eodē quoq; modo duas semp semibreues ꝯtinet breuis. tpis imꝑfecti etiā ipsi diminutioni subiecta. At in hmōi signis q. est diminutio tpis pfecti: si equaliter per oēs carminis partes ponantur. ⁊ breuis perfecta aut tres semibreues pro mē surantur tactu

Seidi

Triple
apud m
cos dimi
tio

Dupla pro
portio

Augmētaᵒ

Sig̃ augmētatōnis

De Tactu etc.

taxat cātilene ꝑtem positū. hoc modo t. ⁊ sic minima valet tactū. Si aūt oēs cātilene ꝑtes pūctum in circulo vel semicirculo ꝯtineant prolatio ꝑfecta declaratur. in qua tres minime aut ꝑfecta semibreuis tactu mensurat. Verū intrinsecū augmētatōis indiciū est. paucitas notulaꝝ in vna carminis ꝑte dispositarū sine signo repetitionis In augmētatione insuꝑ pause nō secus ac notule augentur

De tactu

Actus est ꝯtinua motio in debita mensura contenta. Tactus

Tactus aūt ꝑ figuras ⁊ signa in singulis musice gradibus fieri hz. Nihil em̄ aliud est nisi debita ⁊ ꝯueniēs mēsura modi tꝑis ⁊ prolationis. Sm̄ em̄ hoꝝ diminutionez ⁊ augmentatōem figure notulaꝝ tangunt. cuius priorem agnitionē signa indicare hn̄t Quot aūt vnaqueq; figuraruz in singulis etiā quantitatibꝫ valeat tactus. innotescit ex resolutiōe figuraꝝ sm̄ vniuscuiusq; signi informationē. Verbi gratia si scire velis quot maxima in isto signo v. ꝯtineat tactus: eam in tres longas resolue. ac lōgam ipam (q̄ perfectus in ipsa modus ꝯsistat) in tres breues. rursus breuez in duas semibreues (hmōi em̄ binariā breuiū resolutionē numeri binarij declarat positio) ⁊ habebis 18 semibreues. tot maxima in tali signo valet tactus

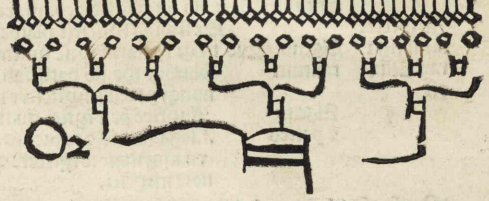

Nanq; vna semibreuis in quolibet signo mēsuratur tactu: augmentatione ⁊ ꝓportionibꝫ demptis. verū in diminutione vt dictū est tercia pars: ⁊ in semiditate altera pars mensure adimit. ⁊ si breuis in semiditatꝫ signo aut ꝯsili mēsuretur tactu: qd̄ idem est tangendo tardius. tūc maxima in conouē ꝯtinet tactus ac longa tres ⁊ sic deinceps. sil'is fit pro-

cessus in omnibus aliis signis.

Figurarum alia dicitur pars
- propinqua
- Remota
- Remotior
- Remotissima

Et est illa inter quam et suum totum
- Nihil intercipit. sed in eam totum immediate resoluit.
- Unica media intercidit
- Due notule maiores naturali disponunt.
- Tres figure maiores ordine Resident

De figurarum imperfectionibus

Imperfectio Imperfectio est alicuius figure in numero ternario depredatio. Est enim duplex imperfectio. totalis. s. et parcialis.

Totalis imperfectio Totalis fit quum precise tercia notule pars detrahit. et hoc modo notula ternarii numeri capax imperficit a sua parte propinqua. et sic longa a breui: breuis a semibreui: semibreuis a minima imperficit: aut ab aliquo equiualente cuiusmodi sunt notule minores: aut pause ipsis correspondentes. Parcialis est remotio tercie partis non totius notule sed alicuius partis eius siue propinque siue remote et sic longa. etiam si sit imperfecta: a semibreui (gratia breuis perfecte in ea incluse) imperficit: et breuis a minima ratione semibreuis quam continet

Imperfectibilium figurarum Alia est
- Patiens tantum
- Agens tantum
- Agens et patiens

Que Imperficit ab aliis multimode sed nullam unquam imperficit. vt maxima Et si alias imperficit (in platone perfecta) tamen quia ternariam proprie quantitatis resolutionem ipsa non patit. ab altera nunquam potest imperfici. vt minima Imperficere potest et imperfici. quarum sunt tres .s. longa. breuis et semibreuis. potest enim vnaquaque maiorem imperficere et a minore imperfici.

Parcialis Pausa autem nunquam imperficit. nec similis similem imperficere poterit: immo notula imperficiens semper minor erit sua imperfectibili. Imperfectio insuper solum fit in quantitatibus perfectis ob numeri ternarii constitutionem: vbi semper minorum notularum ternaria dinumeratio fieri debet secundum numerationem notule maioris cuius est quantitas perfecta. Quotienscumque igitur notule minores ante vel post ma-

Regula imperfecta.

lore describer̃ superflua ternaria notulaꝝ nũerositate tñc maior ipa iperficit a ꝓpinquiori minore. Plerũq; tñ notula minor maiorẽ ꝓcedentẽ imperficit ⁊ nõ sequentẽ: nisi pũctus diuisionis aut pfectõis hoc impediat: aut notulaꝝ colligatio Adde ꝙ color plerũq; notulã iperficit auferẽdo ab ea terciaz ptẽ nisi in imperfectꝫ notulaꝝ quãtitatiby (ꝙ ternariã sorciãtur diuisiõnẽ) repletio Demiolã inuit ꝓportionẽ. In q̃ntitatiby quoq; pfectis repletio nõnũ ꝙ̃ nihil adimit: ꝫ solũ pfectionis vel alterationis vel ipfectõis gratia notule implent quẽadmodũ in mõ in breuiby ⁊ semibreuiby: in tpe in semibreuibus ⁊ mininis. ⁊ in prolatione in mininis ⁊ semininis. vt hoc constat exemplo.

fectionis.

Notularũ repletio

Proportio hemiola

Verũ dis notula an sibi sitẽ (pfectione q̃ritatis disposita) ꝫ est pfecta. nec vllo vnq; casu. reductiõe ptis eius abstracte impfici pt. quare an ꝓlatiõis vel mũrõẽ. imperfectibilis notula necãrio disponet: Attuero id solũ intelligendũ est de filiby figuris corpaliter separtis (q̃ ⁊ totales sunt) Non aũt de vnitis in toto q̃n figure vnite. puta duas breues tẽpis pfecti in longa modi minoris imperfecti ꝓsideratę: Tũc em̃ ⁊ si breuis an breuem ꝓsideretur. possunt impfici. vt hoc in exemplo videri potest

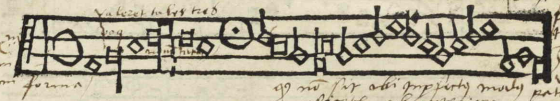

De puncto

Punctus in ꝓposito est minimũ qõdã signũ qõ notulis accidẽtaliter ꝓponit vel postponit vel interponit Est em̃ triplex pũctus. s. diuisionis pfectõis ⁊ additionis Diuisionis pũctus est q̃ prepositus vel postpositus alicui notule ipam nec auget nec minuit: ꝫ ad ꝓcedentẽ vel sequentem eam indicat applicandam ⁊ ꝓnũerandam: ꝓ qua ꝓficiẽpa ternaria in notulis diuisione vt hic ꝛ.

Punctus

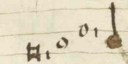

Perfcōnis Punctus aūt ꝑfectōis est qui postpositus alicui notule ꝑfecte: q̄ si a minore eam p̄cedente vel sequēte posset imꝑfici ip̄am in ꝓpria facit ꝑfectione remanere. hoc modo y.

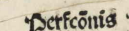

Additōis Pūctus v̄o additionis quū postponit alicui notule imꝑfecte; ipsi notule mediam ꝑtem addit. vt hic z.

De alteratione.

Alteratio Lteratio est ꝓprij valoris s̄m notule formam duplatio Et fit quēadmodū imꝑfectio in quantitatib̄ ꝑfectis ob nūeri ternarij ꝯpletionē. Quotienscūq; igit̄ in

Regl'a alterationis prolatione perfecta due tm̄ minime: in tpe ꝑfecto due semibreues: in mō minori ꝑfecto due breues fuerīt residue vltra ternariā quātitatis dinūerationē secunda semꝑ alteratur.

Pausa Pausa aūt nō alterat. neq; maxima: quū non habeat maiorem se. neq; in seminima ceterisq; figuris diminutioribus poterit fieri alteratio: q̄ triplatione careant.

Longa	Alterat̄ ad ꝑficiendā t̄nariā diuisiōē ac nūerosā ītegritatē	Modi maiorꝫ ꝑfecti
Breuis		Modi minorꝫ ꝑfecti
Seībreuis		Perfecti temporis
Minima		Perfecte prolatiōis

Potest tm̄ tolli alteratio sicut imꝑfectio ꝑ punctum diuisionis: vel notularum colligationem; vel ip̄arum repletionem vt hoc discernitur exemplo.

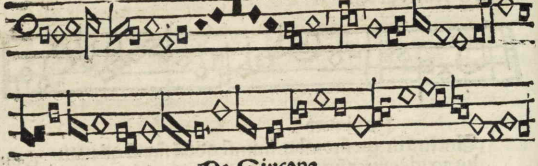

De Sincopa.

Sincopa Sincopa (in cantilena mensurabili) est Reductio notule vltra maiorē vel maiores suas. ad aliā vel ad alias. quibus ꝯuenit in ꝯnumeratione. Sane sincopa euenit. quotienscūq; ꝑ plures figuras procedit. sub diminuta ꝯnūerandarū notularū nūerositate. siue binaria siue ternaria fuerit earū quantitatiua dispositio.

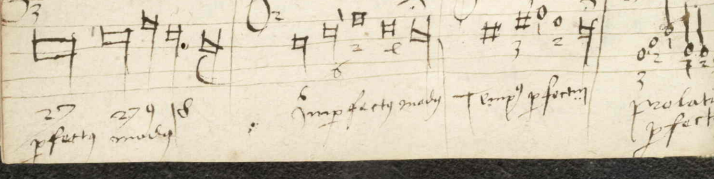

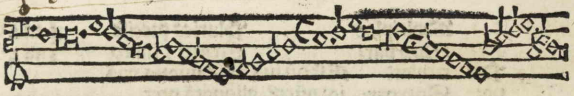

Minima — Semibreuis — Nō debet trāsferri per sincopam vltra pausam — Breuis raro etiā vltra pausam semibreuis — Longe raro etā vltra pausam breuis

De proportionibus.

Proportio est duarū (quātecūq; sint) eiusdē generis quantitatū certa alterius ad alteram habitudo. Verum proportionū alia equalitatis alia inequalitatis. Proportio equalitatis est duaꝝ quātitatum equaliū adinuicē respectus: vt duorū ad duo 4 ad 4. ⁊ sic deinceps. Inequalitatis aūt proportio est duarum inequaliū quantitatum ad inuicem relatio: vt 4 ad 3. 2 ad 1. ⁊ sic deinceps

Proportio eq̄litatis

Proportio ineq̄litatis

In cantilenis aūt inequalitatis ꝓportio. est eq̄ualēs maiorꝫ ꝯsimiliū notulaꝝ nūeri cū minore. vel minorꝫ cum maiore in diuisione ⁊ pronūciatione mēsuratio. Debent igitur in proportionibꝫ notule vel figure. ꝯpari sibi ꝯsimilibꝫ tam nomine quā quantitate Si em̄ tres breues tp̄is ꝑfecti. duabus breuibꝫ temporis imꝑfecti. secundū proportionem sesqualteram ꝯnūeraueris. dissentientē facies ꝓportiōez. Nādum eas in ꝑtes suas resoluerꝫ (puta tres breues in ix. semibreues. ⁊ duas alias breues in 4 semibreues) non sesqualtera sed dupla sesquiquarta ꝯsurget proportio

Harū aūt inequaliū proportionū alia maioris inequalitatꝫ dicitur quū. s. maior quantitas minori coequatur in relatione vt 4 ad 3. Alia minoris inequalitatis quū minor quātitas maiori coequatur per relationem: vt 3 ad 4. Maioris insuꝑ inequalitatis quinq; sunt genera. s. Multiplex. Suꝑparticulare Superparciens Multiplex superparticulare Multiplex superparciens. Sunt ⁊ minoris inequalitatis quinq; genera p̄dictis opposita ijsdemq; vocabulis cū p̄positione sub nūcupata. ⁊ vnicuiq; istorum infinite species cōueniunt.

Maiorꝫ in eq̄litatis.

Minoris

Proportio igit	Multiplex Sup particularis Sup partiens Multiplex sup particularis Multiplex superpartiens	Est qn̄ maior nūerus cōpehendit minorem	Pluries precise	4 ad 2
			Semel ⁊ insup	3 ad 2
			ipi⁹ minoris vnā aliquotā ptez	
			Sel ⁊ insup minoris vnā ptē aliquntā ex pluribus aliquotis ductam	5 ad 3
			Pluries cū aliquota ipi⁹ minoris pte	5 ad 2
			Pluries ⁊ vnā ptē nō aliquotā sz aliquntā	8 ad 3

Multiplex

Est igitur multiplex pmū inequalitatis genus quū maior nūerus ad minorē cōparatus cōtinet ipm pluries pcise: vt bis vel ter vel quater ⁊ sic deinceps: q si bis maior cōtinet minorez dicit proportio dupla. si ter tripla. si quater quadrupla. ⁊ sic in infinitum procedendo

Dupla

Dupla proportio est quū maior nūerus minorē pcise bis continet: vt duas notulas ad vnā: 4 ad 2 ⁊ eiusdem speciei modulando. ⁊ figurat in cantilenis hoc modo 2 4 6 vt hoc concentu percipitur

1 2 3

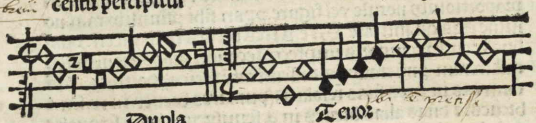

Dupla Tenor

Tripla

Tripla fit quū maior notularū nūerus ad minorē relatus eum in se ter pcise includit: vt tres notulas ad vnā eiusdem speciei cantando. ⁊ figuratur sic 3 6 9 vt hic patet

1 2 3

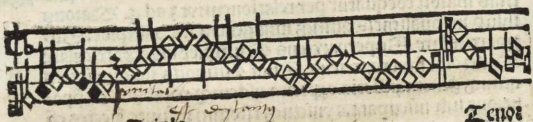

Tripla Tenor

Quadrupla fit musicaliter quũ maior notularũ numerus ad minorem ꝯpatus ipm minorem ꝑcise quater ꝯtinet. vt 4 ad 1. 8 ad 2. ⁊ sic deinceps. ⁊ describit in notulis. hoc mõ. 4 8 12. vt hoc notatur exemplo

Quadrupla

1 2 3

Quadrupla Tenor

Sic oĩs ꝓportio destruit ꝑ imediatã ꝯtrarie ꝓportiõis suppositionẽ: aut ꝑ signũ tꝑis post ꝓporciõatas notulas positũ Nõ est insuꝑ vnico charactere ꝓportio ipa designãda (sicut plerique ternario sesqualterã signãt) Nã ternarius nõ modo ad binariũ. verũ ⁊ ad vnitatez ⁊ ad quaternariũ ⁊ ad alios ꝯpari potest. ⁊ sic sub dubio relinquitur ꝓportio Sz describendi sunt proportionũ termini inter notulas

Alterũ maioris inequalitatꝫ genꝰ dr̃ supparticulare. ⁊ fit qñ maior nũerus ad minorẽ ꝯpatus ꝯphendit eũ totũ cuꝫ vna eius ꝑte aliquota. Pars aũt aliquota est q̃ aliquociẽs sumpta reddit suũ totũ ꝑcise: vt media q̃ bis sumpta suum integrũ nũerũ implet: ⁊ tercia ter sumpta: ⁊ quarta quater ⁊ sic deinceps Sũt n huiꝰ generꝫ species infinite. s. sesqualtera sesquitercia sesquiquarta ⁊ sic in infinitũ procedendo.

Supparticularis

Pars aliquota

De proportione sesqualtera

Sesqualtera ꝓportio fit quũ maior notularꝝ nũerus ad minorẽ ꝯpatus cõtinet ipm semel tm̃ ⁊ insuꝑ dimidiã ipsius ꝑtem. vt 3 ad 2. 6 ad 4. ⁊ sic deinceps. ⁊ figurat in cantibus hoc modo. 3 6 9 quod presens declarat concentus.

Sesqltera

2 4 6

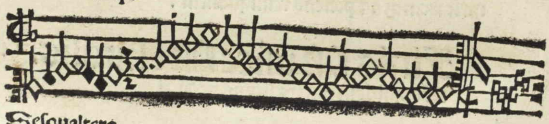

Sesqualtera Tenor

Hemiola

Solet plerūq; sesqualtera proportio in cantilenis absq; numerorum characteribus denotari: quū. s. notulis plenis sub imperfectis notularum quantitatibus pnotatur: ⁊ tūc a quibusdam hemiola nūcupatur. vt dictū est de imperfectiōe.

In proportione sesqualtera maior notularum numerus minori equiualet. in quātitate ⁊ mensura. vel in potentia ⁊ tpis mensura. in ea nāq; tres notule ꝯmensurant duabus. sibi ⁊ noie ⁊ quantitate ꝯsimilibꝫ. ita vt singula quecq; ipārū triū diminuatur de tercia proprie quantitatis pte.

Proportionū diminutōibꝫ subiacent. nedū notule ꝫ ⁊ pause: Imperfectionibꝫ vo (que fiunt 3e ptis abstracte ꝯnūeratione) tm̄ notule subijciūtur. Proportio aūt nedū fit in signis imperfectis sed et pfectis. Hinc cū fit proportio in aliquo signo pfecto. tūc notule ac pause eadem seruant accidētia (puta ternarij diuisionē. alterationē ⁊ hmōi) que retinēt extra proportionem. Silr si fit in signo imperfecto. tunc oēs notule ac pause erunt imperfecte.

In alteratione nunq̄ prima alteratur: sed semp 2a alterari debet. Nam si primam per alterationem duplam feceris. Imperfectam potius q̄ alteratam nominare possis. aliaq; notarum figura describeretur ꝯuenientius Quod non euenit dum 2a alteratur.

Sesquitercia

Sesquitercia proportio fit quū maior notularum nūerus ad minorem relatus ꝯtinet ipm semel ⁊ insup terciam ipsius minoris ptem. vt 4 ad 3. 8 ad 6. ⁊ sic deinceps. figuratur in cantibꝫ sic 4 8
3 6

Verum relique species istorum duorum generum: ac oēs aliorum trium generum species ob canendi difficultatem raritatemq; ad presens relinquantur.

Finis Musice Mēsuralis.

scde quidem partis huius negocij

Compendium in praxim atq; exercitiū cantus figurabilis accōmodatissimū Eiusdē Ogr̄i iohan. wendelstein pro maiore auditorum vtilitate ceteris adiectum

De generalib; quibusdā admonitionib;. Ca. p̄mū

PRimū igit̄ (quod addiscētes monitos velim) documentū est. vt viginti clauiū dispositōem (quā vocamus manū vulgo seu musicalē scalam) non ignorent. singularūq; syllabas (quas voces appellamus) firme ꝯmendent memorie. atq; cuiuslibet ad quālibet. tū ordinē. tū distantiā diligenti attentione ꝑpendant. vt cantū non rustico more ꝫ solfizando addiscāt. Vox em̄ ip̄a quā aptissime his sex syllabis (quib; distincte singulas notas proferemus) flecti atq; moderari potest. De hinc mutandi modū. nō nesciant. Non q̄dem vulgarē illū mēsurabilibusq; cātilenis plane ineptū (quo vtraq; clauis syllaba exp̄mitur) sed cū. qui traditus est p̄us de mutatōe mentali. vt totū cant⁹ progressum his sex syllabis ꝯplecti queant. eo tn̄ ingenio. vt nō proferant singulas voces oīb; cū suis ꝯsonātib;. p̄cipue in minutioib; figuris. ne cantus nimis aspere procedere videatur. Cōfunderet̄ eī iucūda illa notularū ꝯsequutio. aspero ꝯsonantū sibilo. nec ita libere progrederet̄ cantus ipse. Deinde claues signatas p̄sertim Ffaut ⁊ csolfaut aliasq; illis īferne atq; sup̄ne adiacētes. sedulo memorie imp̄mant. vt sine longa deliberatōe ꝯmode mutare (vbi opus est) valeant. Singulari deinceps obseruatione bfa♮mi rēspiciāt. ⁊ generaliter vnūquodq; fa (sunt em̄ septē fa in manu) ne nimis duriter eius notā proferāt. ꝓpter semitoniū nāq; (quo a mi distat) admodū molliter exprimi debet ne insup̄ ꝯsonātiarū symphonia (canendo mi ꝯtra fa) ꝯfundatur atq; labefactet̄. Postremo notularū figuras discernere debēt qui ad cantū aspirant. quid scz mensure q̄libet earū p̄seferat. Coīter nāq; semibreuis tactu mēsuratur. at secundū eā alias facile metiri possunt.

Quīq; documēta. p̄mū de scala.

Solfizādi vtilitas

Scōm d̄ mutatione

3m de clauibus signatis

4m d̄ fa.

5m de figuris

De ligaturis. Ca. ij.

ADdiscitur⁹ igitur cātum breues has septē regulas de ligaturis non ignorabit. Prima ligatura hn̄s r̄gulam in latere sinistro ascendentē. In p̄ma atq; seq̄nti duas ꝯtinet semibreues. Scd̄a si nota hm̄oi r̄gulā descendentem habuerit in p̄te sinistra. breuis est. Tercia Oīs me

Septē regl̄e p̄a

2a

3a

4ª dia breuis est. Quarta Prima carens cauda breuis est scā-
5ª dente scda. Quinta Pria carēs cauda fit longa cadēte scda
6ª 7ª Sexta Ultima quadrata dependens fit tibi longa. Septi-
ma Omnis notula habens caudam in dextro latere siue as-
cendentem siue descendentem longa est.

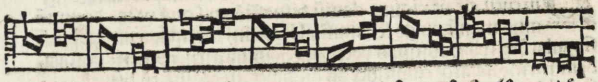

Exm pme 2e 3e 4e 5e 6e 7e

De Pausis Capi.iij.

Septez regle pa. De pausis quoqz has septē accipiat regulas. Prima
Pausa de linea ad proximā lineā ducta. in signo pfe-
cti tpis tres valet semibreues. in signo vo ipfecto. solū duas
Qd si p duo spacia ducta fuerit. hic quatuor. illic sex scibre-
2ª ues indicabit. Scda Pausa p mediū spaciū descēdēs. vnā
psefert scibreuē vel in oi signo. ⁊ vulgo media pausa vl semi
3ª pausa nūcupat. Tercia Pausa p mediū ascendēs minime
4ª equipat. diciturqz suspiriū. Quarta Pausa semibreuis nō
nūqz ponit in oibꝫ ptibꝫ cātilene fil. ad pficiendū tps. ⁊ tūc
generalis appellat. atqz idē interdū fit in pausa breuis atqz
suspirio. tū in pncipio. tū in medio cāt⁹. Quīta due pause
5ª scibreues. poni nō dnt nisi in signo tpis pfci. qr sunt iplicitū
6ª signū pfci tpis. Sexta Pausa breuis nō dz duci p tria spa-
7ª cia. pterqz in signo modi pfecti. Septīa Pausa neqz altera-
tur neqz impficit siue eam sequatur nota siue pausa.

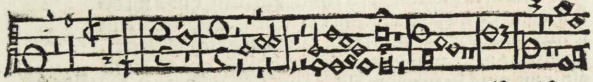

Exm pme 2e 3e 4e 5e 6e 7e

De Signis Capi.iiij.

De signis id admonendū est. q prisci frequenti⁹ vte-
bātur signo pfecti tpis atqz impfecte prolatōis Re-
centes vero (quia celeritati obnixi⁹ student) crebrius vsur-
de figis septē regule. pa pant signū semiditatis. De his aūt ⁊ he septem subnectun-
tur regule. Prima Signū impfecti tpis dz esse maius se-
micirculo. Nā minuit a signo pfecto solum terciā notule p

tem. Scda Si ꝯtraponātur sibi duo semicirculi. quorum 2a
vnus virgula scindit. aut binario anteponitur. alter vero non
tūc breuis illic equiparat. semibreui hic. quo ad tactū ⁊ mē
suram. Tercia Signū tpis pfecti debet pfecto effingi cir- 3a
culo Nam pfectissima figuraꝝ planarum est circulus. quo
designatur ternaria pfectaq; notularū resolutio in musica.
Quarta. ponētes alterationē vl' īpfcōez min⁹ vsitatā. dn̄t as 4a
signare punctū diuisionis. ad tollendā cantus ambiguitatē
Quinta Notule in signo pfecto denigrari non debent nisi 5a
impficiantur. Nōnūq̄ tn̄ implentur ad designandā impli
cite tpis perfectionem. Sexta Breuis atq; semibreuis in 6a
signo tpis impfecti denigrate. etiaz amittūt quartaz ptem
ꝓprie quātitatis. que expletur p adiūctum. Septīa Plu- 7a
res note in signo impfecto colorate. sesquialterā (quā triplā
dicimus. ob tres notulas vno tactu ꝯplexas) obtinēt ꝓporci
onem. etiam sine numero apposito.

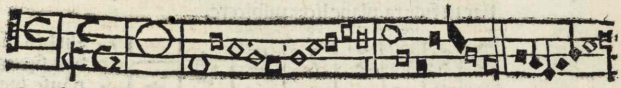

Exm pe 2e 3e 4e 5e 6e

De Signis Accidētalibꝫ Ca. v.

De aduenticijs signis he septē subijciant' regule. Prīa De acci
Signū reinceptōis siue repetitōis. in maioribꝫ mo- dētalibꝫ
tetis atq; cāticis ꝓlixioribꝫ poni non solet. frequēter aūt cir septez re
ca breuia carmīa. vbi aliqua carminis ps repetitur. anteq̄ gule. pa
ad finem vsq; ptingitur. Scda Signū ꝯuenientie dz po- Scda
ni supra notā. quo designat' qn̄ reliq̄ cātilene ps vel incipit
vel a pausando cessat. Tercia Signū cardinale docet face Tercia
re morā in notula cū qua ponit'. longiorē qnidē. q̄ figura ip
sa demōstrat. qd̄ et pause general' nota dr. Quarta Signū quarta.
bmollis debet tenuiter ꝓtrahi ne sub minime sil'itudine cā
torē eludat. Quīta Signū ♮duri. aliter solet ī cātu plano. Quīta.
atq; aliter in cantu mensurali describi. qd̄ non tā in his que
viua canūtur voce. q̄ in his que instrumento quopiam ex
primuntur frequens est. Sexta Signum item ♯faut di Sexta.
uersimode formatur in gregoriano atq; figurabili cantu.

Septima Signū quoq; cōlfauit. aliā p̄sefert figurā in cō-
lorato atq; aliā in ꝯtrapūcto simplici ⁊ oīm est vsitatissimū

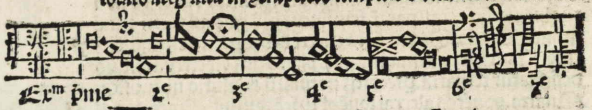

De notarum valore Ca. vi.

Breuis

ID non p̄termittenduz est Q; in signo p̄fecto breuis (quā vulgo q̄dratā dicimus) tres valet tactus. si non imp̄ficiatur. vt si ponat̄ añ sibi sil'em vel ante pausam sibi eq̄lē Si v̄o post eā ponat̄ semibreuis nō ligata. siue vna siue plures. sp̄ imp̄ficit. nisi pūcto quopiā vel additōis vel diuisionis p̄seruet̄. Seibreuis v̄o vbiq; duas valet minimas nisi in prolatōe p̄fecta (q̄ ⁊ maior d̄r) vbi valet tres. In oī tñ signo mensurat̄ tactu. p̄terq̄ in augmentatōe. vbi minima valet tactū. Cuiuslibet aūt note valorē. vel in quolibet signo, hac in figura. plane licet inspicere.

Seibreuis

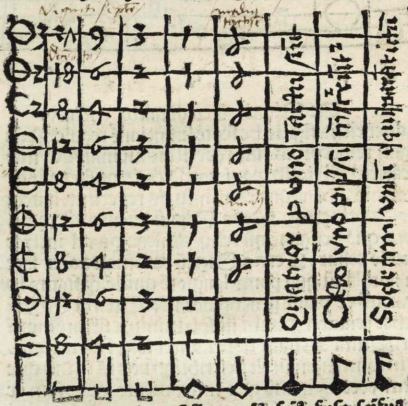

In his oībus signis pause breuiuz seibreuiū atz minimaꝝ. eodem mō ef formāt̄. valor āt earū dez sue notule variationē imitat̄ s̄m diuersa signa Sz pause lōgaꝝ atq; maxiaꝝ nō sil'r describūt̄ in oībꝫ Nā i duobꝫ p̄oribꝫ signis tria tota occupāt spacia. i reliq̄s v̄o duo tm̄.

De Longis Ca.vij.

De maxis nihil arbitror annotandū cē. tū ꝙ tantā (vt cetere) variatōem nō sustinēt. tū ꝙ tā crebre nō sunt in cantu. De longis ꝛo q̄tuor ꝯsiderāde sunt regule. Prima Longa omni ex ꝑte denigrata. semꝑ req̄rit secū vnā breuez aut duas semibreues. ꝑiter quoq̄ repletas. atq̄ quatuor semibreuibꝫ eq̄ꝑatur. indicatq̄ ĩplicite. vel ꝑfectōem tꝑis. vl' ꝓporcōem sesquialterā. Scd̄a longa pro medietate colerata pꝰ se exigit vnā semibreuē nigrā aut duas minimas ꝑiter repletas. Tercia longa ꝑm se totā vacua. in tꝑe ꝑfecto modoq̄ imꝑfecto valet sex semibreues nisi imꝑficiat̄. Potest aūt imꝑfici vel ex vtraq̄ ꝑte ⁊ sic valet solū quatuor. vel ex altera tm̄ ⁊ sic valet quiq̄. Quarta. longa in mō ꝑfecto. valet tres breues. ⁊ potest ĩꝑfici vt alia ĩꝑfectibilis figura.

De longis q̄tuor regle. ꝑ.

2ª

3ª

4ª

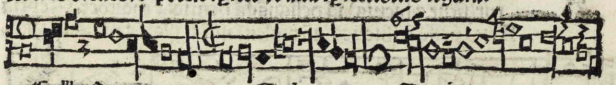

Exm Prime Scde Tercie

Quarte

De Breuibꝫ siue quadratis Ca.viij.

Quatuor item regule. de breuibꝫ nō sunt ꝑtermittende. Prima Breuis in signo perfecto imꝑfici pōt a semibreui vel a duabꝫ mīmis. Scd̄a. breuis nō colorat̄. ꝑ aliqua ꝑte solū ꝫ sꝑ ꝑm se totā ⁊ tūc exigit pꝰ se semibreuē vnā aut duas mīmas. ꝑiter repletas. Tercia. Breuis in tꝑe imꝑfecto denigrata. semibreuē valet cū pūcto. In tꝑe ꝛo ꝑfecto. duas valet semibreues. Quarta. Breuis in ꝓportiōe (q̄ triplā appellamꝰ) repleta sꝑ exigit secū duas sibi fil'es aut alias illis eq̄ualentes. ꝑiter impletas. aut in signo tꝑis ꝑfecti.

4ª de breuibꝫ. ꝑ.

2ª

3ª

4ª

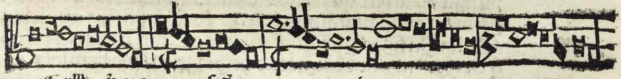

Exm ꝑme scde tercie quarte

De semibreuibꝫ. Capi.ix.

De semibreuib⁹ septē regule dec̄is ñdē. ꝑma

SEmibreues nō dicūtur quasi dimidiū sint breuis (qz in tpe pfecto solū est tercia pars breuis) ꝫ semibic ipfectū sonat. Pro qbꝰ septē notentur regule Semibreuis colorata equiualet mīme cū pūcto. atqz mīmā z colorata aut duas fusas pꝰ se exigit. Scōa Semibreuis plena post breuē posita in figno impfecto. solaz valet

2ª

3ª

minimā nec aliā mīmā pꝰ se tūc exigit. Tercia Dū vo manet vacua sp valet vnū tactū. nisi alterez z tunc valet duos. aut ponaf in figno augmētatōis. vbi valet tres nisi ipficiaf

4ª

5ª

Quarta Scibreuis denigrata. in tpe pfecto nihil diminutōis patif. valet cm tactum ꝓinde ac si esset vacua. Quinta Tres mīme plene. nōnūqz pro vna scibreui vacua ponūtur (z in figno impfecto) qbꝰ tūc apponi debet nūerus ternariꝰ.

6ª

7ª

z dicūtur sesqualterate. Septa Semibreuis qnqz denigratur (sicut z breuis) ad designādā hemiolā ꝓportez. Septia Tres ꝑcise scibreues. nō replenf nisi i ,platee maioꝝ l' pcā.

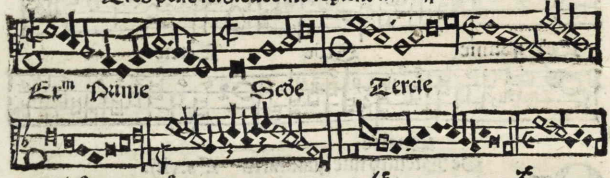

De pūctis Ca.x.

de pūctis qnqz. pa

OE pūctis quiqz colligi pñt regle. Dña Pūctꝰ inscriptus circulo vel semicirculo. est signū ,platōis pfecte. in qua tres mīme vno mēsurant tactu. Scōa augmētatiō nē nōnūqz hmōi pūctꝰ idicat. dū circa vnā dūtaxat cātilene

2ª

3ª

tpe poꝰ. vbi vna mīma tactū pplectit. Tercia Jn figno pfcōis punctꝰ addit dimidietatē notule p̄cedēti cui apponit. atqz cuilibet figure adiūgi pōt. Quarta Jn figno tpis pfci ptingit occurrere quadruplicē pūctū. s. diuisiōis. additōis. pfcōis. z trāsportatōis. in ipfecto vo solū pūctuꝫ additōis

4ª

5ª

Quita Jn figno pfcō idē ē valoꝝ medietatiꝫ notule cū pūcto q̄ est totiꝰ notule denigrate. dempta ꝓportione hemiola

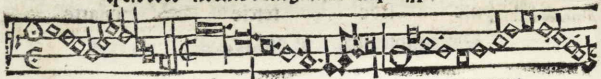

Tactu notulaꝝ ꝙntitas ꝙ aptissime discernit atq; mẽ surat. p quo sept̃ subiũgende sũt regule. Prima In oi figno. pterq; in augmẽtatõe. semibreuis vno mẽsurat tactu nisi apponat aliq̃ signũ ꝓportõis duple vel triple vl alteri. Scõa In figno tpis ipfecti. pt breuis vno mẽsurari tactu. Scõa ꝫ tardiusculo. qõ ãtiq̃tus marie obseruabat. Tercia Tactꝰ Tercia, dꝫ eẽ mediocris mẽsure. nõ nimis tarde. ne tedio auditũ afficiat. nec nimiꝫ velocis ne ꝓlonãtias ꝓpter celeritatẽ peripetet. Quarta Notule ꝓtra tactũ ꝓgredientes dñt diuidi quarta canẽdo. ꝓpter maiorẽ certitudinẽ. Quinta Tercia a fine in Quinta discãtu elegãter ꝛ fere semꝑ ꝓtra tactũ ponit. Sexta Pau Sexta, se nũerari dñt ꝑm tactũ. nõ q̃dẽ ore (vt pueris mos est) ne fibilus vel vox in nũerando crudita. ꝓlonãtias obscuret. sed mẽte. intuendo pausas. Septia Incipiẽtes diligentissime Septia dñt aĩaduertere tactũ. eo ꝙ notulas. ꝓtra tactũ procedẽtes. neq̃unt ꝑnũ perfecẽ canere. quare ne oĩno tacẽ cogantur. notulas tactui correspondẽtes. attẽti ꝙ fiderẽt necẽ ẽ, quotq; vno tactu ꝓphendantur aĩaduertant

De Tactu plano. Ca. xxi.

Tactũ planũ hic voco. quo vtimur in cãtu cõi q̃ nõ hꝫ de tactu varias musicales ꝓportões. p quo sept̃ adiiciãt regle plano se Prima In cãtu ipfecti tpis. longa valet q̃tuor tactꝰ si sit vacua ꝓtregle Nã si ipleat. p dimidietate (tota eẽ repleri nõ solet) valebit Prima, tẽ tres cũ dimidio. Scõa Breuis vacua in cãtu ipfecto sp 2ª duos obtĩnet tactꝰ. Tercia Si breuis denigret. nõ valet du 3ª os tactꝰ nisi cũ adiũcto. Quarta Duoꝝ tactuũ notule. va- 4ª rie disponi pñt. Quita Semibreuis vacua in vtroq; signova 5ª let tactũ. Serta Si ipleat. adiũctũ exigit. Septia Vniꝰ 6ª 7ª tactus dispositio varie ꝓtingere pt. vt exẽplis liq̃re poterit.

septime

De tactu triplo septē. p̄a

Tactū hic voco sesquialterū (quē vulgo triplū vocitamus) quo tres notule vno ꝯphendūtur tactu pro quo he septē subnectant regule. Prima In signo ꝑfecto etiā pn̄t tres semibreues vno mēsurari tactu. ꝗ nō tā vsitate vt i imꝑfecto. Scda Pausa breuis in hmōi ꝓporcione sp̄ tactū obtinet etiā in signo imꝑfecto. Tercia Breuis vacua in tpe imꝑfecto. etiā tactū hemiole ꝓporciōis ꝯplebit si eā sua pausa aut longe sequat aut sibi sil'is aut longa. alioquin semibreuē vel eius pausaz. aut duas minimas aut additōis pūctū exigit. Quarta Una breuis denigrari nō debet in hmōi hemiolio nisi due sil'es vel eis equalentes etiam denigrentur. Quīta Tres breues plene canēdo debent implicite diuidi. sil' em̄ duos ꝯplent tactus. Sexta Imꝑfectio atz alteratio. etiā hn̄t locū in ista ꝓportiōe. Septima. Hmōi ꝓportio designatur ꝑ ternarij appositionē aut notularū repletionem.

2a 3a 4a 5a 6a 7a

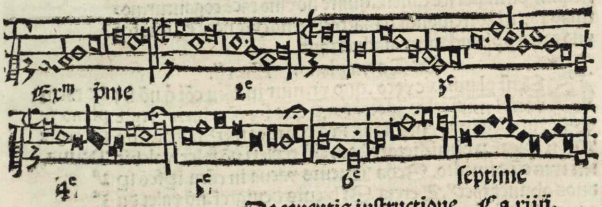

De canentis instructione Ca.xiiij.

De canēdi mō q̄nq̄z. p̄a

De canēdi mō he addi pn̄t regl'e. Prima Addiscens cantū. in p̄mis studeat tpare vocē. atq̄z ita disponere vt sit alta. fortē. suauis ꝛ clara. Scda Immodestiā oēm canēdo fugiat. ne scz turpit caput. in modū simee. leuisue auicule moueat. manusq̄z a strepitu. iactuq̄z contineat inhonesto. Tercia Os nō expandat ꝑinde atq̄z canis dū hiat aut more galli dū cantat. Quarta Nō lingua sed libero gutture voces expromat. siue veloces sint siue tarde vt notulas ꝓferat. nō secus ac si claues haberet in gutture. Quīta Pausādo in suspirio. dz p̄cedentē seibreuē iplicite diuidere. vl' alterā ꝑtē breuis. si brenis p̄cesserit Atq̄z eadez est ratio de breui respectu semipause in proportione hemiola.

2a 3a 4a 5a

Etsi musica suis in Theorematibꝫ. mirabilis sane ē. scituq; dignissima. artiū quū ipa. ꝓter alriores sacraꝝ lrāruꝫ ꝓemplatões a plerisq; posthabeat: Q pepciū est profectorca tradere musices ꝓcepta: que nō minus christicolis nobis neccāria cristūt. q; vtilia. planeq; iucūda. Q nō etsi canēdi leges. ex prioribꝫ duabꝫ huiꝰ instituti opis pribꝫ sufficienter cognosci pñt: minime tñ supuacaneū visum est z terciā hanc adȝcere. que certe cantū nō modo edocet. veꝝ etiā certissimis ꝓceptis. aptissisq; subiūctis exēplis (vel sine difficultate) ꝓcinnā efformare melodiaꝫ luculenter instituit: Et id quidē non solū pro hūana voce. sed pro oī quoq; harmonico instrumento: Que profecto ps. quāto est ceteris rariot. vberiot. magisq; arcana. tanto maiotis a peritioribꝫ estimaf cantoribꝫ. tantoq; pulcerrimā reputari licet. quāto cuenerit vsui nobiliori: in qua sane totius musices eminentia atq; laus ꝓstat. ortuq; ex ea duxit. mirificos sil' z effectꝰ (de quibꝫ supra) hec sola pturire videf. Harmonici nanq; modulaminis genus (Auctore Bacheo) qō vniuersuꝫ qd subindicat. diuersas in se hñs ideas (id est exēplaria. seu diuersas cātilene ꝓpositões) Contrapūctum certe vocamus. Quasi pcordē pcentū. extremoꝝ. sonoꝝ. inuicē coresponde tiū ptrapositis notulis. arte probatū. Nostra aūt tēpestate (inquit Stapulensis) musicū modulamē. atq; oēm pcinentiam ad celeritatē quandā. pcipitēq; leuitatē reducere conantur: modestā. grauē. seriāq; ac decorā pcentuū moderationē perparū attendentes. A moderatiōe sane modi in musica dicti sunt: Non em̄ is inter hoīes modestior. cuiꝰ ois incessus. cursus videf: neq; is cuius ꝓceps nimiū loquela. plentiū ludit intelligentriā Ita quoq; neq; ij modestiores modi qui in nimia sui festinātia. qsi in venerea chorea lasciuiētes pterfugiūt auditū. Et em̄ nimia tarditate. ceu torpore quo dā fastidimur inani: Ita nimia celeritas molliciē quādam pre se fert inhonestā. Medium em̄. neq; celeritate ꝓceps. nec ignaua tarditate pigrū. laudabile virturisq; emulū. quā ois eras probauit. probaturaq; est: Et ad q; musici modi. tāq; moderatois animi quedā certe regule, nos ꝑducere debem

Contrapūcti ꝓmēdatio

Bacheus

Stapulēsis

Simile

Cōpatio

ꝛ ad diuina mentes nostras iugiter rapere

De vocum distinctione.

Vocum diuersitas

Vox bona Isidorus

Alia vocuꝫ distinctio

Ocū aliā intensam dicere ꝯsueuimus. q̄ sursum erigit: Aliā remissam. que deorsum mittit: Aliā repercussam. q̄ sepius in eadē lr̄a ꝑcutit: ꝛ aliā item deficientez. q̄ vel ascendēdo vel descēdendo stringit. Aliā deniq̄ articulatā. atq̄ aliā ꝯfusam. q̄. s. v̄bis vel notis ꝯp̄hēdi nō p̄t vt est canis latrat⁹. Atuero vox ad melicū ꝯcentū effōmādū habilis. debet eē (scd̄m Isidorū) alta. fortꝫ. suauis. ꝛ clara: Alta q̄dē. vt in sublimi sufficiat Fortꝫ. vt nō trepidet ꝛ deficiat Suauis v̄o. quo auditū nō d̄terreat Et clara certe. quo aures mulceat ꝛ ipleat. Aliter v̄o. vocū alia pedestris. qua. s. orōes legim⁹ ꝛ loq̄mur. Alia eq̄stris. qua poetica carmina secundū arsim ꝛ thesim enūciamus. Alia modulata. qua ꝛ naturaliter ꝛ īstrumētꝫ scd̄m harmonicā canētes aliq̄d opamur. Hec em̄ voces. certa dimēsiōe determiata hn̄t intualla: Pedestres indiffinita: Equestres vero. quasi quodāmodo ex vtrisq̄ commixta

Mensura ꝑm figuras

De duplici sonoꝝ mēsura interuallisq̄

Onoꝝ mēsurā. diuersis figuris. ꝑnūciatōe. ꝛ diuisione. musici ꝑmulgarūt: Est em̄ duplex Una. q̄ in ipsius soni ꝯtinuata q̄ntitate ꝯsistit. quā tēpori ascribūt Hāc vnicuiq̄ figure ab ip̄is auctoribꝫ ꝯstat eē institutā. tū rōne tū instituētis arbitrio. Sicut em̄ poete. oē pluribꝫ ꝛ varijs pedibꝫ carmē ꝯficiūt: Ita ꝛ musici oēm ꝯfecerūt cantilenā. diuersis notulaꝝ figuris. Altera v̄o sonoꝝ mēsura d̄r. q̄ in sonoꝝ interuallis. distātijs ve. scd̄m ꝓporcionabilē dimēsionē sola rōe disponit. vt in musicꝫ instrumentꝫ Sane interuallorū. alia eq̄sonis vocibꝫ extremis. dupla dimēsiōe ītercludūt Alia consonis hemiolia ꝛ epitrita: Alia ex vtriusq̄ ꝯmixtꝫ tripla dispositione atq̄ quadrupla: Alia (minima quidez) sesquioctaua: Alia rursus incerta. irrationaliq̄ dimēsione extremis vocibꝫ ꝯcluduntur interualla. Et em̄ omnem potissime melodicā ꝯsideratōem vel multiplicitati. vel super particularitati ip̄si ascripserūt pytagorici Est aūt interuallum. soni acuti grauisq̄ distantia: Quod cū sit tacitus de sono ad sonū transitus, non est (vt inquit Bacheus) audibile sed intelligibile.

Mensura ꝑm ītualla.

Interuallorū diuisio

Interualli diffinitio

De quattuor musicorum generibus

Primum. Circa, plaz vsuale. suum potius vbiq; melodia exprimeres preceptum vt Oratores et lectores. et q̄ etiā in diuinis ariphonas modulāt et psalmos. q̄ (licet ī prope) cantuz planū vocāt. le

Oratores
Lectores

Sonoras voces generaq; tuor cōsequūt

Secundum. Benecōz ātsoniferā. ppe appellare possis q̄ Nō mō preceptū metri hz sylbas ipas breues et lōgas (q̄ō poctarē) metrica pfideratione pnūciāt

Tertium. Alterutra iuicē sonoritate. certē inter uallorū diuersitatibz melodiā ac dulcē efficiūt cātilenā: quos ppie musicos et cantores vocant

Doctē

Lātores et musici

Quartū. Histriōice ac minime arti addicti sūt et q̄ ad voces imitatōz gestibz corpis cō

Histriones

De diffinitione et diuisiōe ꝓpūcti (mouent

Cōtrapūctus est ars flectēdi cātabiles sonos. ꝓportionabili diuersione et tpis mensura. Hāc melodia ex vocibz pstat. et inuall' atq; tpibz Est aūt duplex Simplex. s. et coloratus. Siplex q̄dē. q̄n oēs cantilene pres pstituūt ex eisdē figura rū spēbz. Coloratus vo. dū ex diuersis figurarū spēbz ꝓponūt ꝓpūcti voces. Finita ē aūt ars ipa ꝓpūcti. quāquā cārilene diuersificāt: ad infinitū cātilenarū modos diuersitates q̄ variari pngit. Nō tū (vt nec ceteris in sciētijs) arbitraria et vana sunt ei mādata. Hz coia atq; nota. Et cū hec ars (vt et q̄libet alia) triplici ꝓpat via: Preceptis incū. vsu. et imitatōe: q̄ sane plurū valere in hac arte videt. Nēq̄dē ea res tē pus fluxu nō parū diuersificata fit. cūq; indies magis ma

Contrapūctus
Simpler.
Coloratus

Triplex diuersendi via

De psonātie diffinitōe eiusq; diuisiōe (giscq mutet.

Cōsonātia. ē dissimilū inter se vocū. in vnū redacta ꝓportio. Sane harmōica melodia plurgit. ꝓportionabili ex commixtiōe. grauiū acutorūq; sonor. Nunc dissonātia ē. duorū sonor. sibimet impmixtor. ad aures puenientiū. aspera et iniocūda collisio: Quia nāq; pmisceri nō volūt. vterq; quodammō intrēgere (q̄ alter alteri officit) ad auditū inuauiter transmittitur. Verum concordantiarū alie simplices et pmixte. que scilicet inter septem simplices sonos cōcipiunt.

Consonātie

Dissōatia

Cōsonātie rū diuisio

Cōcordāᵉ vt vnisonus. tercia. q̄nta. ⁊ sexta: Alie replicate ⁊ secūdarie vt octaua. decīa. duodecīa. ⁊ terciadecīa: Hee cm̄ eq̄sone st̄ p̄cedētib⁹ Sane octaua equisonat vnisono: decīa tercie: duo decīa quinte. ⁊ decīatercia sexte. ad quā cū sit octaua. ip̄i⁹ naturā sapit: Alie triplicate ⁊ terciarie. vt q̄ntadecīa decīa-septima. decīanona ⁊ vigesiā. q̄ntadecīa cm̄ ē eq̄sonās vniso no ⁊ octaue: decīaseptīa tercie ⁊ decīe: decīanona q̄nte ⁊ duo decime. vigesima sexte ⁊ terciedecīe. Relique aūt sonoꝝ cō iūctiones insuauiter auriū sensum ledūt. puta scd̄a ⁊ q̄rta simplex. ⁊ septima: Ac que ipsis simplicioribꝫ equisonant: vt sunt nona. vndecīa. quartadecīa. decimasexta ⁊ decima-octaua. Concordantiarū quoq̄. alie p̄fecte. s. vnisonus octa ua. quintadecīa: seu etiam quinta. duodecīa. ac decima no na: Que ⁊ si p̄fecte nō sunt. p̄fectis tn̄ ob (quā sorciunt) sua uitatē ꝯnūerant. ip̄aꝝ regulas atq̄ mādata seruātes. Alie imp̄fecte. vt tercia. sexta. decīa. terciadecima. decīaseptīa ⁊ vigesima. Qd̄ sane p̄nt̄ figure descriptōe notissime p̄cipit

Dissonātie

Alia cōcordantiaꝝ diuisio

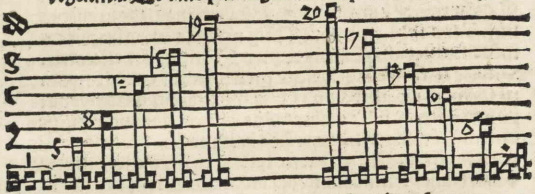

Sex ꝯcordācie p̄fecte Sex imp̄fecte

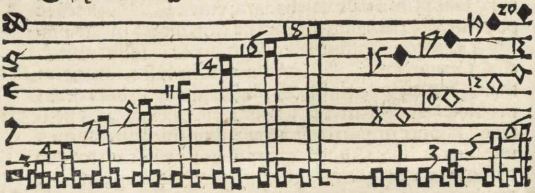

Octo dissonancie ꝯcordāciaꝝ reiteratiōes

Perfecte Etem̄ p̄fecte ꝯsonātie p̄ se stare p̄nt, nec licet vna eademq̄

vel ascendẽdo vel descendendo vti pluries. Impfecte ꝛ̃o ꝓ se stare nõ pñt. sed fingule ꝓfectã ꝯpiam sibi quidẽ vicini orem erigũt. atq; cadẽ sep̃e nũero tam ascendendo ꝯ descẽdendo vti possumus

Impfecte

De natura ꝛ denoiatione spẽrũ ꝑtrapũcti

Mõ nois

Oncordãtijs noia imposuere mufici. a sonoꝝ. vniuscuiusq; scõm diatonicũ genus dispositorũ nũerosita te: vt ditonũ. ꝙ tribꝰ sonis ꝓstet terciã dicãt. diapẽten q̃q; vocibꝰ ductã. quintã noient atq; reliquas eodẽ mõ At ꝯcordantiaꝝ. alie mediã chordã sustinẽt ꝓsonam. Allie minime Mediã ꝛo chordã ꝓsonam sustinentiũ. hee strictiore interuallo atq; distantia ab extremitatibꝰ disiũctã hñt: Allie longiore distantem. At quanto auctius ac variabilius fuerit mediũ ipaꝝ extremitatũ interualluꝫ. tanto hmõi ꝑmixtiones mediã natura harmonie magis ꝓpiet. Que vero vocũ ꝑmixtiones. nullã ꝓtinẽt mediam chordam diatonice dispositam. a contrapuncti lege recedunt: vt tonus ꝛ semitonium.

Diuisio pes mediã chordam

Uniſonus

Uniſonus (cũ dissiles voces nõ habeat) nõ est ꝙtie ꝓsonantia Tñ ꝙ ceteꝛ ꝯcordãtijs (nãq; deriuant ab ipso) plurimũ ꝓferat augmenti: velut ꝛ nũeris vnitas. ac linee punctus: mufici ipm vnitatis loco obseruãtes ꝯcordantijs ꝯcorditer ascripserũt.

Tercia

Tercia ꝛo ob sui simplicitatẽ (nã scda vox sola et mediũ ꝓber) ab harmonice suauitatis natura longe disiuncta est Quã ꝑmã in ordine ꝯcordantiũ vocũ disponunt Hã ꝑma est. q̃ ab vniſoni simplicitate concorditer discedit Disponit aũt dupliciter. ditono. ſ. ꝛ semiditono. ex quaruꝫ vna alterã ꝓficies. semitonij a positõe vel subtractõe: Hinc eã vagantez ac impfectã ꝓpũcti spẽm vocãt.

Quinta

Quinta vero quã diapente integra trib. ſ. tonis ac semitonio minore ducta. sesqualtera dimẽsione producit: mediã obtinet chordaꝫ cũ extremis ꝯcordẽ. Cõponit em̃ ex duabꝰ ꝑmis simplicibus. ſ. 3ª maiore ꝛ minore. ꝯcordi medietate seruata: Inde suauiorẽ ducit extremoꝝ ꝯcordiã. quasi que certa imitatiõe harmonice adhereat medietati Organiste tñ dicũt. quintã minime ac latentis incertez q̃ntitatis. quodãmõ diminutionẽ patienter sustinere ꝛ hinc eã ꝑticipatã vocãt.

Sexta

Sexta a ser chordis diatonice dispositis dicta: qm̃ certam in chordorono dimẽsionẽ nõ acquirit. impfecta est

Chordotonus

Chordotonus nãq; est chorda. tenens oẽs ꝓsonantias mufici ꝓportioniby

dispositas: Sexta aūt ex appositione ⁊ subtractione maiorꝫ semitonij. maior ⁊ minor enascit: Hinc eā vagantē (veluti ⁊ terciā) noiare possum⁹. Octaua aūt dupla chordo tonoi dimēsione ducta ē. pfectaq; cōpūcti spēs: pma q̄dē ac simplex illa harmonia. q̄ musicus oīs cōcentus gratiore. atq; suauiore modulatōe pfulget Et pma itē harmōica medietate ꝯsistens. Sane mai⁹ interuallū. qd̄ maioribꝫ nūeris circūscriptū sit. maiorē obtinet ꝯsonantiā. s. diapentē. Minor aūt distantia. mīoribꝫ nūeris ducta. mīorem. s. diatessaron cōtinet ꝯcordantiā. Qd̄ q̄dē harmonice medietatis ꝓpriū est. Hic Aristꝫ. 18. ꝓblemate eā solā pfectē cōsonare asserit. Decīa vo q̄ ad terciā octaua ē. ipi⁹ tercie sapit naturā Sustinet aūt tres ꝯcordes sonoritates. t̄ciā. s. q̄ntā ⁊ octauā Atuero duodecīa. duplā ⁊ sesqualterā sustinēs dimēsionē. harmōice acquiescit medietati. tripla ⁊ extremoꝝ ⁊ dr̄naꝝ ꝯsideratiōe deducte. qd̄ quidē his, ꝓbat̄ nūeris 12 6 4. Solam aūt mediā chordaꝫ octauā ꝑuat. Terciadecīa sexte naturā imitat̄ Quītadecīa. disdiaposon eq̄sonās. decē tonos ⁊ q̄tuor mīora semitoīa ꝯtinet. Oēmq; harmonici modulamīs vim atq; naturaꝫ fibi ipi seruauit. Nec geometrice (ꝓpt̄ duas eq̄s eq̄sonātꝫ diaposon dimēsiōes) ꝓporcionalitati noscit̄ adiacere. Verū q̄ q̄ntamdecīam excedūt: qm̄ corpeaꝫ geometrice medietatis magnitudinē supuadūt ⁊ surde quodāmō sunt ac debiles. ꝓprie sonoritatis natura aliquantulū destitute

Octaua

Medietas harmonica

Decima

Duodecīa

Terciadecīa

Quintadecima

De generalibꝫ ꝯponēdi preceptis

Antilenaꝝ ꝯpositor. imp̄mis tenorē cū suaui ac ꝯcīna melodia efformet. Siquidē a tenēdo tenor dr̄. q̄ certe tonū teneat. atq; modulamīa aliaꝝ cātus ꝑtū. Nec vllo pacto tonoꝝ regulas ac naturas ignorabit: Pro diuersꝫ nāq; materie decātande ꝯditōibꝫ diuersi accōmodant̄ toni. Sane cū de amore vel mortꝫ petitōe. aut q̄uis lamētatiōe fuerint v̄ba: flebiles pro posse soni disponant̄. Huic aūt plurimū ꝯfert. cātilena in q̄rto aut sexto tono. seu etiaꝫ in scdo disposita. Qui quidē toni cū remissiores sint. noscūt̄ hmōi effectū facile parturire. Quū v̄o v̄ba indignationū ⁊ increpationū dicūt. asperos decet sonos ⁊ duriores emittere. qd̄ tercio ac septimo tono. plerūq; solitū ē ascribi Verū laudis ⁊ modestie v̄ba, medios quodāmodo sonos expetūt. pmo

Primū Tenor Scdm

Tonoꝝ diuersitas

Materia luctus

Materia ire.

Materia laudis

alcz ꝺcꝛauꝺ tonꝺ quã ꝺeceꝯ inſcꝛipta. Varieꝫ item ⁊ per pauſas cantus ipe: quo iocũꝺio: fit (qꝛ variabilio:) ⁊ ad canendũ aptio: (vt cantoꝛ reſpirando anhelitũ reficere poſſit) ⁊ ne ꝺenicz indecẽs fit cãtus melodia ꝓpter notule cuiuſpiã difficultatẽ. ꝓo qua certe pauſam nõnũcz interſerere licet. Non minoꝛ opa obſeruari debẽt. ꝺelectabiles vocũ adinui cẽ clauſule. Varie q̃ꝺe. vt ꝺelectẽt magꝭ. ac iocũꝺe. vt aures rite ꝑmulceant Qui vo ꝓponẽꝺis in cãtilenis, ꝑmptus eẽ voluerit. hmõi clauſulas alte memozie cõmenꝺet: vt ꝺũ tenoꝛẽ ꝑmo conficiat. placiꝺas vocũ ꝓcuꝛrentias minime negligat. Poſſunt aũt oẽs ptes ſiꝫ ꝓponi. ⁊ quelibet iteꝝ ꝑmuꝫ ac ſeoꝛſum. Frequẽtius tñ tenoꝛ ceteris ꝓnoꝛ poni ſolet. Et cũ exercitatus cantilenaꝝ cõpoſitoꝛ. ſingulas ptes ſeoꝛſum facere poteſt: rudimenta vo addiſcentes (qñ vocum ꝓcoꝛdantie atcz clauſule aio nõꝺum infiꝺent) ꝑ ꝺece lineas oẽs certe ptes ſiꝫ cõponere. opẽpcium eſt. Caueat poſtremo cãtilene cõpoſitoꝛ. tenoꝛem aut baritonantem in cantilena per oẽs notulas imobilem ꝺiſponere. Huiuſmoꝺi eñ ſonitus in inſtrumentis ꝺuctus vernare ꝺicit apuꝺ pbm: apuꝺ vulgus vero boꝛꝺonizare

Tercium

Quartum

Quintum

Sextum

De ſpecialibꝫ ꝓpuncti mandatis.

Prima regula e Qꝫ ꝓncipia cuiuſuis cãtilene. ſumãtur ꝑ ꝓcoꝛdantias pfectas. Verũ hoc ꝓmũ mandatum nõ eſt neceãriũ. ſed arbitrariũ. nam ⁊ imꝑfectꝫ ꝓcoꝛdantijs cantilenaꝝ exoꝛdia plericz inſtituerunt. vt hic

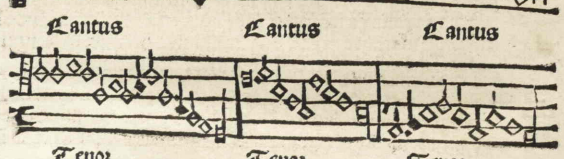

a Secda regula est. Q; due pfecte ꝯcordantie. eiusdez speciei nō pñt ꝯsequēter ⁊ immediate fil' ascēdendo vel descēdēdo in cantilena deduci. vt hic a. Hec regula nō est arbitraria ꝫ legalis. oēm penitus exceptionē reijciens

b Tercia. Due ꝯcordantie pfctē fil'es. pñt in ꝯpūcto ꝯñter ⁊ imediate ꝯstitui. mō dissimilib; ꝓcedant motib; atq; contrarijs hoc modo b.

c Quarta plures item pfecte ꝯcordantie eiusdē spēi. immobiles possunt in cantilena constitui. vt hic c.

Quīta. Plures pfecte ꝯsonātie fil'es seiuicē sequi nō debēt ascendēdo vel descendendo si sola minīa vel minime pausa interiaceat: nāq; fil' se imediate ꝯseq̄ vident' ob puissimam minime taciturnitatē intermissionē vel notule interpositionem. vt hoc constat exemplo.

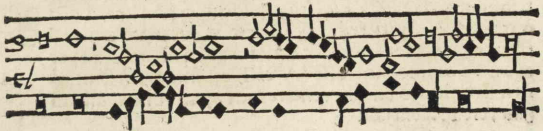

Ymmouero Sūt. q̄ pfectas fil'es ꝯsonātias fil' ascēdentes vel descendentes nō admittūt. interposita etiā semibreuis notule pausa: q̄q̄ his multi dissentiūt Hinc multo min⁹ inter eas dissonātiam quāpiam intercidere admittit'.

d Sexta. Plures pfecte ⁊ dissil'es cōcordātie. ascendētes vel descēdentes pñt in ꝯpūcto ꝯñter deduci: vt quinta post vni sonū. vel post octauā. ⁊ octaua post quintam. ac relique eodem modo. vt hic d.

e Septīa. Inter duas ꝯcordātias pfectas fil'es. vna saltē im pfecta ꝯcordantia debet media constitui. hoc modo e.

Octaua Plures itē ipfctē fil'es atq; etiā dissil'es: vt due vl' tres vel quatuor tercie. ⁊ vna aut plures decime: Inter duas pfectas. q̄ decēter disponūtur. vt hoc declarat' exēplo

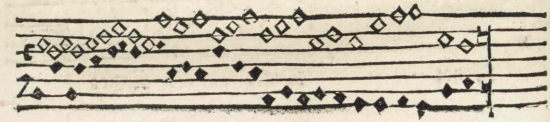

Nona Nūq̄ aut raro. plures sexte ascēdētes. pñt in ꝯpūcto simplici ꝯstitui: Cōplures tñ descēdētes. pñt ꝯñter. ⁊ imediate disponi: dūmō vltimā sequat̄ octaua. q̄ req̄rit. vt h̄ f.

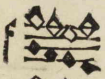

Decima. Sextā intēdū sequi pt decia: tenore remisso p q̄rtam vel terciā Silr ⁊ tercia eam sequi poterit. tenore ascendente in quartam: hoc modo g.

Undecia. Cōcordantie viciniores in discantu queri debēt. Verbi gr̄a. quū discantus cū tenore terciā mollē tenuerint: diuersis vtriusq̄ ptꝫ motibꝫ in vnisonū ꝯuenient. vt hic h. Verū ex ipa tercia dura. diuersis item motibꝫ ad quintam transferuntur. hoc modo i.

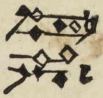

Duodecia. Quū discantus p t̄ciam tenori suppositus. vnica intendit̄ voce: remissus tūc tenor p quintā. octauā inuicē pficient: ⁊ ecōuerso: quū. s. tenor in octaua cū discantu dispositus intendit̄ p quintaꝫ: ⁊ sola voce discantus remittit̄. ex octaua in terciam pq̄ optime procedetur. vt hic k.

Terciadecia. Quū tenor et discant⁹ sextā maiorē tenuerit. tūc ambo ꝯrijs motibꝫ in octauā (q̄ ipi sexte ꝓpinquior est) illico ꝯueniēt. Minor v̄o sexta. ad quintā frequēti⁹ reuertitur vnico motu: altera. s. cātilene pte īmobili. Cōtrarijs itē motibꝫ ad octauā ptrāsit. hoc modo l.

Quartadecia ⁊ vltia regula est. Qꝫ oīs cātilena dꝫ finiri et terminari in ꝯcordantia pfecta. vicꝫ aut in vnisono (vt venetis mons fuit) aut in octaua aut in q̄ntadecia: qd̄ oīs musicorū scola frequētius obseruat. gr̄a harmonice mediocritatis pficiēde Est eī finis (teste ph̄o) vniuscuisq̄ rei pfectio.

De discordantijs in ꝯpuncto admittēdis

Semibreuis recta. plenā tpis mensuraꝫ ꝯñs in ꝯtrapūcto discordantie subiacere nō pt Quare ⁊ breuē discordantē minime admittūt. Corrūpit eñ ꝯcentus naturā ⁊ suauitatē discordātia. cū nota est Que v̄o p sincopā. ⁊ ipo rursus celeri transitu. latet discordantia. admittitur in contrapuncto Id eñ in oībꝫ fere cātilenis ꝯtingit. vt quū impfectā cōtinemus ꝯcordantiā. ex qua īmediate. p ꝯrios organizantiuꝫ motus. ad pfectā sibi ꝓpinq̄orē procedit̄: tūc mīma. seu etiā semibreuis. ipam īpfectā īmediate p̄cedens. erit discordantia. Scilicet vel scda. quū ex tercia in vnisonū ꝑuenit̄ Vel quarta. dū in q̄ntam prodeūt. vel septia. quū ad eq̄sonantez

Pria regla

Secunda de discordātia sincopata.

octauā, ꝓfiliūt. Atq; iccirco discordātia hmōi sincopata latet. nullam auribꝫ afferens lesionē. vt hoc ꝑcipit exemplo

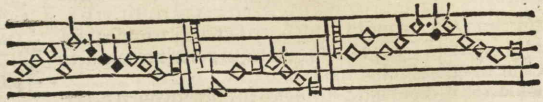

Cantus Tenor Contratenor

Tercia regula

Discordantia aūt (q̄ in fractis repit) ob suā velocitatē auditū latet Hinc ipa vel sine sincopatōe admittit. Ea tn̄ lege. vt ꝑmā saltē notulā ꝯcordantie subiectā hēat. si hmōi seminimaꝝ ꝯgeries. directo g̃du, ꝓcedat Q; si idirecte, ꝓcesserit singule eius notule ad consonantiam redigi debent, vt hoc claret exemplo

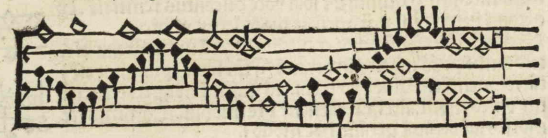

De Consentanea suauitate quarte.

Quarta dupliciter ꝯsonat. ꝑo

Diatessaron ex quatuor inuicē ꝯiūctꝫ sonis ducta. q̄q̄ꝫ ꝑm se dissonātia sit. tn̄ duobꝫ locis in ꝯpuncto admittit Primo quū tenor ⁊ discantus octauā inuicē sonuerint. tūc medius (qui ꝯtenor dr) in quintā supra tenorē dispositꝰ ab acutissimo sono (qui octauā equisonantē ꝑficit ad g̃uiorē) ꝑ quartam distabit in graue. atq; quarta hmōi (qm̄ harmoice mediata est) optime concordabit. vt presens mōstrat ꝯcentus.

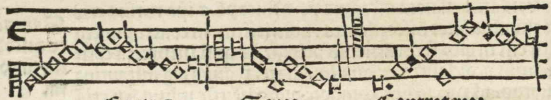

Cantus Tenor Contratenor

Scdo

Secūdo. quū tenor ⁊ cantus. procedunt per vnam aut plures sextas tunc vox media scilicet contratenor, quartaꝫ sem

per sub cantu tenebit. terciam semper ad tenorem obſuās in acutum. quod hoc contentu declaratur.

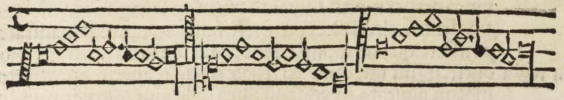

Cantus Tenor Contratenor

De conformitate ⁊ diuersitate Tercie ⁊ Sexte

Rimas impfectas simplicis ordinis concordantias terciam ⁊ sextam in equisonātis octaue dispositione alterius constat motib⁹ ꝯcreari vt si cantus supra tenorem. octauā sonuerit ad ipm. dū per sextam remissus fuerit. tercia illico nascetur supra tenorem intensa. Aut si tenor ipe ꝑ sextam intendatur. terciā sub cantu constituet. Si vero cātus ꝑ terciam remittatur aut tenor per terciam intendatur sexta illico ꝯsurgit. Ymmouero medius neru⁹. in harmonica diapason consistentiā dispositus: ambas ipas generat ad extremos Nāq; cū ꝑ terciam remissus fuerit. terciam efficiet ad grauiorē ⁊ sextam ad acutiorem. Quod si tono aut semitonio fuerit intensus: terciam ad acutiorē ⁊ sextam ad grauiorem cōprobabit. Quod sane diligenti huius compositionis examine pernotescit

Altna sexte ⁊ tercie procreatio

Cantus Tenor

Constat aūt terciā. q̄ a duab⁹ ꝯtiguis ꝯcordātijs ꝑfectis (ꝯrijs ab ipa motib⁹) circūuenta sit: q̄nta. s. ⁊ vnisono: suauiorē esse q̄ sextā. Hec em̄ ⁊ si ab octaua ⁊ a q̄nta: ad ābas tn̄ ꝯrijs motib⁹ nō ꝓcedit: nāq; solo motu in quītā ꝯuertit. q̄uis duob⁹ motib⁹ ꝯrijs ad octauā trāscendat Nō refert aūt extremas ꝯcordantiaꝝ chordas. varijs sex vocū sylbis exp̄mere. qm̄ neq; eq̄litas neq; diuersitas sylbaꝝ: ꝫ ꝓprijs ītualis disiūcte extrēitates, sonātiū t̄minoꝝ ꝯcordātias ꝯcludūt

Cōpatio t̄cie ⁊ sexte

Dubij a motio.

De alterna spēꝝ ꝯpuncti intensione atq; remissione.

Regula

Oncordātia ꝑfectioni ascripta. ad q̄ ꝯrijs motibus organizantes ꝑueniunt. suauior ē ⁊ delectabilior. q̄ si vnico ꝯcipet motu: Quoniā diuersoꝝ sonoꝝ. ꝯrijs motibꝫ ꝓcedentiū. alteri alter occurrere festinat. ⁊ ꝯcordi suauitate ꝯmisceri: qua certe ꝯmixtione ꝯcors ꝯpūctus generat ⁊ pro

Alia regl'a

ducit. Quū igit cant⁹ cū tenore terciā tenuerit. diuersitate motuū ꝯputata. in vnisonū illico collabunt. Atq; rursus ex ipa tercia. diuersis itē motibꝫ. ad quintā ꝓfiliūt Qd si cantus vnica intendat voce. remissus tūc tenor ꝑ quintā. octauā inuicē ꝑficient. ⁊ ecōuerso fit. dū octauā adinuicē tenuerint. Que ꝓfecto oīa. fil' ⁊ tercie sexteq; intensio ac remissio perlucide hoc harmento disponuntur.

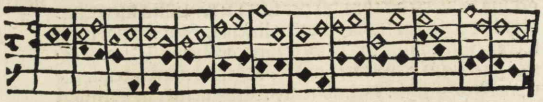

Notandi diuersitas

Solent aūt musici plerūq;. ꝯcordes sonos in ꝯpūcto. notul' cantus plani. tāq; tenori ac relatōis fundamēto diuersimode ascribere. Qūq; em̄ notulas cantus siue etiā ꝯtenorꝫ. notulis cantus plani ꝓ tenore dispositꝫ eq̄faciūt. singulas singulis referendo. ac semibreues tm̄ in medium deducendo. Qm̄ vo organizantes ipsi. semibreues ac mīmas atq; reliquas diminutiores figuras. notulis cātus plani ꝯmēsurāt.

De ꝯpositione triū ꝑtium contrapuncti

Pria regl'a

Ontrapūctus. qui tribꝫ ꝑtibꝫ ꝯponit. hoc ordine ꝯsiderat Quū tenor ⁊ discātus vnisonū fecerint. ꝯtenor In 3ª 5 8 10 sub tenore deductus ꝯcordabit. vt hic m.

Scda

Verū si cantus in tercia supra tenorē fuerit dispositus: Cōtratenor in 3ª 8 10 sub tenore collocat⁹. q̄ optīe ac suauit' con

Tercia

cordabit. hoc modo n. Quū aūt discātus q̄ntā habuerit supra tenorē. ꝯtenor poterit in tercia supra tenorē. aut in octaua sub tenore ꝯstitui ⁊ nō in sexta: ea em̄ in grauioribꝫ sonis plerūq; discordat: nisi illico diuersis motibꝫ in octauā ꝯuer

Quarta

tatur. vt hic p. Quod si discantus sextā supra tenorē duxerit. tūc ꝯtratenor terciā. ac suaui⁹ quintā sub tenore possidebit. hoc modo q. Atuero quū tenor ⁊ discātus octauā inui-

Quinta

cem seruauerint. ꝓtra tenor tertiã aut quintã supra tenorez aut tertiã q̃ntã seu octauã sub tenore nõ insuauiter occupabit. vt hic r. Sed cũ cantus decimã supra tenorẽ sonat. ꝓtra tenor ꝑ terciam 5 8 supra tenorem. aut ꝑ terciam 5 10 sub tenore concorditer disponetur. hoc modo s. Sexta

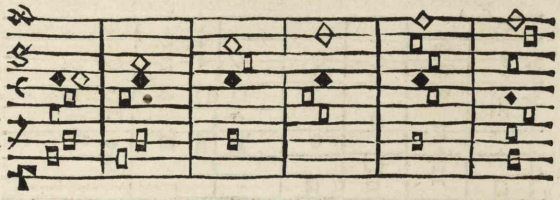

m n p q r s

De Compositione quatuor ꝑtiũ ꝓtrapuncti

Antilenay. (q̃ quatuor ꝓsonis ꝑtibꝫ ꝓponunt) ꝓtrapũctus. hoc ordine disponit Quũ tenor & discantꝰ octauã inuicẽ suauerint. atq; contratenor in octauaz sub tenore dispositus fuerit. Contratenor tũc acutus tertiã supra tenorẽ aut quintã (qđ dulcius sonat) occupabit. vt hic aa. Altero dũ Baritonãs sub tenore ꝑ quintã fuerit remissus: discãtus ꝯo ab ipo distet tenore ꝑ sextã in acumẽ. seu etiã ꝑ octauam: tũc Altus in tcia supra bassuz ꝓcedabit Aut octauaz supra eundẽ (qđ iocũdius est) ascender. hoc modo bb. Qđ si bassus octauã retineat sub tenore. discantꝰ ꝯo in tercia supra tenorẽ ꝓcucurit. altꝰ tũc in quinta supra bassuz ꝓstituetur Sic em̃ a discantu ꝑ sextã distat in graue. & a tenore ꝑ q̃rtã itidẽ in graue. hoc mõ cc. Quũ aũt tenor & discantꝰ q̃ntaz inuicẽ suauerint. & bassus in octauã sub tenore ꝓcipitatꝰ fuerit: poterit tũc altus tciam supra tenorẽ occupare. vel quitam supra bassum. hoc mõ dd. Si aũt bassus supra tenorez ad q̃ntam. descenderit: discantu ad tenorẽ octauã sonante: dz altus in tercia supra tenorẽ poni. vt hic ee. Quũ ꝯo discantus decimaz supra tenorẽ sonuerit. tũc bassus quintã supra tenorem nõ insuauiter possidebit: Altus aũt potissime octauam a tenore ducet intersam. Aut ecõtra bassus octauã supra tenorẽ ascender. altus ꝯo quintã occupabit, hoc mõ ff.

Dña regla

Scõa

Terci

Quarta

Quinta

Sexta

At dū tenor ⁊ bassus sextā inuicē seruauerint. tendentes in octauā. tūc discantus pulcre quintā aut t̄ciaz supra tenorē arripiet: Altus v̄o nō illepide terciam supra bassum possidebit. hoc modo gg.

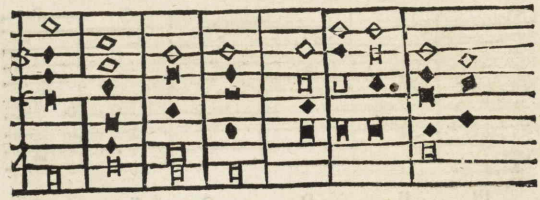

aa bb cc dd ee ff gg

Quod quū quintaz ꝑtem ꝯcordem quatuor ip̄is volueris apponere. ip̄am diuersis spēb. scd̄m regulas ac mādata contrapūcti alternatim ac mutuo applicare procures

De Cantilenarum conclusionibus tres partes complectentibus.

Pr̄ia regl̄a

Uum ex ꝯcordantia. imꝑfecta. ꝑfectam petimus cōcordātiā. tāq̄ cantilene terminationē. vl̄ alicui⁹ ꝑtis eius. tūc semꝑ penultima discantus in sexta supra tenorez quiescat: ⁊ ambo cōtrarijs motibus procedētes. s. tenor vnica voce descendens. ⁊ discantus vnica ꝑiter voce in acutum intensus. in octauā ꝯuemāt: Et penultīa ꝯtratenorꝭ. debet in quinta sub tenore ꝯstitui. qui tūc a discantu ꝑ decimam distabit. Uerū eius vltīa poterit vnisonū cū tenore. aut q̄ntā supra tenorē possidere: Poterit itē ꝑ terciā sub tenore disponi. ⁊ tūc cū discantu decimā ꝑsonabit. Hoc mō tn̄ in fine totius cātilene deduci nō poterit: Nāq̄ ꝑfectōez nō p̄ncipijs ꝫ terminationib̄ attribuere opz: Suaui⁹ tn̄ in octaua infra tenorē ꝯmorat̄. Uerū si tenor claudit̄ in mi: penultima ꝯtratenoris debet in tercia collocari sub tenore. discātu manēte in sexta supra tenorē. ⁊ sic vltīa ꝯtratenoris in q̄nta sub tenore disponet̄. descendēdo per quartā his sylb̄is sol re.

Secunda

Si aūt Tenor discātus formulā assumpserit. capiat discā tus spēm tenorꝫ. cōmeando cū tenore. aut ex tercia in vniso- nū: stante penultima cōtratenoris in tercia sub tenore. Aut ex quinta in terciam: ita tñ vt ipse contratenor cū tenore ex sexta in octauā ꝯueniant. ꝯmeando cū discantu in decimis: vt hac descriptione percipi potest Tercia

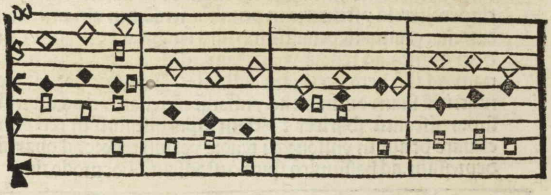

Prime regule scde regule tercie regule exmpla

De Quatuor ꝑtiū conclusionibꝫ

Ij tribꝫ ꝑtibꝫ (secundū ꝑme regule dispositōem ordi natis) quartā (q̄ altū vocāt) adiūgere volueris. eius penultima debet in quarta supra tenorem constitui: At eiꝰ vltima poterit in tercia seu in quinta supra tenorem colloca ri. vt hic hh. Verū tribꝫ ꝑtibꝫ iuxta scde regule informatio- nem dispositis: debet quarte vocis penultīa ordinari in ter- cia supra tenorē. Vltīa ṽo in quarta supra tenorē. nā bassus quītam sub tenore sustinet: hoc mō ii. Quod si tenor. discan tus formulam obtinuerit. ita ꝙ bassus penultima terciam sub tenore occupauerit: cōmeante discantu cū tenore in vni- sonū. poterit tūc altus penultimam suaꝫ collocare in tercia aut sexta supra tenorem. Vltimā ṽo in quinta supra eundē vt hic kk. Si ṽo discantus ⁊ tenor (forma discantꝰ indutꝰ) terciā adinuicem in vltima seruauerint. ⁊ in penultima q̄n tam tunc contratenor grauis penultimaꝫ suam in sexta sub tenore disponet ꝯueniente vltima eius in octauam cū teno- re Contratenor vero acutus poterit in penultima terciam aut octauam supra bassum occupare. obtinendo quintam supra bassum in vltima: hoc modo ll. Atuero dum tenor cum discantu sextam vel octauam seruauerit in penultiam

Prīa regla

Scda

Tercia

Quarta

Quinta

Sextā ꝟo in vltima. tūc bassus penultimā suam in tercia sub tenore ꝯstituet. in vltia cū eodez ꝯueniēdo in q̄ntā: altꝰ ꝟo ꝑpulcre tūc discantus formā assumet. in penultia sextaꝫ ad bassum. ⁊ quartā ad tenorē intensam obtinēs. vltimam ꝟo in octaua supra bassum atq̄ in quarta supra tenorē rite disponet. hoc mō mm. Qđ si discantus cū tenore (sursuz cōcludēte) terciā ꝯstituerit in penultia. itidē ⁊ in vltia. tūc contratenor grauis in penultia sub illis ꝟuabit. ad discantū quidem quintā. ad tenorē ꝟo terciam. in vltia aūt ad hūc octauam. ad illū vero decimam custodiet. Altus ꝟo poterit penultimā suam ordinare ad vnisonū cū tenore vel ad quartā supra discantū Pariter ⁊ vltiam supra discantū in terciam eleuare p̄t aut in vnisono cū tenore vel sub tenore ad quartā depressam. ad bassum tñ q̄ntā custodientē. hoc modo nn.

Sexta

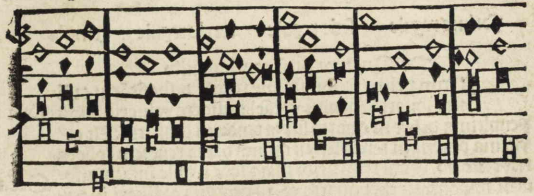

Documentū vltimū

Caueat postremo cantilenarū ꝯpositor. in spēbꝫ ꝑfectis ⁊ in quarta mi ꝯtra fa disponere. hec em̄ vocū ꝯgeries. insuauiter aures offendit. hinc ab ip̄is ꝯpūcti elemētis seiungit Quippe in ꝑte prima dictum est. semidiapason. semidiapenten. ⁊ tritonū modos esse prohibitos. qui hmōi vocum dispositionē significāt. quare nō iniuria ab illis cauēdū est.

Finis totius musice actiue. tris in ꝑtes diuise.
opa quidem atq̄ impēsis. M. Jo. wendel
stein Impresse. per honestum virum
Johānem Landen inclite Ciui
tatis Colonie ꝯciuē Anno
incarnatōis dñi 1507
Sexto idus Julij

Cochlaeus, Johannes
1479-1552

ML 171
.C62
Rosenwald
Coll.